

Олег Айранов

Мууха

на пагона

eКниги

ОЛЕГ АЙРАНОВ
МУХА НА ПАГОНА

chitanka.info

АЛЕКСАНДЪР ТОМОВ

ЗА ИЗМАМНИТЕ КЛЮЧОВЕ КЪМ ЛИТЕРАТУРАТА...

Това е един грамотно написан текст на тема войнишки истории, по-скоро наборски, който поставя един много сериозен въпрос за „измамните ключове към литературата“, който очевидно се нуждае от по-сериозно обяснение. Казвам го, защото текста все още не е литература, не е поредица от добри, сериозни разкази, а по-скоро основа, която може да бъде ползвана за такива. Какво му липсва? Най-напред класическото познаване на разказа, което датира още от Мопасан, минава пред Исак Бабел и стига чак до нашите Елин Пелин и Йордан Йовков. Едно вникване и познаване на класиците би помогнало на автора да се научи как се организира самия разказ, самото повествование, което си има свои закони, свеждащи се най-общо и банално до увод, изложение и заключение, подчинени на най-важното, на една основна идея. В този смисъл повествованието говори за хаотичност, за скачане от една история към друга, от един герой към друг, без да са подчинени на нещо общо и завладяващо. Дори текстове като „Гаро Арменец“ или да речем „Шами“, „Хамстера“ и така нататък, които ни изглеждат по-монолитни не са изведени до край и пак ни звучат като наброски, които се нуждаят от един по-професионален подход. Това е първият „измамен ключ към литературата“, който е в състояние да подведе всеки начинаещ. Ключът е дотолкова подвеждащ, че дава възможност на всеки непрофесионалист да те запита — добре, де, за какво ми говори тоя? И какво иска? Нали я има историята? Нали съм я разказал горе — долу? И тъкмо това е най-измамното, най-подвеждащото. Една прилично разказана история, съвестно разказана история все още не значи нищо. От нея дори не може да се разбере има ли талант разказвачът или не притежава такъв, липсва базата на която да се опре оценителя; а като се знае, че оценителите на нашия български талант стават все по-

малко, това прави задачата още по-трудна. Този текст наистина реално може да се приеме за нахвърляни хаотично житейски истории от казармата, характерни със своята достоверност и автентичност. Към неговите плюсове може да се каже, че на места се отличава със своето чувство за хумор, със своя усет към детайла и към определени ситуации, но е все още далеч от сериозната литература и се нуждае от много сериозна бъдеща работа, за да придобие съответните дълбочини и очарование, съответния магнетизъм за пред читателите, с който да ги спечели и евентуално покори. С две думи, този текст може да бъде основа за нещо по-професионално и по-добро, в противен случай си остава на ниво самодейност и в крайна сметка измамен ключ към нещо като литература, който ключ, все повече неизкушени в материята люде го приемат за истински...

Александър Томов

ДВЕ ДУМИ

Благодаря на всичките познати и непознати, които със спомените си подхраниха тези разкази, най-вече на Bashon. Неговата памет се оказа сравнима с държавния архив, а любовта му към детайлите — с тази на филмов режисьор. Принос имат и Мими от Лозенец, Трендафил и Natural от all.bg, които четейки първите разкази се сетиха за някои свои преживявания.

Благодаря и на Fleur Interdite, Пипи^, Gogo73, Lus и Иванка Павлова за помощта им при борбата ми с езиковите и правописните препятствия, защото аз съм си малко скаран със запетайките.

Благодарност дължа и на доц. Александър Томов от НБУ и на Иван Ибришимов от в. „Българска армия“, че си направиха труда да прочетат писаниците на един непрофесионалист и влязоха в ролята на литературни критици.

Баща ми, изкарал пет години от живота си в армията, не е вече между нас. Жалко, че не мога да чуя неговото мнение, то като че ли ми липсва най-много.

КУНЧО МАНДЖАТА

Освен раслите на жълтите павета столични гъзари, гледащи на службата в БНА^[1] като на две години заточение, в поделението имаше и бойци от дълбоката провинция, за които армията си беше прозорец към света. Някои от тях наистина не бяха излизали от родното си обкръжение, освен за по ден-два на някоя сватба или погребение в близкия град. Ежедневието им по селата беше не по-леко от казарменото, та много от тях и след седмици и месеци служба продължаваха съвсем сериозно да твърдят, че по-спокоен живот от този под пагон не познават.

Бяха корави момчета с мазолести ръце и нямаше какво да ги стресне. Още с пристигането си разглеждаха гарнизона отвътре с нескрито любопитство. А той имаше какво да покаже, с оградата си беше опасал две поделения от различен род войски. Огромните влекачи, внушителните дула, тежките боеприпаси, станции, антени и прочие милитаристични реквизити предизвикваха у новодошлите непознати усещания.

И за Кунчо всичко беше ново: униформата, в която го облякоха, цинтаците на краката, каската, автоматът, въобще всичко, но него го чакаха и други изненади. Още докато беше в новобранската, ЗКПЧ-то^[2], преглеждайки списъците на новия набор се натъкна на неговото име и нареди да дойде тиловакът.

— Този набор са все среднисти и висшисти — осведоми го той. — Само редникът Кунев от Мало Бучане е с основно образование. Но ние затова сме Народна Армия, за да се погрижим за хората от народа. Да го пратиш в кухнята, да се научи на занаят.

— Слушам! — изкозирува тиловакът. Него му беше все едно, а волнонаемните готвачи в поделението даже предпочитаха по-простите момчета, защото по-бързо се учеха да чистят моркови и не се скатаваха при всяка възможност дори след година служба в кухнята.

Че в кухнята изпращаха за помощници не най-светнатите, не беше нищо ново, но Кунчо чупеше досегашните рекорди без

конкуренция.

— Кунев, това е тава, а това е казан. Вземаш парцала, вземаш прахта и започваш да търкаш, ясно ли е?

— ...?

— Кунев, това е тава, а това е казан. Вземаш парцала, вземаш прахта и започваш да търкаш, ясно ли е? — готвачът сочеше с пръст и говореше бавно.

— Тъй вярно! — несигурно потвърди Кунчо.

— Повтори, Кунев.

На петия път Кунчо повтори дословно, а на шестия или седмия като че ли схвана даже.

Минаха няколко дена докато той покри строгите изисквания за лъсната тава или казан, но след това го вършеше безупречно. След време му се предоставяха и по-отговорни задачи, като рязане на хляб или кашкавал на порции. Отначало готвачът стоеше до него и внимаваше Кунчо да не си отреже някой пръст, но опасенията му се оказаха неоснователни: новият помощник беше сръчен, просто трябваше да му се повтаря по няколко пъти всичко, докато вдене. Оттам нататък той стана Кунчо Манджата.

Да си Манджа не е най-желаната длъжност сред срочнослужещите, но е доста почитана. Имаше ли след вечерната проверка тайна разпивка — викаха и Кунчо. Той идваше и сядаше между другите, непохватно ближеше обикалящата бутилка „Слънчев бряг“, мълчеше и следеше с широко отворени очи раздувките на градските тарикати, които обменяха спомените си от столичните заведения. Слушаше, когато и другите слушаха, прихваше, когато и останалите се смееха и ахкаше, когато до него някой възкликваше.

* * *

Някому от офицерите трябва да е направило впечатление, че на Кунчо никой не му идва на свиждане. Селото му не беше от най-далечните, но сигурно в родата му бяха на мнение, че едното посещение за клетвата е достатъчно, службата не бива да се обезценява с излишни глезотии. Затова, макар да беше още новобранец, началството го пусна за една седмица в домашна. След

връщане той се отчете, както го бяха подковали старите бойци, с две тайно вкарани през оградата бутилки, които след вечерна проверка при загасена лампа тръгнаха да обикалят насядалата в спалното тумба.

— Кажи сега, Кунчо, на дискотека беше ли? Колко мацки свали, а? — започнаха го гъзарите.

Кунчо мигаше в тъмнината и се усмихваше неразбиращо.

— Не така, бе, чакайте! — поправи ги Византиеца. — Кунчо, я кажи, на кръчма беше ли?

— Бях — почти веднага отговори Манджата.

— С кого беше, а?

— С тате — простодушно отвърна Кунчо.

— Ашколсун на баща му! — обади се завистливо един от наборите. — Моят досега не ме е водил на заведение.

— И какво пихте, бе, Кунчо? — продължи да разпитва Византиеца.

— „Слънчев бряг“ пихме.

— А така, Кунчо, ще стане човек от тебе! И какво каза баща ти, а?

— Тате каза: „ей, пиеш като алкохолик!“ — гордо се изпъчи Манджата и протегна ръка към бутилката.

* * *

Неделя следобед на тубата Калчев му скимна, че отдавна не е похапвал пържена мръвка. За вечеря по график трябваше да има гювеч, та той реши да използва сгодата и услугите на новобранеца Кунчо, който вече беше навътре в кухненските порядки.

— Кунчо, — хвана го той на обяд пред столовата, — довечера нали ще правите гювеч?

— Да — след кратко мълчание потвърди Манджата.

— А като слагаш всичко в тавата, все по нещо остава, а?

— ...?

— Нали и от месото остава? — лукаво намигна тубата.

Кунчо само мигаше, явно беше изгубил нишката на прекалено тънката мисъл.

— Кажи бе, Манджа, нали нещо от мръвката ще остане? — нетърпеливо почна да го ръга с два пръста в ребрата Калчев.

— Ох... да... — Кунчо се опита да се дръпне настрана.

— А така! — зарадва се тубата. — Това ще го заделиш и после ще го опържиш с лук в олио, разбра ли?

— ...

— Разбра ли, бе, кир?!

— Да... — неуверено потвърди Кунчо.

— Повтори! — настигнаха го неумолимите пръсти на тубата.

Кунчо повтори и тубата доволен кимна:

— След вечерна проверка ще намина. Като ти кажа „донеси от моето!“, ти ще го донесеш, разбра ли? И гледай да не е истинало много.

На вечеря Калчев аристократично подмина гювеча с грис халвата и мина през столовата единствено, за да се зареди с хляб. След като тръбата свири отбой и готвачът си отиде, към кухнята се запътиха три сенки с отпуснати колани и килнати „на уволнение“ кепета. Предвождани от тубата те се намъкнаха вътре, грижливо пузнаха резето и се обърнаха към Манджата, който ги посрещна с подозрителен поглед.

— Кунчо, донеси от моето! — с тайнствен глас издекламира тубата Калчев, все едно казваше „Сезам, отвори се!“. Зад гърба му Густото и Византиеца гледаха в очакване.

Манджата се обърна и ги поведе към килера, дръпна завесата пред рафта, измъкна оттам една тавичка и я подаде. Тубата я пое и взе да я души, но нещо не му хареса. Крушката в килера беше по-слаба и от свещ, та той пое с тавата в ръце обратно към кухнята, за да провери обстойно съдържанието. Излязъл на светло, той хвърли един поглед вътре и челото му почервения:

— Какво е това, бе!?

Зад него Византиеца и Густото също надзърнаха в тавата и се разкикотиха.

— А-а, майна, това е много спешъл меню бе, от „Балкантурист“ ли ти го носят? — взе го на кодош Густото.

— Какво е това, бе, кир!? — продължаваше да вие тубата. Чак му се дорева.

— Това остана — стреснато мигаше Кунчо.

Тонът му беше толкова невинен и откровен, че Византиеца щеше да се подмокри от смях. В тавата между задушения лук в олиото плаваха обилните остатъци от противния на всички десерт грис халва.

А Византиеца и Густото още дни и седмици наред с кеф разказваха за вечерта, която тубата Калчев е карал само на хляб и вода като някогашен политзатворник от христоматията за пети клас.

[1] БНА: „Българска Народна Армия“ — официалното название на българската армия до 1990 г. ↑

[2] ЗКПЧ: „заместник-командир по политическата част“ ↑

БЪДЪКА

— Къде изчезна пак Гергев, бе? — сети се изведнъж младши сержантът и се огледа. Бъдка, висок не повече от кинта и петдесет без кепе, нещо бе взел да му се губи сутрин.

Взводът вече привършваше с утринната физзарядка, но въпреки десетте обиколки на плаца все още не се беше събудил.

— Сигурно е в кенефа — обади се някой от редовните топачи.

— Строй се по отделения! — изкомандва младши сержантът. — Равни-ис! Мир-р-рно! Към кенефа, ходо-ом марш!

Още от входа на огромното заведение за масов зор над тухлените зидчета се открояваше едно свръхдименционално кепе. Друг на негово място отдавна да го беше сменил за едно с нормален размер, но Бъдка така се чувстваше по-висок и значим. Войниците се насъбраха около клекналия между две зидчета и зачакаха поредния сеир.

— Ама ти тука ли се скатаваш всяка сутрин, бе, Гергев? — с привидно учудване забеляза младши сержантът.

— Съвсем не, другарю младсержант! — понечи да се надигне Бъдка, но своевременно се отказа. — Ми, какво да правя, като все сутрин ми иде...

Наоколо се разсмяха. Бъдка се имаше за тарикат, но като всички дребни хитреци не успяваше да съобрази, че плитките му селски номера отдавна са добре известни и отработени в армията. Младши сержантът го изгледа продължително и бавно се бръкна за цигарите. Имаше вид на котарак, току-що открил оплело се в клоните пиленце.

— Слушайте, бойци — ухили се той, разгонвайки смрадта с кълбета дим — тази седмица, който е дневален, да буди редника Гергев половин час преди да е свирила тръбата, да може боецът да се изтропа!

Войниците се развеселиха още повече.

— И да му подготви нарязан вестник „Народна армия“, ясно ли е? — доволен от тънкото си чувство за хумор младши сержантът се обърна и излезе.

Дали Бъдъка впоследствие наистина ставаше по-рано и какво правеше никой не разбра, но оттук нататък беше взет под специално наблюдение. Имаше ли някаква хамалогия за вършене, той беше първият, когото впрягаха. А на сутрешната физзарядка младши сержантите следяха да изпълнява стриктно всички упражнения, след което не пропускаха педагогично да му изкажат „служебна благодарност“ за положеното старание. Така първите седмици в поделението му минаха с поредица от спортни занятия, извънредни задължения и щедро изказвани служебни благодарности.

* * *

Срядата открай време се водеше като ден с повишена опасност за проверка, но този път слуховете се бяха сгъстили и малкото поделение от ранни зори се привеждаше в опрятен вид. Целият състав метеше, миеше, търкаше, чегърташе и варосваше на поразия, особено участъка около КПП-то^[1]. Плацът приличаше на настъпен мравуняк.

Сред зелено-кафявото море ярко се открояваше една тъмносиня униформа с внушителни размери. Сто и тридесетте кила живо тегло на капитана 2-ри ранг респектираха сами по себе си, но още по-впечатляваща беше аристократичната му осанка, умерената ситна крачка и бавната сякаш плуваща походка, която му беше докарала прякора „Гемията“. Как и защо този офицер от военноморския флот беше преместен толкова навътре в страната да командва сухопътно поделение никой не знаеше. Никой не смееше и да пита много, защото Гемията имаше непристъпен вид, рядко отваряше уста. Обикновено самото му появяване, съпроводено с повдигането на лявата вежда, беше достатъчно, за да се задейства всичко живо, докато обстановката придобиеше вид в съответствие с действащите устави.

Гемията плаваше по плаца сред войници, старшини и офицери и оглеждаше мълчаливо подготовката, докато погледът му се спря върху гърба на един клекнал новобранец с извънгабаритно кепе, който действаше особено усърдно...

Бъдъка беше напълнил в кофата събраните от района фасове и сега пипнешком търсеше зад себе си метлата, за да сбере остатъка върху лопатата. След като не успя да я докачи той се извърна в

клекнало положение и замръзна: пред него стоеше една грамада тъмносиньо достолепие, която услужливо му подаваше търсената метла. Бъдъка скочи на крака, автоматично я пое с дясната и докато отчаяно се опитваше да съобрази с коя ръка да козирува, изломоти първото, което му дойде наум:

— Другарю капитан 2-ри ранг, редник Гергев Ви изказва служебна благодарност!

Наоколо се възцари гробна тишина. Фалове в поделението се случваха ежедневно, но такава изцепка наистина беше невиджан прецедент. Войниците замряха, старшините изстинаха, а на офицерите направо им прилоша. Даже гаргите от покрива на столовата млъкнаха в очакване. Така минаха няколко секунди, през които Гемията и Бъдъка се гледаха очи в очи — единият сериозно изненадан, другият със смътното усещане, че този път беше сгафил вече наистина яко.

След няколко тягостни мига тъмносинята планина се раздвижи нагоре-надолу и започна да се тресе с повишена честота. От гърлото на Гемията широко като трюма на шлеп се разнесе басов смях. Личният състав наоколо също си пое дъх и облекчено се закикоти, даже гаргите се заобаждаха отново. Само Бъдъка, вкопчил се в метлата, продължаваше стреснато да мига.

Смехът на Гемията секна също така внезапно както беше започнал. Дочул всеобщото веселие зад гърба си, той се извърна, огледа плаца и вдигна лявата вежда. Поделението млъкна, като че ли някой го беше хванал за гърлото.

— Кой го е учил този боец на устав? — тихо попита Гемията.

Никой не каза гък, но всички погледи в синхрон се насочиха към злополучния младши сержант.

— Ротен? — едва-едва го погледна тъмносиньото величие.

Младши сержантът глухо доложи.

Гемията обърна поглед към стоящия наблизо въпросен офицер и кимна:

— След занятията при мене!

И без да се обръща повече пое курс към щаба.

Вратата зад него едва беше хлопнала, когато на плаца избухна всеобща глъчка. Забравили всякакво чинопочитание, всички се включиха в коментарите на случилото се, даже дежурните изскочиха от КПП-то, да чуят нечуваното.

А отвън, пред затворения опуствял портал, шофьорът на една черна волга натискаше за трети път клаксона и с любопитство следеше в огледалцето как смаяното лице на седналия отзад генерал постепенно почервява от досада.

[1] КПП: „контролно-пропускателен пункт“ — вход/изход на военно поделение ↑

ПОПЕТО

Пискливият глас на Попето му изигра кофти номер още първите дни от службата. Старите войници яко се кефеха да го слушат как, чул името си, чуруликаше с колоратурен сопран своето „аз!“ и се заливаха от смях. Този цирк естествено трая само до момента, в който изкристализираха истински чепатите характери сред новобранците и старите се заеха според вековните армейски порядки да ги очукват. Единствено тубата Калчев, когото иначе никой не бръснеше за слива, реши да си го заплуе като персонална бройка, понеже надали щеше да намери по-смирена жертва. Попето се плашеше най-вече да не го лишат от отпуска и послушно изпълняваше всякакви прищявки, успокоявайки се с мисълта, че един ден и новобранството ще мине. На ехидните подмятания от страна на собствения си набор отвърщаше:

— Вие ще видите Попето като стане стар кокал.

Когато на старата туба Калчев му писваше да издевателства, черпеше бройката си по цигара и двамата прекарваха следващите минути пушейки един до друг в мир и разбирателство. Съботата след обяд тъкмо бяха припалили на пейката, когато на хоризонта се зададе Дончев Сплескания. Ефрейторът Дончев страдаше от слаба памет и не беше в състояние да помни дори имената на своя набор, затова се обръщаше към всички срочно служещи с „хуй сплескан“, странна привилегия, която можеше да се обясни единствено с длъжността му на склададжия.

Дончев Сплескания огледа плаца и очите му се спряха на пушещия Калчев.

— Ей, хуй сплескан, няма ли да си вземете чаршафите на взвода?

В полка упорито се ширеше мнението, че Дончев не помни дори кой откога служи, но старата туба се почувства засегнат по стаж, затова моментално прехвърли топката.

— Чу ли бе, Попов, бягай за чаршафите, к'во се ослушваш!

Попето престана да си чопли пъпките, стана от пейката, изгаси фаса и без да роптае тръгна след Сплескания. А тубата, доволен от

бързата си тактическа реакция, се надигна и запъти към лавката, да се зареди с цигари.

След десетина минути Попето се върна с два вързопа чаршафи под мишниците и зачервена като пожарогасител глава:

— Да знаете, пичове — задъхваше се той — отвътре на вратата на склада Дончев каква снимка е закачил! Една гола мацка, ама чисто гола с ей такива големи цици...

Взводът се разхили. Всички бяха чували за забранената снимка на Сплескания — отломка от избухналата преди време в гниеция Запад сексуална революция. Някои я бяха и разглеждали, но Попето определено преживяваше видяното най-интензивно от всички.

— Що бе, Попе, немкините, дето идваха в Обзор, нямаха ли си бомби? — взеха го за мезе наборите. Попето още първите седмици беше надул главите на целия взвод с невероятните си гларуски приключения сред чужденките-гостенки на черноморския курорт, откъдето беше родом.

— Ама тая на снимката е по без нищо бе, разбирате ли? — гласът му квичеше с още една терца отгоре, пулсът и кръвното очевидно минаваха всякакви физиологични граници, изглеждаше на косъм от припадък вследствие хипервентилация.

Докато разпределяха чаршафите, взводът разви бурна художествена самодейност по темата. За едните състоянието на Попето беше еднозначно доказателство, че подвизите му сред почитателките на родното Черноморие са чиста проба раздувки. Други допускаха, че в тях все пак има зрънце истина, но изказваха предположението, че заради пъпките си Попето благоразумно е свалял чужденките само по тъмно, та няма зрителна представа за атрибутите на красивия пол. Сега снимката в склада му е дошла сефте, ха-ха, кой го знае на обзорския плаж след полунощ какви крокозъбели е рутил, ха-ха-ха.

— Ей, Попе, не си ли взе два ката чаршафи, да имаш за смяна тази нощ? — кискаха се те. Оживената дискусия трая до момента, в който тубата Калчев се върна от лавката, разбута стоящите и се изправи пред Попето:

— Къде са ми чаршафите? — заплашително попита той.

Попето изненадан погледна празните си ръце, но след това съобразително клекна и бръкна под пейката, откъдето с виновен

поглед измъкна падналите чаршафи с полепнали по тях пясък и цигарена пепел.

— Леле, кир, шта побъркам! — ревна тубата Калчев и лицето му почервения почти колкото това на Попето преди. — На бегом да ми донесеш чисти чаршафи, ама на бегом, чуваш ли, иначе цяла нощ ще шиеш якички, а отпуска няма да видиш до дивизионното! — след което съпроводен от колективния смях се отдалечи по посока спалното, псувайки под нос.

— Ей, Попе, ама тоя много те действа, а? — заобаждаха се наборите.

Попето посърна. Позорът да бъде действа от смотаняк като тубата Калчев лепнеше подобно на Каиново клеймо върху самочувствието му.

— Вие ще видите Попето като стане стар кокал — закани се за поредно той.

* * *

Есента дойде и с нея в поделението влязоха нов набор млади войници. Попето беше чакал този ден цяла вечност и с изпитателен поглед прецеждаше редиците от нахлупени кепета и стреснати очи в търсенето на бъдещата си персонална жертва.

— Ей, бранка! — нареждаше му дни и седмици по-късно той през паузите, когато не го действаше, — какво знаеш ти!? Имаше тука един стар боец Калчев, на него да му беше паднал в ръцете! Само за една седмица служба щеше да си говориш сам, ей! — след което усърдно продължаваше да се грижи за психическата закалка на новобранеца, радвайки се на предстоящата гарнизонна отпуска, от която вече нямаше кой да го лишава.

Неделя, малко преди вечерна проверка Попето, леко подпийнал и с доволна усмивка прекрачи прага на ППС^[1]-то, стискайки седмичния си запас — кашон вафли „Тракия“ под мишницата. Акумулаторите му изглеждаха заредени, отпуската го беше настроила великодушно и той реши да засвидетелства опеката над бройката си:

— Бранка, вземи си вафла, да не кажеш после, че старият кокал не се грижи за тебе.

Още преди персоналната му бройка да схване, че персонално го канят, няколко мазолести войнишки лапи се протегнаха към картонената кутия. Вафлите тръгнаха да се стопяват като патрони от пълнителя на скорострелно ЗКУ с натиснат спусък. Усмивката на Попето провисна. В очите му се появи ужас, сякаш го шамароса призракът на гладната смърт. След миг пред невярващия му поглед лъсна дъното на празния опоскан кашон „Тракия“. Приповдигнатото му настроение за броени секунди пикира и цопна в блатото на самосъжалението.

Наоколо взеха да се подхилкват. Попето огледа ехидните лица с тъжни очи и изпусна тежка въздишка:

— Яжте, бѐ, яжте. Смейте се, вие, смейте. Ще го видите всичките Попето, като се уволни и тръгне за цивилизацията.

[1] ППС: „политико просветна стая“ — помещение, където през деня водят теоретични занятия, а вечерта се гледа телевизия ↑

КУБИНЕЦА

Викаха му така, понеже преди да го излови всеобщата военна повинност, прекарал няколко години с родителите си в Куба. В началото на службата му стари и млади войници живо се интересуваха каква е хавата на острова на свободата и по-точно как са така кубинките, но тъй и не успяха да научат подробности. Не че Кубинеца нямаше какво да разкаже. Просто докато си отвори устата минаваше най-малкото една цигара време, през което той само се усмихваше, унесен в спомени. А и след това бързината, с която редеше думите си, можеше да се сравни само с пълзенето на тежък артилерийски влекач.

— В Ха-ва-на ку-по-нът е го-ля-ма ра-бо-та. А пък ку-бин-ките...

И докато още обмисляше края на второто си изречение, я идваше време за развод, я тръбата свиреше за вечерна проверка.

* * *

Даже при цивилната употреба скоростта му на словоредене беше повод за абсурди. В деня, в който му свърши домашната отпуската, се случи следобед да има решаващ мач. Градският транспорт както обикновено беше безнадеждно претоварен. Пътьом за гарата Кубинеца едва успя да докопа една от вратите на минаващия трамвай и увисна заедно с един грозд други пътници на стъпалото. На следващата спирка няколко закъснели ентузиастични се опитаха да се прикачат, но безуспешно.

— Войника! — пусна настоятелен глас един от тях. — Направи за едно стъпало място, хайде, може ли?

Кубинеца го изгледа с любопитство, без да помръдне милиметър:

— Кой...

Трамваят иззвъня.

— ... но-мер...

— Само за едно краченце! — удари го на молба запалянкото. В очите му затрепери паника.

— ... о-був-ки...

Мотрисата набра ход.

— ... но-си-те?

Последната дума така и остана нечута, защото трамваят почти беше взел половината разстояние до следващата спирка, проследен от бесния поглед на фена със свитите юмруци, който обилно ръсеше благопожелания по адрес на Кубинеца и най-близките му роднини от женски пол.

Още първите седмици в армията Кубинеца единодушно беше обявен за „най-бър-зи-я чо-век в по-де-ле-ни-е-то“. Дали това негово свойство, както и любовта му към дрямката бяха придобивки от престоя му в Куба, никой не се нае да разучи. Наборите предпочитаха да му задават въпроси, на които да се отговаря само с „да“ или „не“, а офицерите свикнаха да му заповядват, без да очакват потвърждение. Да дава пълен рапорт по устав в рамките на някакво разумно време не успя да го научи дори Гулията, а той все пак му беше ротен.

Старши лейтенант Ламбрев си беше спечелил този прякор по повод размерите и формата на главата си, която очилата с масивни рамки правеха още по-голяма. Изобщо външният му вид хич не докарваше на военен, дори в бойната си униформа Гулията приличаше на счетоводител, взет запас. В армията, където се залагаше на силно показна мъжественост, това определено си беше недостатък, който той се опитваше да компенсира със стриктно прилагане на действащите устави във всяка една ситуация. Някои дори твърдяха, че ги знаел всичките наизуст.

За Гулията настройката на Кубинеца към службата си оставаше рисков фактор, който можеше да го издъни изневиделица. Не че старши лейтенантът нямаше ищах да вкара тази мърда в пътя, но при набор с толкова софиянци никога не се знаеше. Подгониш някого, после той се окаже с връзки от лъв нагоре и...

* * *

За предстоящата тревога както обикновено се знаеше предварително. И както обикновено паниката витаеше най-вече сред нисшите офицери, които все още си въобразяваха, че сами коват кариерата си. В навечерието на събитието отношението им към войниците омекна чувствително. Някои дори се принизиха да почерпят по цигара, което направо си граничеше с фамилиарничене. След отбоя, когато всички бойци бяха налягали, заместник-дежурният по подделение даже се изтърси в спалното:

— Момчета, нали няма да има изцепки? — в тона му се долавяха почти умолителни нотки. Войниците искаха да спят и взеха да го успокояват, че си знаят постовете, да няма грижа, но той не си тръгна, преди да дочуе утвърдителното мучене от Кубинеца.

Не бяха минали десет минути и вътре се намъкна следващият навлек.

— Бойци, нали сте подготвени за тази нощ? — искаше да знае взводният. Докато оглеждаше легналите той само нервно пристъпваше от крак на крак и хвърляше тревожни погледи към завитата презглава фигура на Кубинеца.

На разсъмване сирената още не бе замлъкнала, когато войниците се разтичаха по постовете. Пред щаба целият низш офицерски състав следеше мълчешком със запретнати часовници хода на нещата. Плацът вече се беше опразнил, когато офицерите изневиделица се развикаха:

— Охо, какъв си ти бе, генерален директор!

— Май специална покана ти трябва да си идеш на поста, а!?

Гулията почти подскочи. Лошите му предчувствия се бяха оправдали. Не му трябваше да си чисти очилата, за да познае в сумрака идващия от спалното самотен боец: Кубинеца, в пълно бойно снаряжение, с темпо на не особено забързана камила крачеше към поста си.

— Абе, Ламбрев, тая заспа не е ли от твоите?

Старши лейтенантът със стиснати зъби изтърпя бързика на колегите си, докато се молеше само някой от по-големите началници да не наблюдава.

След развода и анализа на тревогата той изкара Кубинеца пред строя:

— Как може даже сирената да не чуеш? — беснееше той.

— Е-ми ця-ла нощ раз-ни до-сад-ни-ци не ми да-ват да спя.

Гулията за момент се шашна. Такова подробно обяснение от устата на Кубинеца още никой не беше изтръгнал. После реши, че тази негова сънливост понижава недопустимо бойната готовност на ротата и веднъж завинаги трябва да бъде излекувана. Затова извика старшината и се погрижи Кубинеца да влиза по-често в списъците на даващите въоръжен наряд, където се спеше на малки порции от по два часа.

* * *

Манията на Гулията да контролира всички и всичко до последното налче избуяваше най-ярко, когато даваше дежурство по поделение. И тази вечер, като влезе в караулното и се забрави. От съдържанието на шкафовете, през бройката подпалки за печката, до количеството газ във фенера на стената — всичко биде подложено на щателна проверка, но така и не откри нито едно нарушение на устава. Нарядът се състоеше предимно от стари кучета, които много добре знаеха какви са табиетите на дежурния по поделение. Все пак, преди да тръгне Гулията отвори като последно вратата към спалното и с надеждата там да намери нещо нередно пусна осветлението. От леглата три чифта присвити очи го погледнаха с открита неприязън. На четвъртото нещо се размърда и провлечената интонация изпод завивката не остави съмнение кой лежи отдолу:

— Кой пе-де-раст па-ли лам-па-та по то-ва вре-ме? — се разпротестира най-бързият човек в поделението.

Гърдите на Гулията се изпълниха с радостна тяга. Чак облиза устни от предвкушването на триумфа, с който щеше да възстанови нарушеното чиновочитание. Пък и още му лепнеше резултатът от последната тревога, крайно време беше нещата да си дойдат на мястото.

— Аз! — закричи той към леглото в дъното и се изправи пред него с целия си офицерски авторитет. — Аз, старши лейтенант Ламбрев!

Една педя от горния край на протърканото войнишко одеяло се отметна и под него се показва сънената физиономия на Кубинеца. След като се мръщи няколко мига срещу голата крушка, той успя да

фокусира с поглед фигурата пред себе си и я измери от глава до пети. Гулията нетърпеливо очакваше момента на осъзнаването, в който изцепилият се редник ще рухне психически, но Кубинеца само примига няколко пъти и отново се зави презглава. И докато накърненото офицерско достойнство объркано се опитваше да съобрази следващия си ход, изпод одеялото се дочу съпроводеното с прозявка мънкане:

— Та-ка си и мис-лех.

ХАМСТЕРА

Има нещо вярно в това, че армията изостря първичните инстинкти. Модерният Хомо Сапиенс със самочувствието на цивилизован човек, веднъж облечен в униформа, с изненада установява, че страхът от гладна, бяла и прочее смърт съвсем не е отживял спомен от каменната ера. Не че е регистриран случай някой в БНА да е сдал багажа от премръзване, недояждане или липса на сън. Но, кой знае защо, войникът винаги е гладен, все му е студено, вечно си е недоспал. Още първите дни и седмици в армията го подгонва натрапчивата идея да се бори с всички сили за биологичното си оцеляване. Затова и от есента нататък все гледа да е на завет, по-близо до печка с дръвца и кюмюр, а от цялото армейско снаряжение истински обича единствено шинела си. Боецът, стар или млад, не пропуска и случай да позатвори клепачи и попридремне, макар седнал или даже прав, защото освен всичко друго, докато човек спи и службата течала по-бързо.

Политико-просветните занятия винаги са били най-сгодният случай за целта. На юркания цял ден войник, вкаран за час в затворено помещение с бумтяща печка, комуто започват да разясняват защо трябва да защитава социалистическата си татковина, кепенците падат някак от само себе си. Особено когато нижещите се отпред думи са трето повторение, само броени минути след началото на лекцията значителна част от бойците вече се унася в сладка дрямка.

Изнасящият политическите лекции ЗКПЧ обаче имаше дългогодишен тренинг. Хич не му трябваше да гледа към войниците или часовника си, интуиция му подсказваше, кога е настъпил този момент. По брадата му плъзваше лукава усмивчица и със същия монотонен глас, с който довършваше изречението си „... заедно с другите братски страни от Варшавския договор“, без да вкарва пауза той продължаваше: „Всички заспали...“, след което ревеше с пълна сила: „... станиии!“

Малкото останали будни не помръдваха, но по-голямата част от бойците скачаха като ужилени от столовете. ЗКПЧ-то се хилеше доволен и без да коментира станалото продължаваше лекцията си, а дремльовците от взвода я дослушваха правостърчащи. Изкуството да спи дълбок сън прав владееше единствено Яки.

Положението с кльопачката беше още по-шантаво.

Мамини синчета от градски тип, прочули се от ранно детство със злюядите си капризи, в армията изведнъж започват да се тъпчат с каквото докопат и през час-два обикалят като гладни кучета лавката. А флегматични табии от провинцията, отделящи в цивилния живот по час и половина за обяд или вечеря, почват да набиват със скоростта на ротационни екскаватори, взирайки се същевременно в порциите на съседите си с погледа на изпосталяла от зимен сън ламя.

Гоненето на хапка в повече сред някои от бойците придобиваше направо пиратски характер. Тримата най-яки във взвода, наречени от другите „мамбисти“, практикуваха пладнешкия грабеж направо в столовата, пресипвайки на всяко сядане двете съседни чинии фасул в своята, без да се интересуват от воплите на седящите до тях. Това все още не беше болка за умирање, понеже бакарите си ги знаеха и винаги пазеха някакъв резерв за оцетените отляво и отдясно. Сериозна издънка се получаваше единствено, ако се намесеше някой наблюдаващ офицер.

Дойдеше ли пък време за свиждане, опасност за докараните запаси грозеше от стария боец Дай-да-ям. Дай-да-ям, подобно на старовремски кърджалия завардваше обратния път от КПП-то до помещението там, където знаеше, че няма обиколен маршрут и пресрещаше всеки носещ нещо новобранец с вика, станал повод за прякора му. После пребъркваше с компетентна рутина всекиму запасите от свиждането и си вземаше това, което считаше за своя дял. Лакомията и капацитетът му бяха невероятни, но Дай-да-ям си падаше и чревоугодник. Амбицията му бе да опита от всичко, което загриженото родителско тяло мъкнеше за милите изтормозени и лишени от мамини грижи дечица, на които коравата съдба беше отредила неблагоприятната задача да бранят родината. През есента с пристигането на новия набор потоците от идващите на свиждания приличаха на масов хаджилък, та Дай-да-ям редовно преяждаше, въпреки че мародерстваше всеки един от новобранците твърде

умерено. Отначало те се стряскаха от втренчения му поглед и нетърпящия възражения тон, но след време някак си се примириха с този „натурален данък“. Изключение правеше само Трайчев.

Редникът Трайчев правеше чест на името си и гледаше никъде да не бие на очи. Това сигурно щеше да му се отдаде без проблеми, ако не беше неговото „Р“, което звучеше френско, немско или всякакво друго, но не и нашенско. След като старите го побъзикаха достатъчно време, викайки го подигравателно „хехх Тххайчев“, те го оставиха на мира и Трайчев можа да се посвети отново на първата си грижа: обезпечаването на ежедневната допълнителна хапка. Нямаше основание точно той да се бои най-много от недояждане, във всеки случай не повече от другите, но се беше случило така, че първите си дни в столовата Трайчев все попадеше до някой от мамбистите, с всичките произтичащи последици. Това, че след първоначалната суматоха бакарите почнаха да компенсират ощетените не помогна, Трайчев си беше отнесъл травмата доживотно. Впоследствие в столовата въртеше и сучеше, гледаше да се дореди до някой по-дребен сънаборник.

Дай-да-ям като проблем се оказа сериозно изпитание за комбинаторския му талант. За разлика от другите новобранци, Трайчев не беше готов да се раздели дори с един залък от безценните си фъстъци, вафли и бисквити, с които го снабдяваха на всяко свиждане. Това го принуди да си изработи специална тактика. Прозрението го споходи веднъж случайно в лицето на Йончо, неговия пълничък съвзодник. След едно свиждане, на излизане от КПП-то, Трайчев се закачи на няколко метра след леко клатещата се фигура и номерът действително проработи. Докато Дай-да-ям с леко отегчена физиономия на вече преситен вампир бъркаше в отворения плик на тъжно гледащия Йончо, Трайчев незабелязано мина митницата без загуби. Оттук нататък той гледаше да бави свижданията си колкото се може по-дълго, та Дай-да-ям преждевременно да се понасити, но не толкова дълго, че да остане на връщане от КПП-то самичък и без авангард.

Към следващата задача Трайчев пристъпи с методичност, достойна за държавна планова комисия. Тя касаше складирането на запасите, нещо, което живо интересуваше доста от хората, гледащи го как посред седмицата гризе нещо.

— Дай по бисквита, бе, скръндзо! Цял ден набиваш и пак хърбав си оставаш, само абиш матраля — тормозеха го те.

— Той има глисти, бе, затова не му се лепи, друг да се е пръснал досега. Бутни малко фъстъци бе, хамстер такъв!

Трайчев продължаваше невъзмутимо да дъвче:

— А-а, а аз с какво ще издъххжа до неделя? — делово се интересуваше той.

Предприемчивите съвзодници периодично пребъркваха шкафчето му, но всеки път оставаха с пръст в уста. Трайчев предвидливо не разчиташе на личната неприкосновеност дори по отношение на долните си гащи. Затова още преди пристигането на първата партида запаси беше пребродил гарнизона и набелязал на ум една дузина скривалища, където опасността от набези на мишки и бойни другари бе минимална. След всяко свиждане разпределяше по тях на малки части даровете си, надявайки се следящите го да не открият повечето от тях. А следящи винаги имаше. Играта с тях се беше превърнала в един вид състезание между него и мамбистите.

* * *

Тръбата вече беше свирила отбой. В тъмницата на спалното още се носеше тук-таме шепотът на незаспалите. Чак когато младши сержантът влезе да си легне, всичко в миг утихна. Сред засилващите се хъркания се долавяше само едно леко, но постоянно шумолене, като от плъхове в склад за стара хартия.

Младши сержантът се надигна и огледа, но в тъмното не можа да различи нищо. Шумът не преставаше.

— Кой шумоли там бе? — не издържа той.

— Хамстера, кой друг — веднага бяха готови да услужат топачите.

— Трайчев!

Отговор не последва.

Младши сержантът стана, приближи се с фенерче в ръка до завития през глава боец и с внезапен замах дръпна одеялото. Отдолу изненаданият, заслепен от светлинния сноп Трайчев запримига с паника в погледа. Бузите му бяха издути като на голям полски лалугер

и никак не се връзваха с хърбавото му иначе телосложение. Ръката му стискаше преполовеното вече целофанено пликче. По чаршафа лепнеха разпръснати люспи.

— Какво хрупаш, бе, Трайчев? О-о, фъстъци? След отбой!? И то в спалното!!? — шокиран ревна младши сержантът. — Кир! Три непоряда! Утре дневален! Ще изметеш цялото спално и ППС-то и ще ги измиеш! А сега веднага да изнесеш всичко вън, ясно ли е!? Бегом!!

Патърдията вече беше събудила наоколо един билюк хора, които гласно се разпротестираха. Най-възмутен от всички обаче се оказа изцепилият се Трайчев.

— Ама дххугаххю млад-сеххжант... — за малко не се задави с препълнените си бузи застрашената от гладна смърт жертва. — Ама аз с какво ще издъххжа до неделя!?

СРЪБСКИЯ ПАРТИЗАНИН

В началото Джаич по нищо не се различаваше от другите млади бойци. Като на всички останали от новопристигналия набор и неговата униформа беше прекалено широка, кепето опънато на клечка се крепеше най-вече от ушите, с новите си обувки стъпваше като в паници, а коланът, макар и стегнат до последната възможна дупка на токата, стоеше винаги криво.

Така е, затова се казва, че новобранецът си личи от километри. С течение на времето нещата се пооправят, младите свикват да ходят с цинтаците, развиват талант за шев и кройка на ръка, униформата ляга по тях и те придобиват вид на истински бойци.

Е, с някои изключения. Не че Джаич имаше нещо нестандартни размери, напротив: не беше нито дебел, нито прекалено хърбав, само леко прегърбен като типично градско чедо, незанимавало се никога с физическа работа или спорт.

Никой не можеше да каже еднозначно дали на Джаич шинелът му е прекалено малък или голям, той просто изглеждаше и двете, не стоеше отникъде. Набръчканата под него торбеста куртка и клин допълваха карикатурния вид на боеца. Ако в строя имаше една развързана обувка, тя обезателно беше неговата, ако някой на развода не можеше да покаже в кепето си задължителните игли с черен и бял конец или носната кърпа, това беше той.

* * *

— Джаков! — ревна изнервен старшината веднъж на сутрешния развод.

— Аз! — уставно отвърна Джаич.

— Джаков, ти си позорът на Българската народна армия! Я се погледни! Ти си толкова разпасан, че не ставаш и за сръбски партизанин, бе!

И понеже малкото му име беше Драган, на секундата от Джаков стана Джаич^[1], Сръбския партизанин.

Всичкото това минаваше и заминаваше покрай ушите на Джаич, без да го вълнува особено. За разлика от другите бойци, които кой повече, кой по-малко се стараеха, той дори не се и опитваше да влезе в новата си роля на военнослужещ. По нрав Джаич си оставаше стопроцентовия цивилен, по погрешка облечен в униформа. Единственото, което живо го интересуваше, беше да е зареден с цигари в достатъчно количество. Нормата му беше три до четири пакета на ден.

* * *

— Джаков! — викаше батарейният.

— Аз! — послушно се обаждаше Джаич.

— Занятието продължава! Казах: гасете цигарите!

— Нямам цигара, другарю капитан — с разперени длани отвърщаше Джаич, около когото все още се виеше димна завеса.

Батарейният се приближи, огледа празните му ръце, не намери угарка и по земята около него и се взря озадачено в боеца.

— През цялото време ли димиш през ушите? — заинтересува се той.

Джаич вдигна рамене и батарейният се отказа да разследва случая по-нататък.

* * *

— Джаков! — ревеше взводният, докато командваше строевата подготовка.

— Аз!

— Ти пушиш в строя!?

— С'сем не, другарю старшина-школник, — отвърщаше Джаич, гасейки цигарата с гола ръка в джоба си.

Пръстите му сякаш бяха азбестови, а дланите от шамот. Секунди по-късно, когато взводният оставаше в гръб на маршируващите, Сръбския партизанин спокойно вадеше фасата от джоба и той след две-три бързи всмуквания припламваше отново. Как го правеше този фокус, така и не научихме.

* * *

— Джаков! — ревна Отровата зад гърба му.

— Аз — спря се Джаич, който тъкмо се готвеше да влезе в полковия клозет.

— Пак ли пушиш, бе? Ще те вкарам в ареста.

Джаич хвана цигарата с лявата ръка и спокойно изкозирува обвит в гъсти кълбета дим. От Отровата не грозеше опасност, за него това си беше редовният му поздрав към всеки боец.

— Не ми се усмихвай като поетеса, ами гаси фасата. И да не си посмял да запалиш вътре, че сте напърдели метан като за сто краварника. Един ден някой от вас ще влезе с цигара, ама ще излети като СВВП^[2] право през керемидите и без ташащи.

Старши лейтенант Отровата отговаряше за противохимическата защита в поделението. Освен сержанта от химическия склад, други подчинени нямаше. Това му беше и късметът, защото с топчестата си фигура, русите си къдрици, сините очички и пухкавите бузки Отровата приличаше много повече на ангелче от картините на Рафаел или Рубенс, отколкото на офицер от БНА. При такава външност извоюването на уважение дори сред новобранците представляваше сериозно предизвикателство. За негово щастие вземане-даване с бойците той си имаше само докато водеше лекциите по противохимическа защита и последвалите ги занятия:

— Газ, чорапи, наметало! — въодушевен командваше Отровата.

За да не му счупят хатъра, бойците от взвода си даваха вид, че забързано навличат гумените доспехи, но въпреки всеобщата суетня всъщност никой не си даваше зор.

— Ще ви вкарам в ареста всичките! — с ангелска усмивка ги заплашваше Отровата, гледайки как стрелката на хронометъра подминава всички нормативи. С тази си закана, която повтаряше всеки

път, той се опитваше не много убедително да подсили авторитета си. В действителност никой не помнеше наистина да е вкарал някога някого в ареста.

* * *

Истински нанагорно му дойде едва по време на дивизионното учение. Цялото поделение се беше изнесло, бяха останали няколко оръдия и бойци колкото да попълнят разчетите за дежурство по позиция и караула. Отровата беше един от малкото останали офицери и даваше почти през ден наряд. Когато един съботен следобед неочаквано го извика ЗКСЧ-то^[3], той отначало реши, че ще има само някаква промяна в графика.

— Личният състав е усилено в разход... — заобяснява подполковникът.

Отровата заклати разбиращо глава, добре, де, ясно, налагаше се да застъпи извънредно.

— ... а до довечера трябва да сменим дежурната батарея на позицията. Поемате това.

Старши лейтенантът се изприщи. Въпреки че от години служеше в зенитен полк, досега винаги беше заобикалял техниката издалече, многотонната гора от стомана му създаваше фобии.

— Взводните си знаят работата, Вие само ги наглеждайте — сякаш четеше мислите му заместник-командирът и добави почти с извинение:

— Трябва да се изпълняват разпоредбите за взаимозаменяемостта, ясно ли е?

— Слушам! — изхриптя Отровата с пресъхнало гърло, направи кръгом и напусна канцеларията като пиян. По принцип се сецаше за какво става дума, но това „смяна на позиция“ му звучеше заплашително и страшно, почти като неутронната бомба.

Ситуацията беше смехотворна. В поделението бяха останали войници за четири разчета, колкото оръдия побираше позицията. Защо едните оръдия трябваше да сменят другите си оставаше пълна загадка, но заповедта си беше заповед.

Когато излезе на покритата с неравна сива глина позиция, вече се бе овладял дотолкова, че да си даде компетентен и самоуверен вид. Беше горещо и прашно като в открит рудник. Възводните на застъпващите и отстъпващите нещо уговаряха реда, по който едните оръдия трябваше да излязат на позиция, а другите да се приберат. Отстрани стояха старшините от снабдяването и ГСМ^[4]-а, които очевидно също изпълняваха разпоредбите относно взаимозаменяемостта.

„То от гледане ако се учеше занаят...“ скептично се замисли Отровата „... кучето щеше да е касапин.“

Бойците при едно от отстъпващите оръдия вече бяха напомпали колесарите, прибрали лапите и го тикаха на ръце към парка. Вратните им жили бяха изпъкнали, челата лъснали. Всички сумтяха под пълна пара, даже младши сержантите се бяха хванали да бутат редом с другите.

— Джако-ов! — внезапно ревна Отровата ужасен. — Ти пушиш!?

Старши лейтенантът, който нямаше никакви задръжки да забърква от своите химически проби дявол знай какви нервнопаралитични и задушливи коктейли, изпитваше панически страх от всякакъв вид боеприпаси. Според него те бяха далеч по-опасни за собствения личен състав, отколкото за който и да било противник. Злите езици дори твърдяха, че давал дежурствата си с празен пистолет. Това, че снарядите бяха останали на позицията и затворите на тиканите оръдия бяха отпуснати и празни дори не му мина през ума. За него пушенето на километър около какво да е огнестрелно оръжие представляваше в най-добрия случай наказуемо лекомислие, а в най-лошия — опит за диверсия, подлежащ на военен съд.

— С'сем не, другарю старши лейтенант, — изправи се Джаич и застана мирно.

На оръдието толкова му трябваше. Лишено от една войнишка тяга, то повлече останалите бойци назад, като да бяха безпътни вестници. Първо биде забърсан козируващия Джаич, който успя да се дръпне навреме и се размина с една синина на коляното. Четирифонното зелено чудовище се върна обратно в първата трапчинка, набра оттам инерция и изскочи като пумпал от другата ѝ

страна. Бойците се пуснаха и отскочиха на сигурно разстояние. Гаро Арменец, който до момента го управляваше хванал теглича, отхвъркна настрана, като че ли го беше метнало магаре. Предният колесар кривна под прав ъгъл и след миг едното му колело се заби в канавката.

Наоколо се разнесоха мамки.

Отровата с широко отворени очи следеше хода на нещата. Не го смути ни най-малко, че в резултат на неговата паника някой от бойците можеше да пострада сериозно. Случилото се потвърждаваше единствено непоклатимото му убеждение, че тази метална антика е годна единствено за брак, така или иначе следващата война ще се води с ядрени, химически и бактериологични оръжия.

Заместник командващият по строевата част си избра точно този момент, за да се появи на хоризонта. Някой съобразително ревна: „Я внимавай, мирно!“. Изпонападалите бойци се надигнаха, нахлузиха кепетата и се опънаха. Отровата, който беше единственият присъстващ офицер се извърна, вдигна ръка до фуражката и израпортува:

— Другарю подполковник, резервна батарея при смяна на позиция!

— Свободно! — заместник командващият изгледа с недоумение оваляните в прах униформи на бойците, хлътналото в канавката оръдие и накрая козируващия старши лейтенант. — Някакви произшествия?

— Съвсем не, другарю подполковник! — Отровата беше самата невинност.

— Продължавайте! — подполковникът сви рамене и без да дочака потвърждение се отдалечи. В края на краищата не беше толкова от значение кога и как оръдията ще се приберат в парка, а бойната техника си беше държелива. Той беше на принципа да се бърка възможно най-малко, докато нещата вървят някак си. Пък и до пенсия му оставаше по-малко от година.

Бойците разочаровано се спогледаха, очакванията им да компенсират хамалогията с някой сеир се изпариха. Отровата изпусна задържания въздух и усети, че беше плувнал в пот. След това тръгна да оправя нещата:

— Не се ошумолявай, ами се хващай за оръдието! Готови! Раз! Раз! Раз! Бутайте бе, мърди! Защо не бутате!? Ще ви вкарам всичките в

ареста.

Неговото „Раз! Раз! Раз!“ продължаваше да се чува на позицията и час по-късно. Новите оръдия вече бяха заели позиция, старите бяха прибрани в парка, само тази пущина стърчеше под диагонал на сред пейзажа като на архивна снимка от Сталинградската битка. Въпреки че беше впрегнал всичките налични бойци и зяпащите старшини и бе вкарал всеки един от тях по няколко пъти в ареста, хлътнолото оръдие не помръдваше. От време навреме Отровата мятеше през рамо пълни с копнеж погледи към автопарка, където дремеха два от леките артилерийски влекачи, невключени в дивизионното. Да, ама за да напусне машина парка, трябваше разрешението на командващия полка или някой от заместниците...

— Другарю старши лейтенантът, разрешете да запаля — прекъсна мислите му гласът на Сръбския партизанин.

— Какво-о!? — изнервен кресна Отровата. — Никакви цигари, докато оръдието не влезе в парка, ясно ли е?

— Без АТ-Л^[5] няма да стане — измърмори старшина-школникът и погледна многозначително към влекачите.

Отровата му метна свиреп поглед, но премисли, че не е целесъобразно да го санкционира сега, след два часа щеше да дава дежурство с някой от фазаните, какво ти два, само след час и половина почваше разводът. Старши лейтенантът се изпоти за пореден път от притеснение.

— Може и без — обади се Джаич.

— Може и без, ама ако бутате като мъже, а не като баби! — развика се Отровата. — Ще ви вкарам всичките в ареста. Хващай се за оръдието! Раз! Раз!...

След няколко минути бойците отново се задъхваха, но оръдието не беше мръднало и милиметър, колесарът стоеше като излят в бетон. Старши лейтенантът, който накрая сам се беше хванал да бута, ще не ще, даде почивка. Войниците моментално се отпуснаха, отдалечиха се на почетно разстояние от техниката и взеха да ровят по джобовете си. Около Сръбския партизанин вече се виеха кълбета дим. Отровата отмина това явно нарушение на току-що дадена заповед с мълчаливо примирение.

— Джаич, ама ти нали можеш да избутаеш оръдието... за кашонче „Арда“? — взе да се бърка Гаро Арменец, когато успокои

дишането.

— „Стюардеса“ — коригира го Джаич. След като се оформяше бас, поне да е за нещо.

Наоколо се закикотиха. Двамата приятели пак играеха някаква комбина, не им беше сефте.

— Вярно, одева каза, че можеш сам — веднага се включи в играта старшина-школникът.

— Казах, че може и без АТ-Л — пафкаше Сръбския партизанин.

— Айде бе, ТКЗС^[6]-то на суботник ли ще викаш?

— Тц! — Джаич тръсна глава и погледна към Гаро Арменеца, който се усмихваше разбиращо. — Нали така?

— Па да — въртна глава Арменеца, — става. Ама ще черпиш един пакет.

— Е, хубаво, щом е за тебе...

Отровата местеше изпълнен с подозрение поглед от единия към другия и обратно. На Джаич му нямаше вяра, той за пакет цигари би продал и родната си баба, ама Арменеца обикновено не говореше нахалост, ако и да обичаше да се прави на улав.

— И как? — предпазливо се осведоми той.

Джаич отвори уста, но Арменеца го настъпи.

— Какво стана с кашончето „Стюардеса“? — невинно се загледа в канавката той.

Отровата преглътна и това грубо нарушение на чинопочитанието и погледна часовника си. До развода имаше още четиридесет и пет минути. Не се ли справеха дотогава, трябваше да търси някой да го замести или тука, или за развода, ама кой, ма'амустара, то хора за наряд нямаше. Май ще трябва да моли заместник-командира за влекач, ама пък после ако седнеха да се пишат протоколи, защо и как, че оръдие на позиция хлътнало в канавка... мани, мани, голям резил, можеше и до щаба на дивизията да се разчуе.

— Имате петнайсе минути и нито една повече — произнесе се той. — И кашонче „Стюардеса“, ако се справите, а ако не...

— ... влизаме в ареста и ще чистим кенефите, тъй вярно! — допълни Джаич вече в движение.

До него Гаро като никога също ускори крачка. Вече на сигурно разстояние той се зае с организацията:

— Одеве го мярнах Цецо да наднича насам от четвърти пост, до ГСМ-а, току-що беше застъпил. Аз ще го сменя за малко и ще ти го пратя, така е по-сигурно.

— Шо бе, тебе мадамите не те ли слушат вече? — бързна го Джаич.

Гаро не се върза:

— Ти бягай до лавката да вземеш една шепа лукчета. — На Гаро всякакво тичане му беше противно.

— Да не отказваш цигарите?

— Бягай, бе! — засмя се Арменеца и торбестата куртка на Сръбския партизанин се понесе.

* * *

Когато след половин час заместник-командирът мина отново да провери позицията, стана свидетел на странна картина: солидната съветска техника току-що напускаше канавката, където наистина не ѝ беше мястото и се отправяше към парка, бутана от наличния срочнослужещ състав и теглена от Цеца, полковата кобила. Конярчето Цецо я водеше за поводите и говореше нещо неразбираемо, а до него Сръбския партизанин държеше материалния стимул под формата на лукчета, които бавно, едно по едно, развиваше от хартията.

— Я внимавай, мирно! — за втори път този ден проехтя на позицията.

Войниците пуснаха колесарите и се изправиха, Цецо спря да шепне и прибра ръце до кантовете, даже кобилата извърна глава към висшия офицер, но после отново насочи вниманието си към далеч по-интересната шепа на Джаич. Отровата вдигна ръка до козирката и направи две маршови стъпки:

— Другарю подполковник, резервна батарея при смяна на позиция! — докладва той за втори път този ден.

— Свободно! Някакви произшествия?

— Съвсем не, другарю подполковник!

— Продължавайте! — угълчетата на устата му предателски потрепваха. След малко, когато беше вече сигурен, че няма да се разсмее на глас, добави с лека ирония:

— Поздравявам Ви за оригиналното транспортно решение, другарю старши лейтенант. Имате „добре“!

— Служа на Народната република! — зачервен като пазарджишка капия смутолеви старши лейтенантът.

На следващата година Отровата взе участие в дивизионното и беше повишен в чин капитан. Задоволството му беше нарушено единствено от нетактичността на колегата му противохимик от другия полк, който вечерта на запоя по случай повишенията го представи на другите офицери като „капитан от конната артилерия“.

В армията нищо не остава скрито-покрито.

[1] Драган Джаич е името на югославска футболна легенда от 70-те години ↑

[2] СВВП: аббревиатура от руски „самолёт вертикального взлёта и посадки“ — самолет с вертикално излитане и кацане ↑

[3] ЗКСЧ: „заместник-командирът по строевата част“ ↑

[4] ГСМ: „гориво и смазочни материали“ — вътрешна бензиностанция във военно поделение ↑

[5] АТ-Л: аббревиатура от руски „артиллерийский тягач лёгкий“ — лек артилерийски влекач ↑

[6] ТКЗС: „трудова кооперативно земеделско стопанство“ ↑

СТРЕЛБИТЕ

Когато му връчиха заповедта за подобряване на взаимозаменяемостта, Тапата най-сетне се почувства разбран свише. Той от край време си беше на мнение, че в армията всеки е длъжен да се справя с всичко, каквото му се заповядва. Че беше лейтенант и командваше само една зенитна батарея, а не цялата армия, с нищо не намаляваше реформаторските му амбиции. Неговите радисти се учеха да товарят боеприпаси, мерачите — да зареждат акумулатори, а готвачите — да пеят наизуст частите на оръдието. Неразбиращите тази философия войници пращаше да обикалят по няколко пъти плаца на бегом, след което им предоставяше великодушно възможността за втори опит.

Дори когато през лятото полкът се изнесе за стрелби на полигона край морето, Тапата продължи да разбърква разчетите на батареята си, както му падне. Не че другите офицери не взеха на сериозно нарежданията за взаимозаменяемост, но за стрелбите всеки трябваше да си знае мястото. Никому от тях не би хрумнало да размества личния си състав точно в този момент. Никому, освен на Тапата.

Буцата го определиха за пълнач още с появата му в батареята. Нито един от войниците не можеше като него да натяга затвора на зенитното оръдие само с една ръка. Буцата изпълни този фокус с игрива лекота още от първия си опит, а петдесеткилограмовите пълнители със снаряди ги поднасяше като че ли бяха цигарени стекове. На хамалогия явно бе свикнал и даже се захващаше с охота, стига да видеше в това нещо смислено. Разтоварването на един вагон бетонни колци не му създаваше проблеми, но затова пък от половин час лекция по вътрешна служба започваше да го втриса. С тайната си надежда да служи в трудови войски се беше простил още при донаборната комисия, а на останалата армия гледаше като на две години губи време.

* * *

Когато вечерта преди стрелбите Тапата го назначи за мерач на четвърто оръдие, Буцата само вдигна рамене. По време на инструктажа „как се стреля по чувал“ зяпаше разсеяно и си чешеше ушите.

— Ние ще стреляме първи — повтори за стотен път лейтенантът. — Значи, когато заповядам „По самолета...!“ пълначите зареждат първия пълнител, а мерачите прихващат целта. Чувалът е бял и се вижда добре, даже срещу слънцето...

Буцата шаваше насам-натам и току попипваше джоба на куртката си. Обстойните обяснения на батареиния предизвикваха у него единствено жажда за една цигара на чист въздух.

Следващия ден батареята беше заела местата си по оръдията два часа предварително и сега лятното обедно слънце напичаше по каските и караше главите да врят. Агрегатът боботеше и пръскаше наоколо дизелова смрад и досада. Манерките отдавна бяха празни, но Тапата не даваше да се мръдне и сантиметър от позицията.

Генералът и полковниците на вишката бяха вече позадрямали, когато се долови слабо бръмчене. Командващият полка до тях престана да си играе с бинокъла и го насочи на югоизток. Батареиният, с изкривено от напрежение лице, беше застанал по средата между четирите оръдия и стискаше флага в ръката си като плескало, сякаш очакваше налет на рояк мухи. Бръмченето се усили и след малко над морето се появи силуетът на раздрънкания, останал от времето на вьетнамската война МиГ17, който теглеше зад себе си на километрично въже белия чувал.

— По самолета на три! — ревна Тапата и вратните му жили изскочиха, като че ли се бореше с хроничен запек.

Каретките изчаткаха, мерачите развъртяха маховиците и оръдията послушно се насочиха.

— Гутоу! — изликува с идиотска усмивка Буцата.

— Целта захваната! — обади се и мерачите на останалите оръдия.

— Единични-и-и! — вдигна флаг лейтенантът.

Чувалът се изравни по азимут с въжетата, на които се люлееше прането на старшината.

— Огън!! — изквича Тапата, замахна с флага и отвори широко уста.

Трясъкът на четирите изстрела оглуши батареята, а откатът потопа хора и оръдия в облак прах, който морският бриз полека отвя. Три следи от трасиращи снаряди се събраха в небето около белия чувал. Четвъртата мина току под алуминиевия корем на самолета. Лейтенантът по инерция понечи отново да изкомандва „огън!“, но застина с вдигнат флаг и виснало чене. Оръдията продължаваха да следят целта и командващият полка доказа достатъчно съобразителност, да врекне по уредбата: „Отбой, прекрати стрелбите!“.

Пилотът отреагира още по-бързо. Не беше заглъхнало и дрънченето от падащите гилзи, когато самолетният двигател бръмна с кварта по-високо и два пъти по-силно. Старият МиГ17 направи остър разворот надясно и стремително набра височина. След броени секунди от него остана само сребриста точка високо в лятното небе, извън обсега на зенитната батарея. Ако някой хранеше съмнения относно маневрените качества на тази браква или способностите на родните пилоти, нагледно биде разубеден. Откаченото въже се сгърчи и увисна на чувала, а той, останал без тяга, с леки поклащания като парашут тръгна да се снишава над водата.

Лейтенантът излезе от вцепенението си, пробяга с поглед по оръдията и хукна към четвърто. Пътюм той захвърли флага, скочи на лафета, извади пистолета и взе да налага с дръжката му Буцата по каската:

— Идиот, саботьор, глупак, империалист, чвор...! — ревеше той, забравил всякакви наблюдаващи началства и устави. — Ще те застрелям! Защо целиш самолета, бе, мамицата ти мръсна, тъпанар безподобен!?

— Е ми, нали каза „по самолета на три“... — Буцата, вдигнал лакти над главата си, се бранеше колкото можеше.

„Командирът на 3-та батарея да се яви незабавно в щаба!“ — избръмча уредбата на полигона.

— Говедо такова, ще те вкарам в дисциплина^[1], гад, изрод, ти си за военен съд, бе! — хлипаше злостно Тапата. — Вчера аз два часа обяснявах ли как се стреля по чувал! — По бузите му две светли вадички смиваха полепналата пушилка и прах.

— Ама одеве заповяда „по самолета на три!“ — тъп и упорит настояваше на своето Буцата.

— Марш в ареста! — виеше лейтенантът. — Дежурния! Да го вкараш в ареста и да не е мръднал оттам докато аз не нареда! Никакво излизане, ако ще да умира, даже и до кенефа няма да го пускаш! Ясно ли е!?

* * *

Към тази си версия Буцата се придържаше и когато го докараха под арест в щаба. Полигонът стоеше опустял, оръдията бяха покрити с брезент. Безпрецедентният случай бе довел до рязка промяна в програмата на ученията. Плацът гъмжеше от строени по взводове войници, които набиваха крак и ревяха, колкото им глас държи: „Изправи се гора-а от стома-а-ана!...“. Оттук-оттам се крещяха команди, дисциплината навсякъде интензивно се заздравяваше.

В самия щаб цареше суматоха. Отвън подтичваха младши офицери, а вътре делово се суетяха старши. Всичките мимоходом стрелкаха погледи към смахнатия редник, успял за малко да свали един от ветераните на ВВС-то. След половин час висене пред вратата, Буцата го вкараха в задимената канцелария. Вътре генералът и двамата му полковници седяха пред един препълнен пепелник, а командващият полка отстрани си даваше вид, че всичко това няма нищо общо с него. Тапата стоеше като наказан до вратата.

— Ти защо стреляш по самолета, бе, боец? — тонът на генерала беше по-скоро недоумяващ, отколкото ядосан.

— Защо, а? Защо? — обади се в стерео и полковниците му.

— Другарю генерал, разрешете да... така ми наредиха, другарю генерал — бодро обясни Буцата. — Батарейният заповяда „по самолета на три!“. — Тапата отстрани хвърляше отровни погледи към злощастния си мерач.

— Такава е командата, да, ама това е наш самолет, бе, момче — генералът търпеливо се опитваше да вкара някакъв ред в нещата, а двамата му полковници в кариеристичния си устрем му пречеа с пълна сила, обяснявайки всяка негова реплика по два пъти:

— Наш самолет, наш...

— Не е вражески, не е от НАТО...

Буцата все едно не ги чу:

— Той заповяда „по самолета...“

— Инструктаж кога последно им правихте, другарю лейтенант?
— обърна се генералът към батарейния.

— Вчера! — Тапата беше на косъм да се разреве. — И онзи ден!
И всеки ден от една седмица насам!

На вратата се почука и вътре влезе един капитан:

— Другарю генерал, явявам се по служба, търсят Ви по телефона от летището, другарю генерал.

Лампазестият се надигна. Докато отсъстваше никой не посмя да се обади, командващият полка изучаваше тавана, двамата полковници мълчаха и се дебнеха един друг. Тапата имаше вид на школьник, когото по време на дивизионно учение са сгацили със селската даскалица в плевнята.

„... насочете се гневна зака-ана; към врага, който носи война, вой-на!...“ деряха се за стотен път маршируващите на плаца, вече сериозно прегракнали.

След минути генералът се върна:

— ВВС-то отказва да лети. От летището няма да вдигат самолет за стрелбите, докато не се изясни случая и се вземат мерки. И така, какво смятате да предприемете?

След час разисквания по инцидента и още толкова уговорки присъстващите единодушно установиха, че няма наличие на противонародни деяния или саботаж, нито на вражеска диверсия. Просто такива неща се случват по време на учение. Станал е фал, колкото по-невинен, толкова по-добре. Вниманието се насочи обратно към Буцата, който гледаше през прозореца, пристъпваше от крак на крак и си чешеше ушите, повтаряйки си чат-пат: „той заповяда...“.

Генералът го измери за последно и отсече:

— Този боец не става за мерач, другарю лейтенант, как не сте го забелязали досега? Да го преместите другаде, колкото по-далеч от техниката, толкова по-добре. Насила хубост не става.

— Слушам, другарю генерал! — излая Тапата и се опна като струна.

Така, макар и късно, мечтата на Буцата се сбъдна: есента го откомандироваха в трудови войски. А Тапата и тази година се размина с дългоочакваното си повишение и си остана лейтенант.

[1] дисциплина: наказательно поделение в армията ↑

ГАРО АРМЕНЕЦА

Джаич пристъпваше от крак на крак и се двоумеше дали си струва да запали, докато чакаше Арменец да излезе. Носещите се във въздуха послания видимо го изнервяха. Топлият вятър продухваше гарнизонния клозет и ароматите му се смесваха с благоуханията от бидоните с кисело зеле в артелната, където Баба Марта вече бе пръднала в кацата.

— Да знаеш, копеле, доброто сране е половин ебане... — се появи на входа закопчаваният се Гаро.

— Вярно е, — след миг размишление отвърна Джаич и скри пакета обратно в джоба на куртката, — ама две сранета не правят едно цяло ебане...

— Има и друг момент — намести кепето си Гаро. — Без едното можеш, ама без другото не...

— Затова пък можеш да го свършиш сам...

Унесени в дълбоките си философски съждения, двамата кривнаха зад ъгъла към строения на плаца взвод, където ги посрещна добре познат рев:

— Абе, аз до кога ще ви чакам да се загащвате, бе! — старшината, застанал с подпрени на колана юмруци във формата на буквата Ф, гледаше като гръмовержец. — Марш в строя! Мирно! На ля-во! След мене, ходом марш!

Взводът се понесе подире му.

Пред склада бяха паркирани със задницата един към друг камион с военен номер и един от леките артилерийски влекачи. Веднъж в годината имаше подмяна на част от боеприпасите. Новите снаряди пристигаха в сандъци на камион и идеха да подменят старите, които се съхраняваха в тенекиени кутии в търбуха на всеки влекач. Всъщност при тази отговорна дейност трябваше да присъства и някой от офицерите, но явно за тях в полка имаше и други, по-отговорни задачи.

Работата беше пипкава, свалянето и качването на сандъци и тенекии отнемаше почти повече време от пренареждането на

боеприпасите.

— Абе, другарю старшина — сети се Арменеца, — един голям сандък да стъпим отгоре не може ли да докараме тука?

Старшината се хвана за чатала.

— Еле го, еле го! — раздвижи ръка той.

Открай време в отговор на почти всяко отправено към него искане, фатмакът предлагаше съдържанието на тъмнозеления си панталон с подканващ жест, все едно хвалеше зарзават на пазара. Изглежда пенкилерът за решението на всичките задачи в армията се криеше в долната половина на униформата му.

— ... или пък да ги закараме двете возила до рампата пред артелната — продължи невъзмутимо Арменеца, увлечен в детайлите на рацпредложенията си. — По-бързо ще свършим.

— Еле го! — по инерция щеше да продължи фатмакът, но в следващия миг прозря измерението на Гаровото нахалство:

— А гъзинка не щеш ли? — ехидно се осведоми притежателят на универсалния инструмент.

В очите на старшината „гъзинката“ беше символ на върховен каприз, посягане към черешката върху тортата, към розичката в бонбониерата, въобще, Монт Еверестът на всичките глезотии от страна на боец, комуто всъщност се полага само едно: да си затваря устата и да действа по изпълнението на възложената му заповед. Какво точно си представяше фатмакът, споменавайки гъзинката, така и не разбрахме до края на службата, в нашето съзнание тя остана нещо абстрактно примамливо, но доволно мъгляво.

— Ами-и... — уж сериозно се замисли по предложението Гаро, докато старшината го гледаше накриво, а другите се кискаха. Един от седемстотинте дни на службата в полка продължи както често с прозаична хамалогия.

* * *

Влизайки в армията, Гаро Арменеца като че ли беше дал обет за две неща: никога да не бърза и за нищо да не се впряга. С това той зае достойно място в групата от заклетии непукисти, но по друг показател ролята му безнадеждно издишаше.

Да си играеш на улав в армията не е нито нова, нито особено оригинална тактика. От времето, когато Швейк е влязъл в световната литература, надали има нещо ново изобретено по нея. Въпреки всичко тя все още се прилага редовно, просто понеже във всеки набор има известна бройка действително улави и шансът да се маскираш между тях не е за изпускане. Пък и командният състав винаги е предпочитал улавите пред многознайковците.

Пред офицерите и старшините Арменеца се правеше на две и половина от бавно стоплящите, но за негово най-голямо съжаление номерът му рядко минаваше. На Гаро просто от пръв поглед му личеше, че акълът му сече като балтия. Началствата бързо усещаха, че ги будалка и побесняваха. Най-много от всичко ги дразнеше подчертано невинният му поглед, в който чат-пат прелитаха присмехулни искрици.

* * *

Батарейният му, Опела, отдавна бе вдигнал ръце от него. Прякорът си беше получил преди години, когато тъстът великодушно му предоставяше стария си Опел Рекорд да се фука пред колегите. Междувременно бяха развалили калимерата с благоверната, разбирателството с тъста се разсъхна, а Опел Рекордът бе изяден от ръждата, но прякорът му остана.

Като офицер не беше от бесняците, та дисциплината се поддържаше най-вече от фатмака. Не че Опела не можеше да крещи и действа, когато се наложи, но говорът му беше до голяма степен неразбираем, защото се състоеше основно от гласни, като че ли беше лапнал горещ картоф.

— 'а'ейте 'ойци! — поздравяваше той всяка сутрин на развода и след като му отвърщаха на поздрава командваше — 'ободно! — и махаше с ръка на старшината да продължи. Така беше стигнал, без да си дава много зор до чин капитан.

* * *

Вечерта, когато дойде внезапната проверка Опела беше дежурен по поделение. Без предварителни уговорки, малко преди вечеря на портала се появи командващият полка с тримата си заместника. Опела изхвърча от дежурната стая, застана мирно, вдигна длан до козирката и отвори уста да рапортува, но командващият полка не му се слушаха нанизани от гласни и махна с ръка:

— Я сега да видим как се носи службата.

Групичката офицери тръгна по плаца. Дневалните пред вратите светкавично предупредиха всички по помещения, че опасност се задава на хоризонта, пристигнал е екип „мозъци“. Навсякъде се заотваряха прозорци, за да изскочи цигареният дим, понеже пушенето в помещенията всъщност беше забранено.

Гаро, който тази нощ беше помощник дежурен по КПП, тъкмо бе мръднал до умивалнята, когато на връщане се натъкна на височайшата делегация. Понеже вечерта беше топла, бе пропуснал да се избърше и се наслаждаваше на приятния хлад от капките по кожата си. Избелялата гимнастърка беше вързал около кръста, тъй-като ръцете му бяха заети с тоалетната кутия, кепето и подменените партенки. Червената лента ПДКПП^[1] бе единственото, с което беше облечен от кръста нагоре.

Висшите офицери се постъписаха. По принцип всеки боец беше длъжен, освен в леглото или банята, да носи постоянно униформата си, но след занятията тази разпоредба не се спазваше толкова строго. Ама боец от наряда да се разнася гол по плаца вече си беше бая изцепка. Ако не беше червената лента, можеше и да му се размине, но така Гаро нямаше начин да не го засекат, още повече че без кепе на главата и по джапанки, той даже не можеше да козирува или набие крак.

— Вие...! — спря го командващият полка.

— Аз, редник Гаспарян, 4-та батарея! — уставно се представи Арменец.

— Четвърта? — командващият полка се обърна към Опела. — От вашата батарея ли, другарю капитан?

— ’ый ’ярно! — Опела му идеше да потъне в земята.

Командващият полка изгледа Гаро още веднъж подчертано бавно от глава до пети и отмери:

— Три денонощия арест...

Но Гаро, вместо да потвърди уставно полученото наказание, само вдигна учудено вежди и невинно се осведоми:

— Защо?

Заместник командващият по строевата част се поизвърна, за да прикрие усмивката си, но командващият полка се окопоти на секундата:

— Станаха пет! — после хвърли подигравателен поглед към зловещия дежурен офицер — Другарю капитан, обяснете на вашия боец защо, да не му обяснявам аз!

Всички знаеха за трудностите на Опела да артикулира и заинтригувани зачакаха. ЗКПЧ-то се опита да имитира садистичната усмивка на началника си, но като резултат се получи само една озъбена гримаса.

След като командващият полка остави Опела да ломоти половин минута, той му обърна гръб и продължи разходката си из поделението, а заместниците го последваха. В първия миг така зарязаният наред плаца дежурен се вбеси от показното унижение, но след това се усети, че това го освобождава от необходимостта да подтичва след проверяващите. Така само изчака групата да свърне зад ъгъла и се произнесе:

— 'арш на 'оста си!

Гаро, без да губи време, по изключение превключи на бегом, а Опела се запъти към столовата да наглежда подаването на вечерята.

* * *

Петролната криза, макар и със закъснение, остави отпечатък и в страните от Варшавския договор. На тридневното полково занятие маневрите бяха силно окастрени, движението се ограничи в изнасянето на батареите до външна позиция и обратно. Времето все пак трябваше да се запълни с нещо, понеже в армията се счита за проверен факт, че войник, останал без работа, почва да бъка от разлагащи дисциплината и бойната готовност хрумвания. По този случай на всичките батареи бе издадена заповед да се окопае техниката, което на практика значеше всяко оръдие да влезе в дупка осем на три на два.

Да бяха извикали багер, можеше и да се оправят за три дена, но така, с кирки и лопати на всички им беше ясно, че става дума единствено за трудова терапия. По този случай и мотивацията дори сред най-големите натегачи бе силно занижена, още повече че малко след това батарейните бидоха извикани на офицерски развод.

Единствено взводният, комуто в тяхно отсъствие бе предоставено командването, си даваше вид, че е взел заповедта напълно сериозно. Старите войници се бяха отдалечили да опъват палатките, което беше за предпочитане пред това да му се опъват на него. Обикаляйки между оръдията, младши лейтенантът със задоволство установи, че все пак новобранците до един са се надигнали и са се хванали да копаят. Всички, освен един.

— Редник Гаспарян!

— Аз. — Гаро откъсна замечтания си поглед от небитието и се надигна тежко-тежко.

— Ти директор го раздаваш, а? Защо не се окопаваш, бе, нефелник такъв!? — се развика взводният.

— Защото го няма шанцовият инструмент, другарю младши лейтенант — без видим признак на загриженост обясни Гаро.

Младши сержантът шестак за всеки случай се скри зад оръдието, да не опере той пешкира, въпреки че за инструментите отговаряха механик-водачите, които както обикновено се скатаваха край влекачите. На взводния очите щяха да изскочат, в първия момент остана безмълвен, предвид катастрофалната изцепка, спомената ей така, между другото.

— А защо го няма, бе, гюбре!? — експлодира след миг той.

— Защото сме го забравили в поделението — продължи Гаро търпеливо, все едно обясняваше на малоумен таблица са умножение.

Лицето на взводния взе да бие към мораво.

— Как така сте го забравили, бе!? Вие на учение ли сте тръгнали или на курорт, а!? Гърците само това чакат, да ви хванат по бели гащи!

Лафът с гърците и белите гащи беше стара казармена притча. Всеки нормален човек би предположил, че на това време гърците по-скоро си сърбат първото узо в някоя таверна на хладина, а вечерта ще трошат чинии по стените и хич няма да им е до белите гащи на личния състав.

— Тъй вярно, другарю младши лейтенант, само това чакат... — вече поотегчен от еднообразието на темата потвърди Гаро. — Ама не по бели...

— Какво-о!? — едва не се разхълца взводният.

— От две седмици не са ни водили на баня, другарю младши лейтенант — поясни делово Гаро. — Гащите ни вече не са чак толкова бели.

Бушоните на взводния аха, да прегорят:

— Гаспарян, киртак смотан, изчезвай веднага до 2-ра батарея да донесеш инструмент! Те имат там в повече! — младши лейтенантът вече кипеше в собствения си сос, не защото Гаро или някой друг е пропуснал да качи инструмента, а главно поради категоричния отказ на Арменеца да се впечатли от гневния му изблик.

— Слушам! — вяло изкозирува Гаро и пое в посока на намиращата се на около километър и нещо 2-ра батарея.

— И не ми се влачи като мърцина, редник! Бегом!

Арменеца мина в нещо, което на пръв поглед приличаше на бягане, но всъщност се състоеше в леко поклащане, без промени в темпото. Младши лейтенантът обаче вече нямаше сили и желание за още крещене. Сигурно възприемаше самото отсъствие на невинната физиономия като душевно облекчение.

Бойците продължиха да човъркат окопите и в настъпилата внезапна тишина единствено кирките и лопатите потракваха при срещата си с някой скрит в земята камък. Взводният успя да запали цигарата си чак с третата клечка.

Мина четвърт час, мина и половин, после цял.

Младши лейтенантът сновеше напред-назад между оръдията и действаше разчетите, но погледът му все по-често се стрелкаше към позициите на 2-ра батарея. Той палеше цигара след цигара и с мъка потискаше желанието да насочи артилерийския си бинокъл натам. Клечките му бяха вече на привършване, когато в далечината се очерта силуетът на Гаро, нарамил кръстосани зад тила кирка и лопата. Дишането на взводния зачести и когато фигурата се приближи на глас разстояние, изглежда беше набрал достатъчно кислород:

— Ей, Гаспарян, шунда заспала! Аз на кого казах „на бегом“, бе, редник!?

Гаро спря и застана мирно. В знойната юлска мараня остана да се чува само жуженето на насекомите, бойците наоколо бяха спрели копането в очакване на развързката.

— Изклесяк миризлив! — от устата на взводния едва не прокапа пяна. — Как може да ми се моташ два часа само за една кирка, бе!?

Арменецът погледна съсредоточено първо лявото, после дясното си рамо и насочи чистия си като на пеленаче поглед, допълнен с недоумяващо вдигнати вежди към взводния:

— А-а, как така само за една кирка, ами лопатата?

Дали някой се изсмя, така и не се разбра, понеже канонадата от устата на взводния заглуши всичко останало, а речта му изпростя определено под санитарния минимум. Гаро постоя още малко в положение „мирно“, после внимателно свали инструментите от гърба си и с детинско удивление на лицето изслуша всичките подробности засягащи него, близките му и по-далечни роднини по пряка и сребрена линия, както и арменския род като цяло чак до далечния Ереван.

[1] ПДКПП: „помощник дежурен на контролно-пропускателния пункт“ ↑

ШАМИ

Шами си беше чистокръвно маке отвсякъде — среден на ръст, набит, загорял като пирински кремък, с вечно шаващи очички, на които не убягваше ни една аванта или задала се опасност. Докато ние софийските гъзарчета се ориентирахме в казармената обстановка, Шами вече беше влязъл под кожата на когото трябва. Старшина това, старшина онова, за две седмици успя да стане втори сандък на старшината. Мръсен провинциален натегач, си мислехме ние, но Шами съвсем не се слагаше безразборно на всичкото началство. Усетил с безпогрешния си нюх, че взводният не се ползва с особено уважение сред свръхсрочно служещия състав, той го орезили още в самото начало.

Взводният много държеше при вечерна проверка всички чули името си да се обаждат тънко, ясно и високо с „аз!“, затова за всеобща досада се случваше да повтаря проверката по два-три пъти. Веднъж така, когато по списък дойде ред на Шами, в отговор на името си той измънка само едно вяло:

— Ъ...

— Шаламанов! — повиши тон взводният и демонстративно долепи длан зад ухото си.

— Ъс — отново едва-едва се обади Шами.

Взводният направи няколко крачки към строя, без да сменя ръката и доближи глава до устата на Шами.

— Шаламанов! — със заплашителни нотки потрети той.

Шами, напомпал предварително дробовете си ревна, като че ли трябваше да установи безжична връзка от Банско до Разлог без радиостанция:

— А-а-аз!

От първата редица почти видяхме как лявото тъпанче на взводния се показва през дясното му ухо. Взривната вълна от устата на Шами го отнесе на няколко крачки и го спря в пилоната със знамето. От

този ден нататък взводният избягваше да прави вечерната проверка, някак си ищахът му се беше изпарил.

Шами си падаше и сладкодумец: каквато и приказка да се отвореше, хеле пък за ядене и особено за пиене, той даваше обилен принос. Само по третата най-важна в казармата тема никакъв го нямаше. Станеше ли дума за мацки, Шами нахлузваше снизходителната физиономия на човек, който стои над тези неща. А тръгнем ли да го провокираме, най-много да изтърве някоя презрителна оценка по адрес на красивия пол.

Такова отношение към момичетата беше новост за нас, които бяхме възпитани ако не в почитание, то поне в учтивост. Отначало го взехме за стойка. Тъй де, сигурно това провициалистче от село още не беше виждало жена отблизо. Къде ще се мери с нас врелите и кипели свалячи от столичните дискотеки, ехе-е.

Но Шами и тук се размина с очакванията ни. Нашите момичета никакви ги нямаше, не се и сецаха да се появят и утешат бедните жертви на всеобщата повинност. Сигурно продължаваха да се чекнат по дансингите, без да са забелязали отсъствието ни. А при Шами празно свиждане нямаше. Прииждаха все различни девойки с румени лица и здрав тен на кожата, раболепно му поднасяха какви ли не буркани и го гледаха благоговейно в очите. А Шами намръщен кусаше от благините и от време на време се принизяваше да кимне сдържано в знак на одобрение. Когато после го разпитвахме за тях, той само бърчеше нос и пренебрежително махаше с ръка.

* * *

Този следобед бяхме излезли заедно в отпуска и седяхме в голямата сладкарница един срещу друг на по кола, а Шами беше стоварил пред себе си още две милинки и набиваше, та ушите му плющяха. Бях се разположил с гръб към входа, та пръв забелязах необичайно раздвижване по масите до прозорците, където бяха изпонасядали други отпускари. Миг след това я видях да минава по тротоара отвън: беше разкошна, с кестенява грива, мини, крака до сливиците, напета походка и... абе, всичко си имаше момичето. Гледка магнит за войнишкото око, просто във въздуха се чувстваше всеобщата

няма молитва тя да влезе в заведението. Престанах да следя глупостите на Шами, който още не се беше усетил и без да изпускам от поглед лицето му, се заслушах във вратата зад гърба ми. Тя скръцна...

Шами забрави да дъвче и се одърви, ушите му спряха да подскачат, лицето му умря. Само погледът му, останал жив, следеше по азимут движението на обекта зад мен. Хе-хе, пич, значи и ти не си желязо, всичките ти приказки са били само камуфлаж, тази така сега ако те погали по остриганата глава, може и лапичка да подадеш, злорадствах вътрешно. Красавицата мина покрай нашата маса към бара, а Шами с пълна уста дори благоволи да извърти врат след нея. Хо-хо, довечера в ротата щях да го спукам от бързик как едва ли не е паднал от стола. Докато още се кефех на тази си представа Шами върна пресуканата си глава в изходно положение и най-последно преглътна забравената хапка.

— Какъв газ... — полугласно се произнесе той. Охо, не можех да повярвам, ама той даже и възхищение засвидетелства, макар и по типично неговия си начин.

— ... пун с лайна! — довърши мисълта си Шами, наложи отново най-пренебрежителната си гримаса и делово се пресегна към втората милинка.

МАШО САМОКОВЕЦА

Десет души караул си тътрузехме цинтовете по паважа на провинциалното стъргало.

— Я стегни редиците! — чу се лаят на взводния отзад, който го даваше началник-караула — Какво ми се влачите като свински черва!

Дали от това, или защото по тротоара се зададе една нагласена гимназистка, но редиците наистина се постегнаха. Попето веднага започна да издава звуци като влюбен глухар. Това не беше нищо ново, но всеки път ни забавляваше. Попето твърдеше най-сериозно, че от пет години насам през родния му Обзор не е минавала немкиня или чехкиня между 16 и 61, с която да не е практикувал дружбата между народите. Явно този вид обществена работа сега остро му липсваше, защото изпадаше всеки път в това състояние, щом на хоризонта се появяваше нещо с коса по-дълга от пет пръста.

— Че му ручаш гъзо на момето! — приятелски го бъзна Машо Самоковеца, снажен и самоуверен като далекопроводен стълб.

От тази приказка, или защото момичето изчезна от полезрението му, стоновете на Попето преминаха в миньорна тоналност. Сигурно се беше и сетил колко служба му остава, преди да се върне обратно на обетования обзорски плаж.

Шами Макето, който до момента беше мълчал, не можа повече да издържи такова падение на мъжкото достойнство:

— Аде, бе! — възнегодува той. — Толко зор за еното кйло омочано месо!

Още преди да успеем да се засмеем идилията биде грубо прекъсната:

— Машов! Шаламанов! — кресна взводният. — По три непорядка за говорене в строя!

— Море, ке ти турнам яз стружки у вазелинот... — тихо се закани Шами, а Машо само врътна глава и в сянката на мощния си гръб сгъна показалеца и безименния около изправения среден.

* * *

В полунощ дойде време да се сменят часовите. Печката в караулното вече бумтеше като ТЕЦ „Марица Изток“ и взводният беше позадремал в съседното помещение. Машо изчака новата смяна да излезе, мина по замъгленото стъкло с парцала уж да погледне навън, и го напъха отдолу в звънеца на стария олющен телефон, който имаше пряка връзка с дежурната стая на поделението. Шами, който до пирамидата уж си прогонваше ремъка на автомата и се правеше, че нищо не вижда, се ухили, хвана се за чатала и подигравателно го разклати по посока леглото на взводния. След това грабна оръжието и каската си и се изниза навън след разводача и останалата смяна.

Звънът на зададения телефон прозвуча като оса затворена в буркан. Машо погледна към взводния, който през притворената врата хъркаше ячко от поне десет минути насам и посегна към слушалката:

— Наместник началник каруло слуша! — обади се той със служебен тон.

Дежурният по поделение от другата страна на жицата се оказа неподготвен: такъв наряд — заместник-началник на караула — на този малък обект не се даваше вече от години насам.

— Кой си ти, бе! — ревна след няколко мига по линията гласът на майор Пашов.

— Редник Машов! — уставно, но под сурдинка се представи Машо.

— А къде е началник-караула, бе?

— Он ойде да пикне и ми рекна тука да стоим, — излъга Машо и намигна на празната караулна.

— А разводачът? — със слаба надежда в гласа попита дежурният офицер.

— Е, па води смената — обясни този път достоверно Машо.

— Леле, мале, ебахти тая служба, ебахти тая крива нива — взе да ругае майорът. — Добре, че няма партизани сега, иначе спукана ни е работата... — и положи.

Машо моментално се присегна и издърпа парцала от блокирания звънец. След това наметна шинела, без много шум се изнесе пред вратата и приближи ухо отвън до рамката на прозореца. Както можеше

да очаква, след няколко минути телефонът се раззвъня отново. Взводният рипна от леглото, хвана слушалката и се представи.

— Ама, другарю майор... Ама как, аз през цялото време... не е звъняло... — взе да заеква той, — как-... каква тоалетна?... Кой?... Машов?... не... да... — погледът му се мятеше като уловена в кафез катерица. — Аз!... Слушам!... Тъй вярно!

Отвън в полумрака на звездната родопска нощ се появи сянката на разводача, а след него през черната трева газеше отстъпващата смяна. Машо направи няколко крачки към северната страна на караулното, където зънзикаше подчасият^[1] и извади пакет „Арда“.

— Да имаш огин? — попита той новобранеца и дружелюбно му предложи цигара.

Двамата запушиха. Пред тях смяната си стържеше калта от обувките. Разводачът беше отворил вратата на караулното и със зяпнала уста съзерцаваше взводния, който в положение „мирно“ все още стискаше слушалката. Машо се извърна към новобранеца, оправи му яката на шинела и конспиративно добави:

— Глей дека че фрлиш фасо, оти мое да доде проверка, да знаеш...

[1] подчаси: постът, охраняваш караулното помещение отвън ↑

ПАЦО

Черния ефрейтор все се бързикаше, че на Пацо тумбакът изпреварва снагата му, понеже като вечен арестант почти не носи колан, който да го пристяга. Но Пацо беше блага душа и не се връзваше. Едричък във всичките три измерения на пространството, от него струеше солидността на високотонажен багер. Общо взето това изглежда и да беше назначението му в армията, защото Пацо наистина прекарваше повечето време от войнишката си служба с арестантската лопата. Често го хващаха я с бутилка, я в друга грешка, а той не си даваше труда ни да се крие, ни да отрича.

Обаче с друг един адет Пацо караше началството направо да си гризе петлиците от отчаяние. От сержанта до полковника, който и да се обърнеше към него, Пацо ни заставаше мирно, ни се представяше с бодър тон, само накланяше глава, усмихваше се приятелски и отвърщаше „кажи, бате“. Службащите от офицерския състав отначало вилнееха и се пенявеха, но нищо не помагаше: Пацо не четеше устава, не си лъскаше обувките, не закопчаваше куртката си, нито отдаваше чест. Е, как да не го вкараш в ареста такъв.

Особено лейтенант Вълчев от свързките яко го беше взел на мушка. Той си падаше злоба и натегач, та дежурствата му караха всички да се втрисат още на развода. Не подминаваше сгода да окошари някого и с амбиция поддържаше реномето си на „оса №1“ в полка. А когато през лятото на лагера тръгнаха да прекарват нови телефонни кабели и трябваше да се копаят канали, Пацо се оказваше арестант още преди закуска. Без да се сърди, той носеше съдбата си с усмивката и олимпийското спокойствие на закоравяла флегма.

* * *

Вечерта Вълчев сдаде дежурството и хукна към близката кръчма, където вече запиваха другите младши офицери. В бързината съвсем

забрави да освободи Пацо, а в стремежа си да настигне по чашки другите определено се увлече. Така на връщане в лагера, въпреки изгрялата луна, се препъна и за малко не се отърколи в прясно изкопания ров.

— Пацов! — с генералски тон се провикна той.

— Кажи, бате — обади се Пацо, който на няколко крачки пушеше седнал на катушката^[1].

— Т'ва тука да го закопаеш, да не се спъвам, ясно ли е!

Арестантът беше свикнал на какви ли не дивотии, но тука нещо не схващаше.

— Еми нали днеска го изкопах, както каза, бе бате...

— Чуваш ли к'во ти разпра'ям, бе — прекъсна го Вълчев с натезал език. — Не ми се обяснявай като ученичка, ами почвай да запълваш дупката! До утре сутринта да си свършил!

След което направи кръгом и с несигурна походка се запъти да се трупяса в палатката си. Пацо допуши цигарата и си плю на ръцете.

На сутринта някой сякаш беше отворил ковачница в главата на лейтенанта Вълчев. Слепоочията му болезнено пулсираха, а езика си усещаше като непрана кашишка партенка. Мамка им и кабели, като едното нищо днес можеше да мине и командирът на полка. Вълчев се изправи с мъка, плисна няколко капки от манерката на посивялото лице и се заоблича. Излязъл навън, той дълго мижа пред яркото слънце, пое дълбоко дъх, озърна се с мътен поглед и се вцепени.

— Редник Пацо-ов! — развика се лейтенантът. Чуковете в слепоочията тутакси му напомниха, че в това му състояние е разумно да сниши тона. — Извикай веднага Пацов, ама на бегом — прошепна той на стоящия наблизо войник и онзи отпраши.

След цяла вечност тумбакът на Пацо се появи яваш-яваш иззад ъгъла на столовата, следван от самия Пацо и неразделната му лопата. Той заби инструмента в рохкавия насип, направи още една крачка напред и благо се ухили:

— Кажи, бате.

— Какво е това тука, бе? — изстена лейтенантът и посочи запълнения ров.

Пръснатата из хълма рота наостри уши, по-отдалечените се присламчиха. Пацо вдигна рамене и мълчаливо се усмихна. И идея си нямаше какво искат да чуят от него.

— Отговаряй, като те питам, защо е запълнен каналът, бе? — отчаяно се опитваше да изясни ситуацията Вълчев. Краката му взеха да треперят и той се опря на катушката.

— Еми нали вчера ми каза да го запълня, бе бате — с неразбираща усмивка примига Пацо.

— Кой? Аз? — лейтенантът се смая от безкрайната наглост. Не че не беше свикнал да го лъжат, но това минаваше всякакви граници. — Как ще ти казвам да запълваш каналите, бе, кретен такъв. Ти акъл имаш ли бе, говедо с говедо? До 9 часа да си изчистил цялата пръст, иначе ще те вкарам в дисципа, селяндур смотан, малоум...

На последната дума запецна, понеже го лъхна нещо несвойствено: в очите на Пацо лумнаха мръсни демонски пламъчета. Мазолестата му дясна тръгна да гребе въздуха отзад, докато докопа това, което търсеше — полирания от стотици арестантски часове сап на лопатата.

— Аз ще ти...! — изсъска демонът, вселил се в гърлото на Пацо.

Махмурлясалият мозък на лейтенанта все още не обхващаше метаморфозата, но животоспасяващите му рефлексии сработиха навреме. Глезените подобно освободена от фуражка пружина го изхвърлиха на крака и взеха летящ старт. След миг голият хълм заприлича на стадион по време на републикански полуфинал. Пръв надолу по склона със завидно ускорение се носеше осата №1 на полка, следван по петите от мощния тумбак на Пацо, самият Пацо и високо над него лопатата, въртяща се в ръката му като перка на боен хеликоптер.

И петдесет гърла наскачала рота, ревяща от възторг:

— Убий го, Пацо!

— Смели го!

— Кръв, кайма и кюфтета да има!

— Направи го на гъз!

— Че той си е такъв, бе, от момченце си е такъв — цвилеше Черния ефрейтор, просълзен от смях.

А под хълма, на завоя, току-що слезлият от газката полковник си бършеше изумен очилата, обръщайки се към застаналия до него капитан:

— Защо ми се струва, че тази рота днес по програма нямаше тактически занятия?

[1] катушка: макара за комуникационен кабел от военна техника
(от руски) ↑

СРЕДНОЩЕН КАУБОЙ

Старши лейтенантът с прякор „Среднощен каубой“ беше гледал прекалено много филми прекалено често. Докато другите му колеги офицери повтаряха някое кино предимно ако се показваше нещо позаголено, той си падаше по уестърни. Оттам черпеше цялото си вдъхновение за ежедневна употреба в поделението. После ходеше по плаца с разкрачена походка и леко разперени ръце, като че ли на колана му висеше не полагащия се Макаров, а чифт Колтове, готови да влязат всеки миг в употреба. Понеже физиката му не беше толкова впечатляваща колкото му се искаше, той залагаше усилено върху друг белег на мъжественост — рижавите му неуставно пуснати надолу мустаци, за които полагаше особени грижи с надеждата да му придават по-страшен и суров вид.

За негово съжаление униформата на БНА не допускаше носенето на широкополите шапки от уестърните. В замяна на това нахлупваше офицерската си фуражка възможно най-ниско, оставяйки за очите толкова полезрение, колкото да не рискува ходом да се блъсне в пилоната със знамето. Кон си нямаше, но затова пък яздеше Балканче със специален тунинг, което бръмчеше като побеснял стършел, докато го пришпорваше с мръсна газ.

Всяко негово посещение в гарнизонната лавка си беше шоу само за себе си. Влизането му напомняше на сцените, в които неумолимият, дишащ авторитет шериф се появява на входа на кръчмата. Войниците вътре, чули рева на Балканчето и квиченето на гумите, бяха подготвени и му правеха път. Той минаваше шпалира, без да ги удостои с поглед и стигнал тезгяха, с мъжествен тембър заповядваше:

— Един швепс!

След секунди мълчание и изсъскването на отварящата се бутилка, веднъж някому неблагоприятно хрумна да подеме отново прекъснатия си разговор. Каубоят мигновено го прие като провокация, извърна се и в очите му взеха да се кръстосват мълнии.

— Някой ако има нещо против, да го каже ясно! — стойката му отново бе разкрячена сякаш всеки момент очакваше да затрепчат револверите.

— Против какво? — плахо се осведоми лавкаджията.

— Че си купих един швепс! — с досада уточни Каубоя и погледът му затърси в опашката въображаемия предизвикател.

— А, не, не, ние за друго... — измънка някой от края.

— А-а, — тонът му стана почти човешки. — Добре тогава...

Плати и скоро Балканчето за пореден път огласи плаца.

* * *

Но не само стойката на шериф и слабостта към ездата беше откопирал от любимите си филми. Старши лейтенантът беше закачил оттам и друго хоби. За него смисълът на еднообразното казармено ежедневие се състоеше почти изцяло в това да „олепва“ срочнослужещия личен състав. Като дежурен или проверяващ беше напаст, след полунощ идваше любимото му време за екшън. Обикаляше и дебнеше като индианец, не мирясваше, докато не хване някого в грешка. Всяко поделение си има своя набор от гадняри, но Среднощния каубой със сигурност държеше знамето-първенец. Тъкмо си бяхме въобразили, че знаем всичките му номера и той ни изненадваше с някой нов.

* * *

Яки не беше нито първата, нито последната му жертва.

Прякорът си Яки беше получил от рисувания филм с едноименното пате заради дребничкия си ръст, светлия мъх по лицето и покрай рядката способност, когато му е студено да се накокошини и да спи прав. От този си талант се възползваше най-вече, когато го слагаха часови на знамето в коридора на щаба. Постът беше на закрито и се минаваше през една скърцаща врата нагоре по каменни стълби до първия етаж, та вероятността през нощта да бъде изненадан беше сравнително малка. Срещу часовия се чернееше прозорец с олющена

дограма, в който под светлината на мижавата крушка Яки виждаше собствено си отражение. Нощта беше студена, секундите се цедяха като капки от лошо затегната чешма. До смяната в два оставаше още половин час и Яки, снишил глава в яката на шинела, блажено си придремваше. Образът му отсреща също притваряше клепачи, като че ли му смигваше успокоително. Яки се вгледа в уморените си черти и се чудеше, откъде изведнъж му пораснаха мустаци. И каква беше тази ниско нахлупена фуражка на главата му?

Часовият се сепна, тръсна глава, слезе от скарата и паникьосан направи няколко крачки до прозореца. Вън, на повече от човешки бой под перваза се виждаше настилката на плаца. Сънуваше ли? Абсурд някой без стълба да подаде глава отвън, сигурно така му се е сторило.

Или?

Тъкмо пулсът му взе да спада, долу вратата скръцна и се чува бавни и тежки стъпки. Яки, изтръпнал, застана мирно, ако и да знаеше, че вече е късно. Влезият бавно се доближи с разкочена походка и леко разперени ръце. Козирката бе закрила лицето почти до мустаците, сякаш и посред нощ трябваше да пази от слънце. Коланът с кобура висеше небрежно отпуснат. Фигурата се приведе леко напред в забавен кадър. Показалецът на дясната ръка също така бавно се насочи към замръзналия часови, палецът бе изправен нагоре, ръката приличаше на прицелен револвер.

— Защо спиш, боец?

Ниският тембър, провлеченият изговор и драматизмът в интонацията бяха достойни за персонаж от уестърн на Серджо Леоне. Съдбата на часовия вече бе решена. Липсваше само зловецият вой на устната хармоника като музикален фон.

Отговор естествено не последва, Яки си беше глътнал езика. Среднощния каубой прибра ръката си, пак в забавен кадър направи кръгом и заслиза надолу по стълбите. Без повече да се обръща докосна леко с палец и показалец козирката си и добави:

— Като сдядеш наряда ще си разчистим сметките!

* * *

— Абе, новобранец, може ли да си толкова смотан! Никой ли не ти е казал, че при Каубоя трябва да си вардиш гъза отвсякъде...? — задъвкахме го ние в караулното след смяната на часовете.

— ... когато е дежурен офицер минава по всички постове по няколко пъти...

— ... проверява и дневалните, набира се на мускули по первазите, да киризи вътре в ППС-то...

— ... а когато е проверяващ караулите заляга и лази от храст на храст като смок, само и само да те сгащи ако дремеш на пост...

— ... той е напълно откачил, бе, бранка, виж му само кенефната стойка, как се носи по плаца...

Но за Яки всичко това идваше безнадеждно късно. След сдаването на наряда „сметките бидоха разчистени“, т.е. както и много други преди това той биде одрусан, а Каубоя доволен яхна Балканчето и така даде газ, че то като подивял мустанг запрепуска из поделението повдигнато на задното си колело.

* * *

Месеци по-късно, една нощ като часови на погребите, на Яки му се отвори мегдан да си го върне.

През топлите летни нощи нарядът там си беше рахат служба. Проверяващите караулите я се наканеха да обиколят, я не. Ако ли се решеха, идваха малко преди да застъпи 3-та смяна. После, ако началник-караула не беше някой натегач или шубелия, и бутилка можеше да се пресуши.

За случая, когато проверяващият реши да обиколи постовете заедно със застъпващата смяна, си имахме изпитана тактика. От караулното се виждаше дали по пътя се задава някой, но от постовете липсваше пряка видимост към караулното. Часовете, които висяха във в полосата^[1] не можеха да знаят иде ли проверка. Постът чува, че някой пристига и пита уставно: „Стой, кой там?“. Обикновено се отговаря: „Баща ти с дамаджаните!“, „Комшийката с баницата!“ или някоя друга лакърдия, което значи, че всичко е наред, смяната идва сама. Ако обаче се отвърне по устав: „Разводачът със смяната!“, значи войниците са в компанията на проверяващ офицер.

Било минути преди полунощ и смяната вече се задавала, когато Яки забелязал лазещата между храстите сянка. Извикал „стой!“, но силуетът се изтъркалял назад, после станал и побягнал. След последвалото „стой, ще стрелям!“ Яки бързо изгърмял полагащия се един изстрел във въздуха, при което фигурата с удивителна пъргавина прескочила оградата. Но преди да изчезне в мрака всички видели, че на главата си носела фуражка. Минути по-късно началник-караула се свързал с дежурната стая да докладва. Рапортът му бил приет без всякакъв коментар, което си било за чудене.

Както всеки път при изстрел по време на караул, олелията на другия ден беше свързана с изписването на тон мастило върху километър хартия, чест, която се падаше на дежурния по караулите. Официално той не установи кой е бил среднощният нарушител. В подобни случаи офицерите винаги се изкушаваха да хвърлят всичко върху някой новобранец, но този път не вървеше. Имаше свидетели от смяната и часовият не можеше да бъде обвинен в напразна паника или безотговорно поведение. Случаят така и остана висящ, макар че всички се досещаха каква е била работата. По-интересното бе, че впоследствие среднощните каубойски акции при караулите понамаляха, а при дневалните зачестиха. А след сдаването на това паметно дежурство по изключение нямаше „сметки за разчистване“. Може би те бяха вече разчистени?

Е, не съвсем...

* * *

Тази вечер ни беше адски криво.

Цялото поделение се бе изнесло на концерт на Мими Иванова и група Старт, в гарнизона бяха останали само вътрешният наряд. А нас, старите кокали, ни бяха подредили да даваме караул на погребите. Какво толкова им пазехме на тези погребни, така и не се разбра, за две години служба не видяхме никой да влиза или да излиза, да донесе или отнесе нещо. И сега на сцената в културния дом Мимето да се чекне, в залата да е пълно с мацки, а нас тука да ни мокри дъждът и вее вятърът, за да вардим едни бараки, дето и циганите не биха се нанесли

в тях, най-много да ги понацепят на дърва за горене. Живо извращение!

Точно тази вечер надали някой щеше да минава. Офицерите до един се бяха замъкнали на концерта, зер Мимето не беше за изпускане, кой ще ти проверява караулите, особено пък на този елинпелиновски дъжд? Кой, освен Среднощния каубой...

Газката все пак дойде, даже леко подранила, след края на концерта естествено. Каубоя беше в добро настроение, Мимето определено му беше повлияла положително.

— Носи ли се бодро службата? — погледът му се плъзна по войниците от смяната и спря за момент върху Яки, който, застанал мирно, с каменна физиономия изучаваше петолъчката върху офицерската му фуражка. Отношенията на двамата от известно време насам напомняха на тези между Северна и Южна Корея: наежено отсъствие на всякаква комуникация. Сега план-графикът отново ги бе събрал в един наряд.

— Тъй вярно! — се чу без особен ентузиазъм. Ако не беше офицер, отговорът щеше да излезе доста по-фолклорен. Какво да му отвърнеш на такъв гаден въпрос? Долу купонът тепърва почваше, затова и Каубоя беше толкова забързан. Прегледа отгоре-отгоре караулното, провери пълнителя на подчасия и се метна обратно на газката, даже не остана за смяната на часовете. В тъмнината червените стопове се стопяваха докато изчезнат на завоя в горичката. Ние ги гледахме и си представяхме пълната зала с гимназистки и бъдещи медсестри от полувисшия.

— Айде, бе, няма ли да дойде някой пиян генерал и да ни уволни? — въздъхна Увото.

Докато подсмърчахме в самосъжаление, дойде време за смяна. Нарамихме си автоматите, противогазите и другите висулки и излязохме в дъжда. Капките затропаха по километража на главите ни и влагата се запровира във вратовете. Уж каските бяха по-широки от закопчаните шинели, ама на. Яки се беше снишил, носът му почти опираше в петлиците. Още не бяхме преджапали и първите петдесет метра в калната полоса, партенките ни подгизнаха и службата отнесе поредния откос благословии. Разводачът ходеше пръв и се разтоварваше най-цветисто, въпреки че той след малко поне щеше да се прибере обратно на сухо в караулното.

Часовият на поста трябва да ни е чул далеч преди да ни види. През тъмнината се долови приглушеното тракане от удар на цев в каска.

— Стой! Кой там!?

Горкият си въобразяваше, че с нас може да има проверяващ, ха-ха, точно пък тази вечер.

— Мими Иванова и група Старт! — в порив на черен хумор му отвърна разводачът.

Часовият, мокър до кости, се включи подобаващо в общото настроение, но още не беше успял да засуче докрай първата мамка, когато изведнъж от храстите иззад оградата до полосата се дочу гласът на Среднощния каубой:

— За Мими Иванова три денонощия арест, а за група Старт по едно!

Беше изминал целия път от първия завой в горичката до полосата пеша през студа и дъжда, само и само за да олепи някого. Беше си просто невменяем. Луд за връзване.

[1] полоса: заградена от двете страни алея около охраняван военен обект, по която ходят часовите. ↑

ДЖОНИ

ЗКПЧ-то ненавиждаше прякора си.

— Че защо пък точно „Трактор“? Какво толкова тракторско има в мен? — обиден свеждаше той надолу червения си нос, но освен малкото шкембенце не откриваше нищо особено.

Гъзолизците около него естествено се правеха, че и те не разбират защо. Кой му го беше лепнал този прякор, така и не се разбра, но това, което в началото на кариерата му се струваше само нелепо, сега го изпълваше с възмущение. Майор, ЗКПЧ, ерудиран и интелектуален политико-идеологически просветител, а те да му викат „Трактор“! Като на последния селяндур!

Методичността, с която кръстосваше поделението, разпитвайки за всеки и всичко, душейки за новини и клюки, както и равномерно боботещият му глас, с който даваше заповеди, всъщност някак си не бяха далеч от идеята за трактор, който си шета по нивата.

Необичайно беше усърдието, което влагаше в дейността си. Осведомеността му бе впечатляваща. Зли езици в поделението твърдяха, че не само бил в течение на всичките актуални партийни документи, наши и тези на великия Съветски Съюз, но дори знаел и пълните имена и политически наклонности на всичките лидери от третия свят и необвързаните държави.

Старяеше се и да познава по фамилия, месторождение, социален произход и образование всеки уж по-важен военнотруженец в поделението. Това далеч не включваше само офицерите. И сред войниците си беше създал мрежа от информанти и топачи, които редовно преслушваше и от време на време незабелязано награждаваше с някой допълнителен гарнизонен отпуск.

Трудно беше да се изплъзнеш от погледа му. Дори тези, които предпочитаха да стоят по-далече от подобни началства, рано или късно попадаха в обятията му. Месец след пристигането на новия набор, той вече беше прегледал списъците на младите войници и отсял зърното от

плявата, когато засече на плаца лице, за което му се стори, че не знае достатъчно:

— Редник Гаспарян — спря го той, — какво образование имаш?

— Средно, другарю майор!

— Средно специално или средно реално?

— Напълно реално, другарю майор! — с уверения тон на пръв кретен изпъчи гърди Гаро, надявайки се да мине по този начин метър.

Освен покрай тези, които имаше за връзкари, Трактора обичаше да се навърта и около гимназистите и висшистите, а прихванатите от тях думи, чието значение невинаги му беше съвсем ясно, гледаше да приложи при пръв удобен случай. По-отраканите обаче бързо го усетиха и почнаха лееекичко да го пързаят. Една сутрин, минавайки покрай взвод действащи с кирки и лопати войници той забави крачка:

— Тука ли ще функционирате, бойци? — горд с новозазубрената дума се осведоми той.

— Тъй вярно, тука ще циркулираме! — стегнато последва ответът.

Трактора кимна разбиращо и тръгна към щаба да провери в библиотеката какво означава „циркулирам“, докато столичните гъзарчета подпрени на инструментите доволни си намигаха един на друг.

Чат-пат зачекваше на всеослушание някоя актуална политическа тема, но гръмкият му коментар обикновено си оставаше монолог, не се намираха подходящи партньори. Офицерите пред него бяха по-тихи от водата, никой не се изкушаваше да подеме дискусията. Всичките бяха твърдо убедени, че ЗКПЧ-то винаги говори в унисон с партийната линия, даже когато категоризираше като мурдар или простак някоя не дотам наша фигура от световната политика. Пък и като знаеха, че може да обяви всеки един за класов враг, само понеже си пада по Стоунс, Юрая Хийп или Пинк Флойд, съответно си имаха едно наум.

* * *

На този следобеден развод Джони, новоизпеченият лейтенант, беше по-скоро спечен.

Допреди час новият чин и новата му длъжност на взведен го изпълваха с радостни вибрации, но неочаквано ротният, старши лейтенант Гулията, се оказа в разход, та се налагаше да поеме спешно неговите задължения. Не че му бяха нещо непознати, но Гулията се славеше като уставняк и педант, проверяваше и питаше за какво ли не, никога не претупваше развода. Ако сега младият офицер като негов заместник го свършеше набързо или пропуснеше нещо, всички, и старшината, и бойците щяха да усетят разликата и авторитетът му можеше да пострада от самото начало.

Беше строил личния състав пред спалното, гледаше бегло познатите безизразни лица под кафявите кепета и нервно пристъпваше от крак на крак. Този негов тик, приличащ на своеобразен танц му бе докарал прякора „Джон Траволта“.

Минавайки тази сутрин по коридора на път към офицерската стая, погледът му се спря в надрасканата на шкафчето му дума „Johnny“. Отначало се одърви. Каква беше тази свинщина, къде оставаше дължимият респект? Сега трябваше да завалят санкции, чинът му го изискваше. От друга страна все още имаше известни задръжки да раздава наказания наляво и надясно. Пък и мисълта, че именно той е „Джони“, докато другите отнасят какви ли не тъпи и унижителни прякори така му хареса, че широко се ухили и не предприе нищо да се махне цапаницата или издири виновника.

— Джони, а? Джони — повтаряше си той на глас целия предобед. Това му звучеше западно, модерно, небрежно и диско.

Изправен сам пред ротата той пак се сети за това. Ако и да му беше леко терсене, през загрижените му черти си прокара път доволна усмивка.

— Здравейте, бойци!

— Здрав' ж' лаем др'арю лейт'нант!

След като се изкефи на поздрава, изреван специално за него, той внезапно се сети как да позапълни времето отредено за развод.

— Я сега да упражняваме малко поздравите — реши той. — Отговаряй на старши лейтенант. Здравейте, другари бойци!

Слушайки отговора, той блажено премрежи очи. Представата за бъдещата стръмна кариера на младия и динамичен Джони го докара до душевен оргазъм. Катерейки се в мислите си нагоре по армейската йерархия той ги караше да отговарят на все по-висок чин. Сигнал до

генерал-майор изведнъж се сепна, забелязвайки понеслия се откъм щаба на осемнайста скорост Трактор. Джони припряно накара строените още веднъж да го поздравят на лейтенант и тъкмо навреме успя да рапортува.

За негов ужас обаче Трактора едвам го изслуша, след което енергично махна с ръка в знак да го последва. Да се прекъсне така развода беше повече от необичайно, нещо трябваше да се е случило, нещо страшно. Двамата офицери се отдалечиха на ужким достатъчно разстояние от ротата, за да не бъдат подслушвани, но от боботещия говор на ЗКПЧ-то все пак ясно долетя остро зададеният въпрос:

— А бе, кой е тоя Джони? — освен носа, сега и бузите му бяха почервенели от възбуда.

Усетил погледи в гърба си, Трактора се опита да сниши малко глас, но движенията му бяха по-ясни от всякакви думи. От строя се долавяха само откъслеци като „американската армия“, „пълно безобразие“, „да не сме в каубойски филм?“ и „идеологическа диверсия“. Джони едвам успяваше да озапти краката си да не започнат да играят трополи около майора. Настроението му се сбръчка като презимувала ябълка. От задните редици любопитните опъваха шии, да не изгърват и секунда от пантомимата. Един възмутен ЗКПЧ, бурно ръкомахащ наред плаца срещу едно спаружващо се ленче, такъв спектакъл не се предлагаше всеки ден.

Конското продължи около 10 минути, след което Трактора внезапно се извърна, даде газ и отпраши. Взводният го изпрати с шашардисан поглед, после направи кръгом и бавно закрачи обратно с вид на напердашен малчуган.

Застанал отново пред строя, той се опита да събере остатъците от самочувствието си.

— Я слушайте, рота! — неловко се опита да вкара сурови нотки в тона си Джони. — Районите не се чистят от отговорните... И върху чистотата на помещенията още трябва да се наблегне...

„Какви ги плещя, това е работа на старшината, не моя, аз тука офицер ли съм или...“ усети се внезапно той. Бойците го слушаха внимателно и това го понасърчи:

— ... а май и върху дисциплината! Да-а!

После поучително добави:

— Носете си службата бойци, за да не ви понесе тя!

След кратък размисъл реши все пак, че по му подхожда да бъде строг:

— Първо отделение, мирррно! Пред офицерските стаи да се измие всичко, включително и шкафчетата! След това ще идвам да проверявам! Наля-во! Ходом марш към щаба! Останалите да се разпределят от старшината по райони. Свободни сте.

Разводът беше свършил, ротата се пръсна.

Почувствувал се най-последна насаме със себе си, взводният изтанцува още няколко крачки и изведнъж се ухили широко:

— И все пак „Джони“, а? „Джони“! Не „Трактор“, а „Джони“... друго си е.

Напук на новия си задължаващ пагон, той мислено се оплези на ЗКПЧ-то, след което усмивката му нарасна с още няколко карата.

ПЛЕЙ-БОЙЦИТЕ

— Панайоте — Черния ефрейтор протегна мургавата си ръка към изложения в ППС-то вестник „Народна армия“, — айде да те водя на кенеф.

След развода и разпределението на задачите по райони старшината тъкмо се беше омел и оборотите на службата чувствително спаднаха.

— Дадено. — Панайот поглади гъстите си, грижливо подстригани мустаци, придали му като прякор малкото име на легендарния войвода Хитов и се надигна. Не че много му беше зор, но колективното ходене до гарнизонния клозет си беше ритуал, нещо като посещението на английски клуб от викторианските романи.

Двамата се запътиха дружно към солидната постройка, над чийто вход се четеше в червен блоков шрифт лозунгът „Бъдете културни войни!“. Някой зевзек беше задраскал с въглен „Л“-то в и го беше заменил с „Р“. Отвътре на същата стена, написано пак с въглен, се мъдреше поредното произведение на казармения фолклор под формата на призив: „Сери бавно, службата тече!“

През ниските прегради между безбройните отходни дупки бойците имаха възможността покрай основната дейност да тропнат по лафче и да запалят по цигара, необезпокоявани от досадни началства. Вътре лениво бръмчаха няколко тлъсти мухи и звукът сякаш подканваше влезлите към медитация. Никой тук не бързаше и разговорът сред смрадта и цигарения дим скоро съвсем естествено се насочи към женската част, като една от дежурните теми.

— Фатмакът дали ще ме пусне тази неделя в отпуска? Ако не си видя мацето, ще трябва да си вземам презоградска, иначе няма да издържа! — взе да разсъждава Черния.

— Айде бе, стига си плакал! — спря го Панайот. — Нали си гъстак с фатмака. Винаги ти е пускал гювеч и те е покривал, никога не си му влизал в топлистата.

Така наречената топлиста на старшината висеше с постоянството на ядрена заплаха над главата на всеки един боец. Натопените пред ротния впоследствие се разминаваха за дълго с отпуската.

— Аз какво да кажа, като не съм излизал от месец — тонът на Панайот, аха, да стане елегичен. — Ама последния път да знаеш на какъв купон бях! Секс-парти с бридж-маратон...

Черния бая се подвоуми каква ще да е тази странна комбинация на парти с маратон, но от куртоазия реши да не задава неуместни въпроси. Панайот долови в мълчанието му сянката на съмнение и побърза да раздуе още малко.

— Пък какви мацки имаше там, да видиш! Тия от „Плейбой“ ряпа да ядат! Попето направо би пометнал, ако ги види.

— Я-а, ама ти имаш „Плейбой“? — заинтересува се Черния. — За такива работи май гонят, ми беше казал един приятел от милицията. Откъде се снабдяваш?

— А бе, имам си достатъчно връзки — самодоволно се произнесе Хитовият адаш.

— Гаджетата ли ти ги носят?

Панайот неопределено завъртя глава.

— Ха-ха, те гаджетата му, ако са на място, за какво му е „Плейбой“? — се чу изведнъж няколко дупки по-нататък. Черния се понадигна и видя клекналия през пет-шест зидчета Густо, който тъкмо припалваше втората си „Арда“:

— О-о, Густо, какво става с тебе, бе? Нищо не каза как ти е минала гарнизонката с препиване.

— Никакво препиване — тръсна глава Густото. — Запознах се с едни волейболистки. Ако знаеш какви са навити! Стопиха ми лагерите...

Разговорът лека-полека придоби характера на състезание.

— Като казах „Плейбой“... аз след уволнението мисля да си осигуря някои допълнителни доходи — започна поверително Панайот и съучастнически сам си намигна. — Като истински плейбой на морето, разбираш ли? Тия всичките германки и шведки за какво мислиш, че идват у нас на почивка, а? За плажа и слънцето ли? Това го има и другаде, даже и при тях. Ама техните мъже са мижавци и меки пишки. От многото бира не им става хич...

— Какво, бе, пак за курви ли? — намеси се Бузката, присъединил се почти незабелязано към „агитката“ — Да, да, те шведите са го измислили секса, защото не знаят да ебат — небрежно подметна той.

— Не си ценят жените...

— Така си е, не ги ценят — потвърди Густото, — даже съм гледал как оставят жените да плащат, когато са заедно на бара. Представяш ли си, майна?

— То пък поне да имаше за какво... — Панайот се изправи и докато се запасваше, си поглади косматия корем. — На тях просто им трябва истински мъж, нашенец! — доволната му усмивка не оставяше капка съмнение, кой именно нашенец счита за най-подходящ — Те за това даже са готови да платят и то не малко. И с тия пари после може да си ходя, където си искам, Лондон, Париж...

— Айде, бе, — засече го Густото. — И кой ще те пусне? Три години след уволнението си носител на военни тайни, може да не ти дадат да ходиш даже до морето — ехидно се изхвърли той.

— Ти пък откога се отрака като баняджийски налъм? — наежи се Панайот. — Даже и на първо време да не ме пуснат, пак по-добре, отколкото да кисна в густо-майна-Филибето като тебе.

— Разбира ти на тебе тиквата. Ти ако знаеш в Пловдив какъв лайф има...

— Ха няма нужда — закикоти се бъдещият плейбой. — Целият лайф на Майнатаун е у Тримоната с по една мекица на двама чакала.

— Стига бе, като сте от София да не сте хванали Господа за шлифера — набра инерция Густото. — В голямото ви село и толкова си нямате...

— Ха! Ти ако знаеш какво е Софето...

— ... една „Ялта“ за дупетата и един „Новотел“ за буховските миньори, знаем. Ама софиянките ви всичките са дебелогъзи и задръстени. В сравнение с чехкините на морето са гола вода.

— Чакай сега, какви чехкини, нали за шведки ставаше дума — не вдяна Черния.

Панайот отвори уста да продължи по темата, но Черния реши, че сега е негов ред за по-съществен принос:

— Като каза Париж, та се сетих: като ученик бях там с едно гадже. Бяхме на огромна галавечеря за 80 франка, директно под

Айфеловата кула! — триумфиращо заяви той, предвкусвайки смаяните погледи на слушателите си.

Но за негово разочарование останалите не се впечатлиха особено, а най-малко пък Бузката.

— Няма да те питам какъв връзка си, ама я ми кажи каква е била тази галавечеря с 80 френски франка? На лавката ли сте похапвали?

Усмивката изпод мустака на Панайот взе да расте като ломска диня през юли.

— Пък и под Айфеловата кула няма ни ресторант, ни бар... — неумолим продължи Бузката.

Черния, усетил се изловен в раздувка, се накокошини:

— А ти откъде знаеш бе, отворко? Кога си ходил в Париж, а? В мокрите ти сънища ли? — не особено убедително реконтрира той.

— Е, нали се сещаш, че пътят за Париж минава покрай техния блок? — обади се подигравателно Византиеца, който се оказа поредният влизащ. — Пък той, Бузката, е живял на ъгъла на кооперацията, та е гледал и по двете улици кой минава, затова е толкова светнат...

Дискусията вече се водеше на високо ниво, постепенно мина в глъчка и после във врява, вътре взе да кънти. Все повече бойци, дошли да ползват заведението по предназначение или минали случайно и чули олелията, заинтригувани надникваха да хвърлят по едно око и ухо, след което оставаха. Постройката, макар и за масови нужди, взе да пращи по шевовете. Мероприятието биеше по активност всяко едно комсомолско събрание. Влезлите тутакси се намесваха, изтъквайки недвусмислено богатия си опит и компетентност по всички житейски и най-вече сексуални въпроси.

— А бе, аз какво казах оде, бе!! — внезапният вик разтърси като пет бала по Рихтер резонанса на гарнизонния клозет.

На входа се откри фигура на старшината, който с накривена глава и вбесен поглед сканираше всички поред. Дебатите секнаха отведнъж като автомат Калашников с привършил пълнител. В секундата тишина само една муха невъзмутимо продължаваше да бръмчи.

— Аз ли ще ви чистя районите? — продължаваше да гърми фатмакът. — Напускай и не се мотай! Бегом, марш!! Броя до три!

Последните остават да мият кенефа. Едно... едно и половина...!

Дългокраките посетителки на Черноморието, шведки или не, галавечери, бридж-маратони, Айфелови кули, навити спортистки и прочие изчезнаха от пространството, подобно образа на внезапно изгърмял телевизор „Опера“. Кой готов, кой не, захвърли фасата и трескаво се забърса. Някои в движение се дозагацваха и за броени мигове гарнизонният клозет се обезлюди.

— След една минута строени на плаца! — тръбеше след тях старшината. — Иначе следващия месец всичките ще гледате цивилизацията през крив макарон!

Минути по-късно цялата рота действително беше застанала на плаца в положение равнис и мирно. Но преди защитниците на родината да се захванат с настоящите велики дела като чистенето на районите, старшината реши, че е крайно време да се позатегне дисциплината. Кое то на практика означаваше един час строева подготовка с песен на уста.

Черния и Панайот маршируваха един до друг, а пред тях в първата редица старателно набиваше крак Бузката, всичките ревейки с пълно гърло колко велик е нашият войник, велик, велик...

Прозаичната казармена действителност отново ги бе настигнала.

МАМБИСТИ

— Тюфлека още ли е задръстил лавката? — бате Киро имаше вид на удавника, търсец прословутата сламка.

Другите с ням поглед отправиха същия въпрос към приближаващия се Йончо. Бяха го пратили като съгледвач да разузнае какво е положението около най-важния обект в поделението. Докато отсъстваше, мамбистите се ловяха на бас дали ще успее да се върне невредим. Останалите пристъпваха от крак на крак подобно хиени, които от сигурно разстояние чакат лъв да свърши плюскането си. Някои пушеха трета цигара, търпението им бе подложено на сериозно изпитание, всички вече видимо нервничеха.

— Ами! Ей сега арестува още един! — разочарова ги Йончо. — С него пандизчиите за деня стават четиринадесет.

Групата се разпсува. Няколко бойци обявиха мероприятиято за „кауза пердута“ и се разкандърдисаха; по-скоро тръбата щеше да свири за вечеря, отколкото Тюфлека да опразни подкрепителния пункт. Останаха да дебнат само твърдото ядро от тримата мамбисти — бате Сечи, Негъра и бате Киро, стиснал кепето си в ръка и хвърлящ от време на време проверяващи погледи зад ъгъла на спалното.

Пред лавката Тюфлека се беше разплул върху един от столовете и се кефеше на тишината и спокойствието наоколо. Разводът беше отминал и колегите му офицери, в това число и началствата от щаба, се бяха изнизали. Това му беше любимото време на деня, което прекарваше в близката сладкарница или, ако беше дежурен по поделение както сега, в гарнизонната лавка. Докато пощипваше от баничката пред себе си, той внимаваше да не оцапа педантично изгладената си капитанска униформа. Тюфлека си падаше чистофайник. От фуражката до чепиците с кожени гети всичко по него беше като извадено от кутийка. Дори поизносеният вече широк офицерски колан блестеше матово на светлината на следобедното слънце. Но както и да пристягаше с него грижовно поддържаната си униформа, фигурата му, напомняща пчеличката Мая, издаваше

чревоугодника в него. След всяка хапка той надигаше бутилката швепс, блажено притваряше клепачи и проточваше шия подобно на пиещ вода гъсок.

* * *

Допреди време мамбистите нямаха проблем с Тюфлека, нито той с тях. Общото им хоби като че ли създаваше дори един вид душевна близост, а практикуването му — привидно равенство помежду им. На лавката свободните от занятия бойци спокойно се разполагаха в негово присъствие по съседните маси. Тюфлека, изцяло погълнат от обекта на своята похот пред себе си, не им обръщаше внимание.

Преломният момент, изкарал наяве спящия в дебрите на психиката му звяр, беше резултат от една досадна грешка в планграфика. Наложил се спешно да застъпи дежурство по поделение вместо друг офицер, бяха го изловили непосредствено преди да мине портала. Вкиснат от неочакваното объркване на плановете му, той реши за разтуха поне да се облажи обилно след развода.

Лавкаджията го полазиха тръпки като видя капитанската униформа да изпълва пространството на подкрепителния пункт. По всички изчисления Тюфлека отдавна трябваше да е напуснал поделението, сега неговото присъствие караше стария боец да се разтрепери от лоши предчувствия. Положението беше плачевно — на рафта бяха останали само едни отвратителни сухи пасти и няколко кашона вмирисани на сапун вафли, другото беше опоскано до шушка. Ирония на съдбата — на прага капитанът току-що се беше разминал с един новобранец, който отмъкваше в ръка последната кифла в поделението.

Тюфлека отначало не зацепи. Лавкаджията мънкаше сконфузено и сочеше празните тави около себе си, докато в погледа на капитана взеха да се събират буреносни облаци. Стария боец го споходи прозрението, колко по-безобидно е шоуто, което Среднощния каубой разиграваше всеки път в лавката, в сравнение с това, което щеше да се случи в този момент.

Най-накрая Тюфлека осъзна цялото измерение на споходилата го катастрофа — беше осъден да изкара до следващата смяна без никаква

възможност да си подслади дежурството, което и така чувстваше като наказание. Той се извърна и огледа насядалите около масите пред лавката войници, които със закуски пред себе си непринудено разговаряха и сладко си похапваха. Доволният им вид беше жива гавра с ранената му душа. Киселият израз на лицето му за части от секундата стана възмутен, а възмущението тутакси прерасна в праведен гняв.

— Стании!! — никой досега не го бе чувал да реве така. — Какво търсите тук бе!? За вас няма ли работа, а? Строй се в една редица!

Сетне по бързата процедура ги разпита поотделно и накрая ги вкара всичките до един в ареста, начело с лавкаджията. По-късно, когато ядът му взе да се изпарява, той се позамисли около събитията на деня, но за свое оправдание реши, че всъщност лавката се води офицерска и войници няма какво да търсят там.

Ама-ха!

Оттук нататък по време на неговите дежурства бойците, имали неблагоприятното да огладнеят в грешния момент или да се отзоват на грешното място, взеха да се чувстват като в наказателен батальон. Тюфлека окошарваше безапелационно всеки, посмял в негово присъствие да си покаже носа в лавката. Повод не му трябваше, обяснения не се даваха. Веднъж дори изпрати в ареста един новобранец, който го потърси там единствено понеже му бяха наредили да му доложи нещо. Лека-полека новата му слава на непредсказуем истерик се разчу из поделението и в дните, когато беше дежурен, масите пред лавката пустееха. За сметка на това пък арестът се оказваше пренаселен. А в следобедните часове мамбистите, скрити зад някой ъгъл търпеливо дебнеха момента, в който той ще освободи терена, за да могат без риск да се подкрепят и те.

Но войниците далеч не бяха единствените застрашени. Поделението си имаше един помияр, безобидно и не съвсем младо куче, което кой знае защо не обичаше кокалите, останали от столовата и предпочиташе да се навърта около лавката. Седнало отстрани, то кротко чакаше да бъде удостоено с някое прегоряло крайче на сиренка или паднало на земята парче вафла. След като Тюфлека при една от поредните си инспекции не намери в близост до лавката кого да арестува, вниманието му се насочи върху жълтата купчинка, застанала на почетно разстояние и следяща всяка негова стъпка с покорни очи.

Нещо в погледа на животното не му хареса и той нареди на лавкаджията да извика отговорния по зареждането старшина.

— Какъв е този пес тук? — намръщен попита той, когато старшината му се яви по служба.

— Шеки му викаме... — вдигна рамене простоватият снабдител. Беше се разтревожил не на шега в резултат на необичайното повикване и сега не можеше да стопли, за какво всъщност са го юрнали.

— Този пес е в разрез с хигиенно-санитарните изисквания за хранителен блок в армията! — сръза го със служебен тон Тюфлека. — Да се застреля! — след което се обърна и без повече пояснения закри по плаца.

Старшината се хвана за главата. Повече от половината си армейска служба бе изкарал като снабдител и не беше ползвал личното си оръжие от години насам. При задължителните за сержантския състав стрелби някак все го бяха подминавали. От колегите си обаче знаеше какъв въртел е отчетът за всеки изстрелян патрон, да не говорим за трудностите къде и как се изхвърля труп на убито куче в поделението. Лесно им беше на тези офицери, застреляй го и толкова! Затова реши да се направи на разсеян, какви ли го бяха прихванали капитана, до утре сигурно ще е забравил идиотското си хрумване.

Но старшината се излъга. На по-следващия ден Тюфлека се появи в лавката необичайно рано, когато снабдителят се готвеше за зареждането.

— Утрепахте ли песа? — строго попита той.

— Тъй вярно, другарю капитан! — израпортува старшината.

Лавкаджията преглеждаше омазаните си списъци на тезгяха, но с крайчеца на окото си мярна, как точно в този момент зад ъгъла се подаде една жълтеникава муцуна с лъскав черен връх. След миг я забелязаха и другите двама. Тюфлека стисна юмрук, почервеня и бузите му се надуха. Но още преди да изригне вулканът, старшината, когото дългата служба беше научила да не губи самообладание и в най-критичните моменти, го изпревари:

— Пак ще го застреляме, другарю капитан — бодро произнесе той.

Тюфлека го изгледа продължително, после премести погледа си върху лавкаджията, който подчертано задълбочено се занимаваше с листовете пред себе си, накрая върху миролюбиво махащия опашка

помияр. Опита се да каже нещо, но се отказа и без коментар излезе. Срещу такава конска доза кретенизъм и безочие дори един капитан от БНА се чувстваше безсилен.

* * *

Взе да се здрачава, когато заоблената фигура се изнесе от лавката.

— Я внимавай, сега тръгна насам. — Бате Киро не бе изпуснал плаца от очи. — Изчезвай от тука! Не... чакай, спря се... хе-хе, не може да бъде...

Тюфлека се беше запътил да хвърли едно око какви ги върши личният състав, но на минаване покрай щаба вниманието му бе приковано от скърцащата врата. По това време кой ли се подвизаваше там?

Редникът Трайчев, който през открянатата цепнатина не бе видял никого в близкото обкръжение реши, че теренът е чист и се измъкна навън, в едната ръка стиснал парцал, с другата в джоба. Едва когато внимателно затвори и се обърна, той съзря на метри от себе си капитана, който го гледаше с присвити очи. В някакъв атавистичен рефлекс Хамстера извади ръка от джоба, в която се оказаха две бисквити и ги налапа наведнъж. Бузите му моментално приеха познатия лалугерски вид.

— Какво правиш тука? — попита дежурният офицер. Бойци, които чистеха канцелариите на щаба по това време не бяха нещо необичайно, но поведението на този редник беше повече от подозрително.

— Сѐм не знам! — през нос смотолеви Трайчев с паника в погледа, дъвчейки с пълни бузи.

По-тъп отговор от този надали можеше да се измисли. Лицето на капитана се навъси.

— Ама ти май нещо ядеш! — Тюфлека се загледа в издутите му бузи. — Какво и от къде?

— Бисквита, дххугаххю капитан — от напрежение и без това глътнатото му „Р“ съвсем се изгуби.

— По това време? Не те видях в лавката? Или си прескачал оградата до селския магазин? — Капитанът заканително сложи юмруци върху закръгления си ханш.

— Сѐм не, от последната отпуска.

— Как от последната отпуска бе? Днес е петък. Къде си ги държал до сега?

Трайчев преглътна. Душата му с всички сила се съпротивляваше да издаде едно от най-скъпоценните си скривалища. А да каже, че ги е съхранявал в шкафчето с личните вещи също не вървеше. Храна в спалното бе строго забранено и тутакси щеше да си отнесе наказанието.

— В щаба — след известно колебание си призна боецът.

Тюфлека се втрещи. Измежду бойците имаше гъстаци и връзкари, ама пък някой офицер или старшина от щаба да къта храна за редник му се струваше невероятно.

— Къде в щаба? — не преставаше да разпитва дежурният офицер. — При кого?

Трайчев въздъхна и тихо измънка:

— Димитрхов.

Тюфлека се замисли. После изведнъж присви очи още повече.

— Какъв Димитров бе!? Ама ти май нещо ме баламосваш, а? Мислиш си Димитровци под път и над път, все някой Димитров ще има в щаба. Звание? Длъжност?

Трайчев, все още в положение „мирно“, мълчаливо посочи с палец през рамо.

— Пред мен, ходом, марш! — делово реши да приключи разследването Тюфлека.

С поглед на отстреляна сърна изкомандваният унило направи кръгом и влезе обратно в сградата на щаба. Трътлестата фигура на капитана се залепи на около метър зад него. Двамата качиха стълбите, подминаха отдаващия „за почест“ часови при знамето и навлязоха в дълбок коридор с редица врати от двете му страни. Изминали повече от половината дължина Трайчев се спря и посочи в дъното му. Там, на около метър и половина висока дървена поставка достолепно стоеше голям бронзов бюст на вождата и учителя на българската работническа класа.

Тюфлека зяпна. Такъв бързик досега никой не си бе позволявал с него. После почервения и пое дълбоко дъх да ревне, но Хамстера припряно го изпревари:

— Дххугаххю капитан, ххедник Тххайчев, ххазххешете да доложа: Аз съвсем не Ви лъжа!

Той изтича до бюста на Георги Димитров, който от дни и седмици насам с цел маскировка беше чистил от прах и сръчно го килна встрани. Той се оказа не от масивен бронз, а боядисана гипсова отливка с куха вътрешност. Пред смаяните очи на дежурния Хамстера бръкна вътре и с ловко движение извади наченатото пакетче бисквити тип „обикновени“...

След като конфискува пакета и окошари и Хамстера, Тюфлека реши, че количеството арестанти стигат като превантивна мярка против бъдещи атаки към любимата му лавка и се прибра в дежурната стая. Оказа се обаче, че яко се бе излъгал.

Мамбистите с чегъртащите стомаси, заели вече нисък старт, изчакаха за всеки случай още няколко секунди след като вратата зад Тюфлека хлопна и се понесоха на бегом, сякаш щурмуваха вражески бункер. Лавкаджията тъкмо прибираше хартиените остатъци, когато тройката налетя вътре с бързината и целеустремеността на отряд десантчици. Без да губят време и излишни думи мамбистите изкупили почти всички провизии, преживели оргията на капитана и след опустошителния си набег също така на галоп се изнесоха.

Спряха се едва при физкултурната площадка на другата край на плаца, откъдето можеха да наблюдават дежурната стая, без да се набиват на очи. При Тюфлека никога не се знаеше. Като нищо можеше да му текне да обходи поделението и накаже всеки, когото мерне да дъвче преди вечеря.

Бате Сечи със стон на облекчение приседна върху последната пречка на шведската стена, докато Негъра още правостоящ натъпка първата поничка между яките си като на катър зъби. Следващите няколко минути се чуваше само доволно мляскане. Бате Киро, който от време на време хвърляше по едно контролно око към дежурната стая пръв забеляза Ухера, запътил се към тях. Още отдалече му личеше, че е ухилен до уши.

— Да знаете, пичове, — закиска се той, когато дойде на един глас разстояние. — Цеца току-що каква кулинарна изненада сервира на

Тюфлека!

Мамбистите го погледнаха въпросително, без да прекъсват или намалят темповете на основното си занимание.

— Точно пред дежурната стая изпльока една ей такава огромна зелена торта! — продължи да се хихика Ухера, като чертаеше с ръце размерите — Сега вече и мухите са я изпонакацали.

Ясно беше, че говори за кобилата Цеца, а не за адашката ѝ от секретна секция. Представата как Тюфлека по някое време ще се нахендри с лъснатите си чепици на биологичната мина го изпълваше с неблагородна радост. Ами ако не я забележеше въобще и утре сутринта командващият поделението се натъкне на нея? Но дори и само да му понамирисва цяла нощ в дежурната стая пак си беше повод за веселие.

Негъра и бате Сечи се спогледаха и замучаха с пълна уста от възторг. Само бате Киро първо замръзна, после се изправи, обърна се и плю:

— Майната ви! — изгъркори той. След това остави нахапаната осморка и напитата боза, стрували му толкова търпение и напусна компанията, без да я удостои повече с поглед.

Останалите, спрели за миг да дъвчат, се погледнаха един друг удивени. Как можеше човек с такъв здрав апетит като бате Киро да бъде същевременно толкова гнуслив за тях беше пълна загадка.

БИМБАЕЦА

Бимбаеца и по външност, и с поведението си засенчваше всички клишета за нахакан офицер от БНА. Беше си расов екземпляр, мускулест като щангист, с кръгло и стегнато шкембе. Заради гъстите си мустаци и смолисточерната коса изглеждаше толкова латино, че всеки холивудски режисьор без колебание би му дал ролята на главатар от бананова република. Трудно беше да се каже кое е станало повод за прякора му — външният вид или холеричният му темперамент. Движенията му бяха резки и енергични, а изразът на лицето — вечно нервиран. И войниците, и сержантите подхождаха към него изключително предпазливо, като при обезвреждането на пехотна мина. Всички те го заговаряха само в краен случай, сакън да не го подразнят, че никога не се знаеше кога ще изпуши. Мощният му бас тътнеше на километри, а развикаше ли се, с лекота можеше да заглуши форсиран двигател на средния танк Т-54.

Може би това беше и поводът да го назначат за комендант на обекта. Бе излязла заповед за допълнителна сграда в поделението и на строежа всеки ден кипеше трескава дейност. Уж му бяха дали трудна рота от непослушни шофьори и строители, но той с такава лекота ги дисциплинираше сам, че кой да е старшина до него би се почувствал жалък статист. Всяко негово словесно изригване биваше последвано от лавина топуркащи войнишки крака, които изпълняваха заповедите му в панически бегом. Беше неоспоримо потвърждение на тезата, че за кариерата на един строеви офицер най-важното е да се изявява колкото се може по-гръмогласно.

— Строй се в една редица с количките пред бъркачката! — ревеше той на всеослушанието на съседните баири. — Като се напълнят, бегом с бетона при майсторите!

Трийсетте метра между бетонобъркачката и кофражите минаваха през една гърбица осеяна с бабуни. На най-високата от тях Бимбаеца беше застанал подобно на генерал, следящ развоя на битката. Един

взвод войници с колички захранваха с материал от бъркачката майсторите, които отливаха бетона.

— Докато дойде проверяващият, плочата да е излята! — наставляваше басът от върха. Трасето на бутащите минаваше покрай него, което им придаваше максимална скорост.

— Ама др'арю капитан ние сме само десет колички — редникът Христинков с отвращение бе хванал една от тях и непохватно се готвеше да я подкара към бетонобъркачката. — Как да насмогнем?

Бимбаеца го изгледа кръвнишки. „Не се обяснявай!“ е една от най-честите фрази, които новобранецът чува в началните дни и седмици от службата си. Първото нещо, на което войникът се учи, е не да се строява или марширува, а да си затваря устата. Многословието е изключителна привилегия на висшия команден състав. Повечето бойци го схващат бързо, някои със закъснение, но има и непоправими случаи. Обикновено това са слабосилните отличници от гимназиите, свикнали да решават всеки проблем словесно, като си въобразяват, че това е приложимо и в армията. На тях им трябва доста време докато проумеят, че във войската има сто и един начина да се скатаеш от работа, но този със сигурност не е между тях.

— Като те оставя до среднощ тука, ще видиш как ще насмогнеш! — изгърмя отговорът от висините на бабуната. Христинков сви уши и затика количката си в посока бъркачката, където разхвърлян гол до кръста го чакаше Лилето.

Лилето от строителната рота си беше заслужил прякора заради постоянните си подробни описания какво би направил с телевизионната говорителка Лили Ванкова, ако тя му паднела в ръцете. Беше спрял пълната бъркачка и докато готовият бетон се точеше, изтри голата си глава и се разтършува по джобовете за кибрит.

Редникът Христинков наблюдаваше през изпотените си очила с растящо безпокойство как рядката като диария сива маса се излива в количката му. Когато се напълни догоре, той отчаяно се огледа, сякаш се надяваше някой добър дух от Аладиновата лампа да му я подкара.

— Аде, бе, крехкост, к'во чекаш? Да падне тавана на летното кино ли? — Лилето измъкна от кепето си половин цигара и драсна клечка.

— Чакай сега... — направи плах опит Христинков.

— Чекал съм те цела година! — грубо го скастри Лилето. — Пали мотора и дръпай! — добави той с подигравателна усмивка.

Христинков с видимо усилие повдигна дръжките на количката и я забута на бавен ход нагоре. Понеже ѝ липсваше засилка, на първата неравност по трасето тя изгуби инерция и спря. Тесните му раменца се напъваха, но тя не мърдаше и сантиметър напред, даже тръгна да го влачи обратно.

— Дееба теа гъзари, дееба! — Лилето хвърли фасата и взе количката от ръцете му. — У тоа живот друго освем химикалка не са държали! — дуднеше той, докато пъргаво я подкара нагоре през гърбицата и с рутина я изсипа при майсторите от другата страна.

— Те такива са софиянци, и уйо си не моат да дигнат! — разгласяваше той на връщане, разперил плещите на стройната си атлетична фигура — Тя таа работа не е като онаа!

— Ама ти защо ми я пълниш чак до ръба, не може ли по-малко? — запротестира Христинков.

— А ще мое ли едно танго на плаца? — ухили се Лилето. — На гъзарите по-малко работа, що са принцеси, а?

Христинков погледна към Бимбаеца с надежда за някаква намеса в своя полза, но оня беше зает с мисълта да се разкара и да му удари едно студено питие. Юнската жегата и липсата на сянка го бяха изнервили още повече и той се готвеше да слезе от бабуната си. Редникът примирено застана при чакащите в редицата за нов пълнеж бойци.

Този път реши да се възползва от видяното и забута пълната количка колкото сила имаше. С така набраната инерция изкрета почти до върха на гърбицата, ама само почти, след което тя с жалко квичене отново спря и го натисна обратно. Христинков отчаяно се опита да се задържи, насочвайки я встрани, но там пък пред него се оказа бабуната, която Бимбаеца беше превърнал в своя команден пункт. Току пред него майсторите бяха захвърлили една сапърска лопатка. Христинков се спъна в нея, преплете крака, завъртя половин пирует и се приземи по корем, повличайки със себе си количката ведно със съдържанието.

Когато отлепи носа си от пясъка, първото, което видя бяха чифт до преди малко безупречно лъснати обувки. Сега те бяха украсени със слой рядък бетон, яко оплескани се оказаха и офицерските панталони

над тях. Изправяйки се на крака, той срещна подивелия поглед на Бимбаеца.

— Др'арю капитан, разрешете... — веднага опита да се измъкне като пиян шофьор пред катаджия Христинков, — ... той, Лилето, така прекалява с пълнежа... направо се олива...

Сапърската лопатка БСЛ110 се води многофункционален шанцов инструмент. Поради строго нормираните си габарити, освен за копаене на траншеи, можеше да се използва и за предварителното им оразмеряване. Майсторите ѝ измислиха трето приложение, като изглаждаха с правото ѝ острие бетона по ръбовете на новоизлятата плоча. Бимбаеца ѝ намери четвърто...

Докато всичко живо наоколо беше снишило глави в очакване на ядрен взрив от мощното му гърло, той мълчешком се наведе и грабна подаващия се от сивата каша шанцов инструмент. На Христинков не му трябваше много акъл, за да се досети накъде отиват нещата. Без да губи повече време той предвидливо духна.

Не че беше голям бегач, обаче шубето сякаш му придаде криле. Но пък и който си въобразяваше, че Бимбаеца с това шкембе не е способен на спортни постижения, определено го беше подценил. Ядът действаше на спринта му по-силно от всякакъв допинг. Преднината на Христинков взе да се топи, още повече че той и на бегом не се отказа от табията си да обяснява всичко:

— Ама др'арю капитан, Лилето нарочно...

Първият плясък и го нацели по задните части, и го снабди с допълнително ускорение. Христинков успя за мъничко да се отлепи, но не след дълго лопатката отново го настигна. От дъното на гащите му капеше бетон. Бимбаеца замахваше със злобата, с която засегнат в достойнството си хидалго върти меч.

— ... той пълни догоре количките само на софиянците... — Христинков наистина беше от непоправимите.

Сцената поразително напомняше на кадър от „Ну, погоди!“, с тази разлика, че шансовете на заека изглеждаха нищожни. До това заключение трябваше да е стигнал и майор Бонапарт, появил се внезапно на обекта в качеството си на проверяващ. Тук се изискваше бързо реагиране съчетано с храброст и телесна маса.

Майорът запъна налчета, сведе глава, разпери ръце като регулировчик и се нагласи да пресрещне Бимбаеца в обятията си. Пое

го с цяло тяло подобно на сумоборец, от енергията на убийствения сблъсък между телата на двамата офицери почти се роди нова планета. Бимбаеца, лишен от удовлетворението да смачка това очилато недоносче, осквернило офицерската му униформа и чест, най-сетне отвори уста и заизпраща след него продължителни откоси балкански фолклор, които не подминаха нито Христинков, нито майката, нито лелята. Редникът продължи да препуска, а майорът се приготви за по-продължителна схватка.

На обекта всякаква дейност беше секнала. Личният състав, от редника до сержанта, или вече седеше, или направо лежеше и подритваше с крака от смях.

— Баце-е, еш па тоа шашовия...! — Лилето се бе проснал по гръб в циментовата прах и безпомощно се държеше за голия корем. — Д-у-у, жено мининка, не мое се скуташ!

На такъв ефект сред публиката със сигурност би завидял дори един Молиер. И сред тази оргия от веселие Бимбаеца и майорът все още стояха обхванати в плътна братска прегръдка като двама генерални секретари при официално другарско посещение.

ПОЛЪХ НА МОРЕ

— Гълъбето отхвърча ли? — гласът в слушалката звучеше сериозно загрижен.

— Не съм го видял досега. — Джаич, който даваше помощник дежурния по КПП погледна през отворения прозорец към плаца. — Какво бе, още ли беснее в поделението? Колко народ вече одруса?

— Мани, мани! Май пак не му се прибира вкъщи. Поне малко да беше отишъл да дремне, нали сутринта ще посреща запасняци — изпъшка телефонистът от централата. — При Каубоя поне се пазиш само когато е дежурен, ама тоя не знаеш кога ще го хванат пак братята! И не дава по-малко от петнайсет дни арест, както винаги. Всичко друго е под достойнството му.

— Ми, трябва някъде да си го избие, завалията. — Доволен от разнообразието Джаич се протегна, намести се по-удобно на стола и качи цинтаците върху перваза. — Какво да прави, нали е под чехъл с четири жени вкъщи?

— Да бе, хе-хе! Представяш ли си как му задръстват банята? И до кенефа да не може да иде. И май не му дават пред тях да се прави на началник-щаб.

— Ами кой му е крив като все женски ги прави?! Да е мъж на място поне един син да избачка — ехидно забеляза помощник дежурният по КПП — Хубаво, айде стига си се спичал, ще ти звънна като мине оттук.

След което затвори телефона и тръсна противоуставно горящата между пръсти му цигара в кофата с въглищата, прозина се, бавно се обърна назад и... за малко да се обърне заедно със стола. Зад него стоеше началник-щаб, подполковник Гълъбов, който тихичко и незабелязано се беше намъкнал вътре в КПП-то. Джаич с трясък свали краката, подскочи и се опъна.

— Сядай!

Редникът не помръдна, целият се беше одървил, само между пръстите му димеше издайнически.

— Сядай, бе!!

Джаич се събуди от вцепенението, панически хвърли фасата през отворения прозорец и въпреки неудобството пред правостоящия офицер, неохотно седна на ръба на стола.

— А сега се обаждаш в централата и казваш: „Гълъбето отлетя“!

— Другарю подполковник, разрешете да доложам, аз никога не съм Ви наричал така...

— Ще кажеш „Гълъбето отлетя“, нищо друго! И няма да заекваш, ясно ли е!?

Докато Джаич с плах глас изпълняваше заповедта, началник-щабът безмълвно му показа двете си ръце с десет разперени нагоре пръста, а след това едната с още пет. После му нареди да събуди дежурния по КПП старшина, заповяда му да застъпи и внимава да няма повече извънслужебни телефонни разговори и безшумно се отправи към централата.

Тази нощ Гълъбето вилня още три часа из поделението, преди да отлети окончателно.

* * *

Поради липса на спални помещения на поляната бе опъната една огромна палатка, и вътре бяха вкарани походни легла. Току-що снаряжените в склада запасници на групички се точеха явяш-яваш към нея. Приличаха на отбор кашкавал-туристи тръгнаха на екскурзионно летуване. Бойците от поделението, свикнали на ежедневна гонка, ги наблюдаваха с любопитство.

Дребничък чичко на средна възраст със закръглено като поничка лице се отдели от кафявата, воняща на нафталин тълпа и се приближи към тях.

— Извинете за безпокойството, да знаете случайно наблизко да има тоалетна?

Куртката му беше разгърдена, коланът отпуснат, а безформената мешка на рамото и недозакопчаната гета допълваха размъкнатия му вид. Езикът и обноските му бяха тъй необичайни за казарменото ежедневие, че бойците го изгледаха като извънземен и мълчаливо му посочиха голямата постройка на гарнизонния клозет.

— Благодаря Ви много. А да знаете там дали има и сапун?

— Там няма вода, умивалните са в ротата, — гласеше лаконичният отговор.

— А, да, благодаря. — Поницката кимна и забърза в посоченото направление, а войниците се разхилиха при мисълта как ли би изглеждал строен между тях на плаца.

— Тоа още малко и парафюм ше иска, — не се сдържа Лилето.

Миг по-късно един значително по-едър екземпляр с обло като пъпеш кубе се нуждаеше от поверителна информация:

— Абе, момчета, къде точно в селото продават ракия? — заговорнически им намигна той.

Гълъбето мразеше да се занимава със запасняци. Забравили отдавна военната служба и омекушавени от цивилизацията, в неговите очи те вече за нищо не ставаха. Беше всичко друго, но не и въодушевен от задължението си да се разправя с тая разпасана банда. Заповядал им бе да се строят в шест часа вечерта на поляната и сега, приближавайки се, не намери там никого, освен голата поляна. Затова пък от палатката се чуваше глъчка като на селски събор:

— Айде-е, га сме най-зле, така да сме!

На влизане той, без да иска, подритна една от разхвърляните по земята празни бутилки от ракия, мастика и ментовка. Въпреки звъна от стъклото никой не му обърна внимание. Цигареният дим се режеше на филийки, в палатката цареше кръчмарска атмосфера. Пъпешът се бе съблякъл по потник и гръмко крещеше:

— Дай сега на валето... дай и на деветката... охо, ортак, асото в тебе било, айде тогава сваляйте гащите, че сте капо. Да знаете, ей, аз съм я измислил тая игра!

Той и поницката с още двама образуваха само едно от половин дузина карета бридж-белот. Останалите седяха в огромен кръг, където обикаляха няколко бутилки и се режеха едри колела от два шпекови салама.

— Я внимавай, напускай палатката и бегом строй се на поляната!
— За момент гласът на началник-щаба накара всички да млъкнат.

— Абе, я си еби майката! — подир секунда-две се чу глас някъде от дъното.

Гълъбето въздъхна. Да-а, и тоя път беше като всеки друг път.

— Казах „строй се“ и не обичам да повтарям! Последните утре ще получат специална програма за физическа подготовка! И така ще е всеки ден, докато се включат в нормативите!

Тумбата мърморейки полека-лека се повлече навън и накрая криво-ляво се строи. Един-двама въпреки ранния час вече бяха успели да се насмучат и видимо се нуждаеха от подкрепата на съседите си в строя. Иззад палатката се чуваха давещи звуци и смърдеше на повръщано.

Гълъбето ги наблюдаваше с погнуса. Решил, че най-после го слушат той започна:

— Казвам се подполковник Гълъбов и съм от...

— Кат си подполковник да не си сто кила? — подвижна пак някой като черна станция от задната редица, а друг един глас се опита да имитира гукането на гургулица.

Вените по шията и слепоочията на началник-щаб се издуха:

— Службата е тежка, но за сметка на това продължителна! А и запасите понякога са необикновено дълги и неприятни! — само на глух би убегнала заплахата в тона му. — Аз имам партийна повеля да не оставям социалистическата ни родина без физически и морално надеждна отбрана! — злорадо добави той.

В строя млъкнаха. Отново бе овладял положението. Всичко се повтаряше като дежа вю. За поделението бе висш офицер с неоспоримата слава на бесняк, на запасняците рано или късно им стъпваше на шията, но в личния живот никакви пагони и длъжности не му бяха от полза. Това противоречие му тегнеше вече от години и мъчително раздвояваше личността му.

А след няколко дни той все пак разпусна запасняците. Партийна повеля или не, по-важно за него си оставаше тези размекнати цивилни да не подбиват дисциплината на срочнослужещите бойци.

* * *

Вестта, че част от личния състав ще бъде откомандиран да строи военен обект близо до морето падна като бомба. В поделението вече нищо друго не се разискваше, бойците се чувстваха сякаш им предстоеше безплатно пътуване до Рио де Жанейро с всички екстри.

Плажните фантазии със закръглени форми отново избиха на първо място в хиткласацията на любимите теми за лафче. Изтрезняването настъпи чак когато се разбра, че строежът ще се ръководи от Гълъбето, а заместник ще е Бимбаеца. Много от командированите се стреснаха и най-сериозно взеха да умуват как могат да се измъкнат, но беше вече късно. На другия ден рейсът потегли. Не се знаеше какво ги очаква там, но се знаеше, че ще е нещо различно от досегашния казармен живот.

Пристигнал на място, Гълъбето определено живна. Той форсираше развитието на строежа не толкова за да се натяга или от желание да действа някого, не, самата задача сякаш му доставяше удоволствие. Петнайсеторките съвсем изчезнаха, нали всеки опандизен би му липсвал на обекта. Затова пък откри силата на положителните стимули. Първата събота на сутрешния развод той се провикна:

— Бойци, вземайте си днеска банските гащи! Щом свършите с пълнежа и наливането, ви вода на плаж, обещавам!

Кофражът стана и Гълъбето си удържа на думата. Но сред някои момчета, невиджали досега море, обещанието му предизвика неочаквани притеснения, все едно че за пръв път през живота им ще ги водят на стриптийз.

— Другарю подполковник, па я не сакам да одим на плаж! — опъна се Машо Самоковеца. Усетил удивените, неразбиращи погледи на останалите, той добави: — Я там че тебе саде по корем да си лежим!

Оставиха Машо дневален и се натовариха на камиона. Взеха и лопати на борда, понеже се оказа, че на строежа пясъкът бе свършил и потеглиха към един малък неофициален плаж. Шофьорът беше толкова въодушевен от предстоящото мероприятие, че караше като че ли участва в ралито Париж-Дакар. Армейското возило се носеше със самоубийствена скорост и по чудо не се разби по пътя, нито загуби някого от вкопчилите се за платформата бойци. Гълъбето като никога не обелваше дума, само се хилеше и си крепеше фуражката да не падне. Когато камионът взе последния завой едва ли не на две гуми, пред тях се откри закътано плажче, на което няколко чуждестранни туристи се бяха излегнали голи като нимфи. Пясъчната вълна от набитите спирачки за малко да ги засипе, за щастие сгазени нямаше.

Окончателният шок курортистките отнесоха обаче при вида на омърляните в цимент, скачащи от камиона мъжки фигури, които ревяха, като че ли бяха на мач от А-РФГ. За броени секунди нимфите си изпоприбраха нещата и панически се разбягаха като ято пиленца, налетени от ястреб.

Гълъбето с удоволствие се изтегна на пясъка и остави бойците на самотек. С него тези дни се случваше необичайна метаморфоза. Не че не ги юркаше пак, за да върви работата, но предишният бесняк у него сякаш се бе изпарил на лятното слънце. Зли езици отдаваха това на обстоятелството, че не си живее у дома. Неделя, освен нарядите пускаше всички бойци в гарнизонен отпуск и когато ги срещаше по улиците се усмихваше весело на козируващите. Веднъж на излизане от пощата сгащи Джаич, който самоволно се беше отлъчил от строя с поведените на кино бойци. Бе предпочел да завърти една шайба до вкъщи и да се запаси с цигари, вместо да гледа поредния съветски филм за Великата Отечествена. Джаич изтръпна и вече очакваше да види вдигнати десетте пръста плюс още пет, но Гълъбето само се ухили колегиално:

— По телефона ли ще се обаждаш? Влизай бързо, таман няма опашка.

Докато работата вървеше по план, не държеше и особено стриктно на външния им вид, дори веднъж самият той се появи цивилен на вечерна проверка. Полъхът на море, лято и свобода бе поотпуснал душата му. Панайот даже се кълнеше, че го бил видял с бели панталони и бели обувки да седи в едно крайбрежно заведение и да закача някакви русоляви чужденки. Ех, Рио...

Както всичко и този строеж, тази командировка и това лято по някое време свършиха. Бойците от обекта, уволнили се наесен, почти бяха забравили за миналите изпълнения на Гълъбето. Тези пък, които бяха останали в поделението, направо не можеха да повярват какъв пич бил на морето техният началник-щаб. И действително, когато казармената и семейна рутина отново го настигнаха, той бързо влезе в старите си релси. Някои даже твърдяха, че бил станал още по-бесен и още по-щедър с раздаването на петнайсеторки.

САЛАТАТА

За разлика от строевите офицери, които търпеливо чакаха на всеки четири-пет години да им повишават заплатата и боднат още една звездичка на пагона, Салатата бързаше с кариерата си. Той си имаше ясно очертана цел: щабът на армията. За по-сигурно се бе ориентирал към попрището на тиловак — длъжност, за която не се изискваха нито специални познания, нито определени години служба. Понеже не му се чакаше да се уволнят сегашните началници в дивизията, той подходи според старата максима „По-добре първи на село, отколкото втори в Рим“ и без колебание прегърна първата възможност да го преместят в един от по-далечните полкове.

— Ще ми се да се подобри хигиената и складирането на продуктите, — обясняваше той на първия развод на щаба, след като го представиха. — А също така и снабдяването. Особено храната на бойците трябва да бъде обогатена и разнообразена.

Командващите батареите се спогледаха сащисани. Техните представи за богат и разнообразен войнишки обяд се изчерпваха с канче боб яхния и компот от ошав. Началник-щаба мълчеше дипломатично и изчакваше. Такова животно като новопристигналия още не беше срещал.

— Трябва бойците да се подхранват не само с калории, но и с витамини, — продължи с революционните си виждания новият тиловак. — Ще ми се да им се подава не само първо и второ, но през ден на всеки войник и по салатка.

С това прякорът му беше направо бетониран.

По някое време командващият полка реши, че новият достатъчно е шашнал присъстващите офицери и като за начало им стига:

— Достатъчно, другарю старши лейтенант — прекъсна той излязлата от релси встъпителна реч. — Действайте!

И Салатата се раздейства, по-точно задейства всички около себе си.

Първата му акция се състоеше в това да вкара в употреба новия, тогава почти непознат в провинцията миещ препарат „Веро“, последният успех на родната химическа промишленост. Дотук недоволни нямаше, но това беше само началото.

На третия ден при една от ежедневните си обиколки из поделението свари група бойци от работното да товарят с лопати боклука, надзиравани от един захапал цигара сержант, който вяло изкозирува.

— Каква е тая свинщина тука! — кресна Салатата така, че сержантът за малко не си глътна фасата. — И тези бойци със същите мръсни обувки ще ми газят после в кухнята!? И със същите немити ръце ще ми режат хляб!? Дежурният по хранителен блок моментално да ми се яви в канцеларията! И старшината от химическия да намериш! Бегом!

Сержантът объркан хукна, докато войниците се подпряха на лопатите и на свой ред запалиха.

Когато след половин час по същия маршрут мина смяната на караула, те направо зяпнаха при необичайната гледка. Групата от работното приличаше на отряд по дегазация. Бойците товареха боклука облечена с гумените чорапи и ръкавици за противохимическа защита, сякаш беше подадена команда „газ, чорапи, наметало!“. Само пелерините и противогазите им липсваха.

И така седмица след седмица. С опнатата си на специална пружина фуражка, която беше откопирал от офицерите на Вермахта по филмите, Салатата се разхождаше наперено като гащат петел из поделението. Появяваше се изневиделица в артелната, вечерта по никое време влизаше в кухнята, складовете, конюшната. И имаше доста нещо, което му се щеше.

Столовата му беше любимото поле за действие. Готвачите не им пукаше, те бяха волнонаемни, но дежурните сержанти и старшини направо им призляваше още щом зърнеха фуражката му на входа. Салатата проверяваше със снежнобяла носна кърпа чистотата на всяка една маса, вземаше „проба“ и от измитите прибори. По някое време дори заповяда да гонят мухите от столовата:

— Да не съм видял муха да каца по храните! — нареждаше той. — Муха върху закуската на боец е все едно муха на пагона ми, ясно ли е?

Отначало офицери и старшини си мислеха, че всяко чудо за три дни, ама се оказа, че луд умора няма. То не бяха покривки за офицерските маси, не бяха проверки в хлебозавода доставчик, не беше ревизия на неприкосновените запаси. Салатата действаше, амбициите си не криеше пред никого, всички знаеха накъде се е засилил. Можеше да се каже, че практикуваше тактика, доста по-различна от останалите кариеристи сред офицерите. Вместо само да се натяга, той залагаше на това рано или късно да нервира всичките си началници до такава степен, че да го разкарат от главата си, евентуално към снабдяването на дивизията.

Ако някой очакваше, че поне по време на стрелбите ще се кротне, остана излъган, Салатата тепърва се развихри. Тиловият камион не стигна, за да се натовари всичкото кухненско снаряжение, от което той се нуждаеше, та се наложи да изискат допълнителен ЖП вагон. На място в лагера Салатата реши, че дървените маси и пейки под откритото небе не отговарят на изискванията за модерна армия и нареди да се вдигне скеле и покрие с полиетилен. Така лагерът се снабди със столова, която приличаше на огромен парник, в сравнение с неговите размери бараката на щаба направо си беше като кошара.

Не минаха и 24 часа и Салатата установи, че хигиената на войниците не е на висота. След кратка консултация с полковия лекар, заповяда пред столовата парник да се монтира казанче за хлорна вода и задължи всеки дежурен офицер да следи бойците преди влизане в столовата да си мият ръцете с разтвора.

— Ебахти тая крива нива! — изкоментира нововъведението майор Пашов. — Аз тука да не съм лелката от детската градина, да ги наглеждам как си мият ръцете? Още малко ще иска сополите да им бърша и гащите да им вдигам!

По-младите офицери обаче бяха респектирани от старши лейтенанта активист. По време на дежурствата им въпреки всеобщото нежелание, те следяха всеки един от строените на опашка пред столовата бойци поне да си намокри пръстите под кранчето.

— Смърди на минджа! — душеше ръцете си Буцата и бърчеше нос.

Но всъщност войниците нямаха повод за оплаквания. Вечерните буламачи значително се подобриха. Захарта, която преди се слагаше в хомеопатични дози или съвсем отсъстваше взе отново да се усеща там,

където трябва, а омразният на всички беззастенчиво полупрозрачен десерт крем нишесте, наричан от бойците „спермалин“ или „слонска чекия“ съвсем изчезна от менюто.

Дори когато някоя единица в разгара на учението замръкваше отцепена на разстояние от лагера, Салатата не чакаше да се върнат, а погваше работното да напълнят няколко казанчета, яхваше тиловия камион и препускаше с него през ботаниката, за да снабди бойците с топла храна.

— Ашколсун! — благославяха го мамбистите — С такъв тиловак щяхме да спечелим и Първата световна.

* * *

На втората седмица се разчу, че ще идва инспекция от дивизията да наблюдава учението. Този ден имаше тактическо занятие, „сини“ срещу „жълти“. Заповедта гласеше Тапата с неговата батарея, която се числеше към „сините“, въоръжени само с личното си оръжие да се окопаят на края на една горичка и да отбраняват позицията. Тапата, който между оръдията си се чувстваше вещ и сигурен, тук, сред дърветата и храстите бе обхванат от средно мощна паника.

— Копай по-дълбоко! — сновеше той напред-назад между бойците — Това окоп ли е? Не виждаш ли, че гъзът ти стърчи навън!?

— Ма'амустара! — негодуваше тихичко Джаич — Туй повече юр от лъскането на гилзи, бе! Ние тука артилерия ли сме или къртици? Една цигара не може да запали човек. Само като си помисля...

— Копай, копай! — срязва го взводният — Има кой да мисли.

Когато бойците потънаха в дупките почти до шия, Тапата изведнъж се сети, че към кашишката тактика спада и маскировката, та ги подгони да насекат листа и клонки и да се накичат. Едва след като личният състав заприлича на футуристична еко-композиция, той малко се поуспокои. Погледна си часовника и реши, че са се справили доста бързо, другите батареи сигурно тъкмо бяха заели местата си. Това си беше повод да блесне, та реши да докладва лично за изпълнената заповед. Първо побягна към южния край на горичката, където извади бинокъла си и разгледа пътя, откъдето очакваше да дойдат инспекторите от дивизията. Слънцето му светеше в очите и той след

минута свали оптиката и избърса очулярите и очите си. Пътят беше пуст докдето му стигаше погледът.

Батарейният свърна и тръгна по края на горичката към мястото, където се беше разположил щабът на полка, докато се натъкна на един часови, който уставно го спря. След малко стана ясно защо — пред щабната палатка до командващия полка стояха двама непознати подполковници с типично бледия тен на канцеларски плъхове. Инспекторите от дивизията вече бяха дошли.

Тапата го обзе лошо предчувствие, но вече беше късно. Той израпортува на командващия полка, който го изслуша с каменна физиономия.

— На кого оставихте командването на батареята във Ваше отсъствие, другарю лейтенант? — тихо се осведоми той.

— На взводния на 1-ви взвод, другарю полковник! — с горчив вкус в устата отвърна Тапата, като се опитваше трескаво да си спомни, дали го беше казал наистина изрично.

— Хайде да видим тогава как сте заели позицията — дружелюбно предложи по-старият от инспекторите. Командващият полка неохотно кимна.

— Слушам, тъй вярно, насам, другарю подполковник!

Едва сега Тапата се усети каква идиотска грешка е направил в стремежа си да се натегне. Взводният не се ползваше с кой знае какъв авторитет, старите бойци чат-пат му се опъваха, пък той си падаше драка, като едното нищо може да е решил да се понадуе в негово отсъствие. Ако сега началниците свареха на позицията батареята увлечена в дискусия, пишеше му се още една черна точка. Групичката офицери крачеше мълчаливо из горичката, най-напред Тапата, който тревожно се ослушваше, следван от инспекторите и накрая с видимо нежелание командващият полка.

Малко преди да пристигнат, Тапата се шашардиса още повече. Вместо разговор или кавга откъм позицията не се чуваше и гък, наоколо цареше гробна тишина. Гората взе да се разрежда, батарейният вече се опасяваше да не се е заблудил сред дърветата и отново бе обзет от паника.

— Часови не са ли назначени? — делово се осведоми по-старият инспектор. Другият като че ли беше ням, досега не си беше отворил

устата. Тапата само смутолеви „съвсем не“ и преглътна, ох, още една черна точка...

Гората изведнъж свърши и пред тях грейна обедното небе. Не, не беше се объркал, бяха излезли точно на позицията, но тя беше празна.

Окопите бяха напуснати.

Батареята я нямаше.

Инспекторите, очакващи някакво пояснение, озадачено впериха поглед в командващия полка, той от своя страна позеленял от яд фиксираше Тапата, а последният като гръмнат съзерцаваше осиротелите окопи. Беше на косъм от инфаркт.

Сега от север настъпеха ли „жълтите“ както се очакваше, щяха да минат транзит през горичката и да превземат на ура и без загуби щаба на полка. По бели гащи щяха да го сварят! Резил нечуван!

— Да-а... — неопределено се произнесе говорещият инспектор — И сега?

Другите се огледаха, а Тапата се завъртя цели два пъти около оста си, даже вдигна поглед, сякаш очакваше бойците му да паднат отгоре като круши.

— Другарю лейтенант, чакам някакво обяснение... — през зъби започна командващият полка.

— Другарю полковник, разрешете... — едновременно тръгна да закърпи нещо Тапата.

— Тихо! Чуйте... — изведнъж се обади мълчаливият.

Четиримата наостриха уши. Полето пред гората образуваше малък хребет, който имаше предимството, че настъпващият противник се натъкваше на позицията едва, когато го изкачи. Недостатъкът беше, че от позицията едва в последния момент се виждаше кой пристига. Иззад този хребет долетя приглушен шум от тракане на метал в метал. Офицерите се спогледаха и бързо се устремиха натам. Шумът се усиливаше с всяка крачка, докато се изкачиха до най-високата точка и удивени се заковаха.

Цялата 3-та батарея с нарамени автомати, накичена с клонки като горски духове, забравила позиция и заповед се тълпеше около един ЗИЛ, на чиято платформа пет-шест бойци се суетяха около няколко казанчета и трескаво размахваха черпаци.

На командващия полка му причерня, такава изцепка не му се беше случвала в цялата двадесетгодишна кариера на офицер. Тапата до

него беше ни жив, ни умрял.

— Добре че тилът си е ваш, другарю полковник, — иронично се обади по-старият инспектор — иначе можехме да считаме цялата Ви 3-та батарея за попаднала в плен.

Командващият полка стисна зъби, а погледът, с който измери батерейния би накарал Бургаския залив да замръзне. Новобранството на войниците траеше една година, но сред офицерите, макар и рядко се срещаха доживотни новобранци и те винаги си бяха бомба със закъснител. Тапата беше точно такъв екземпляр, защо ли не го разкараше нанякъде, ама накъде, мамка му мечка?

Бойците така бяха заети с лапане, че още никой от тях не беше забелязал появата на групата офицери. Лъжици и джобни ножчета тракаха по алуминиеви канчета и чиниите от алпака, звуците докарваха на джемсешън от тринидадски реге-групи. А отгоре на шофьорската кабина подобно на трон беше кацнала една наперена фигура в старши лейтенантска униформа и силно опната фуражка, която с доволен вид се разпореждаше над обстановката:

— Разливай по-бързо, че изстива, ей, това е овнешко, залоява се! По едно парче хляб на всеки, крайшниците остави за последно, който иска допълнително!... Това казанче не го отваряйте още, там е десертът, ще го налетят осите... Къде е вторият сандък с чиниите?... Само да не сте натоварили достатъчно посуда, ще ви вкарам всичките в ареста!

„И този нещо много взе да си разиграва коня“, продължаваше умуванията си командващият полка, „той май е кандидат номер две за преместване...“

А Салатата, без да подозира, че в този момент се решаваше бъдещата му офицерска кариера продължаваше да командва парада:

— Не се потривай, ами раздавай и от другата страна... На всеки войник и по салатка!

ТЕРЕНЪТ

— Чочо, проблемът има решение — Кибрита смигна многозначително на приятеля си, отпуснал се мързеливо в отсрещната седалка на второкласното купе. Влакът приближаваше гара Подуяне.

— Как... къде? — почти подскочи оня и се ухили в очакване, сякаш му бяха известили утрешно уволнение.

— Едно таванско помещение е, в един блок на военните, срещу бившето ми училище — тържествуващо продължи Кибрита. — Леля ми живее там. Обаче ще трябва първо да го разчистим и устроим.

— Хм, къде е това? — дори изгледите за предстоящата хамалогия не помрачи ентузиазма на Чочо, нито съседството на военни.

Откак знаеха, че ще ги пуснат едновременно в отпуска, разсъжденията им се въртяха около един и същи въпрос. Чочо имаше още някакви потенциални гаджета по София, но поради липса на подходящо място просто нямаше начин да отбележи какъвто и да било напредък. Големият апартамент все бе зает, ако не с родители, то с двете му сестри или брат му. При това постоянно присъствие не смееше дори да покани някоя на кафе, па камо ли ръце да пуска. Положението при Кибрита беше още по-плачевно, баба му практически не напускаше къщата. Така че задачата около терена се явяваше от стратегическа важност, дори в далечен план за времето след военната им служба.

— В нашето мазе има още някакви останали плочи стиропор и няколко ролки тапет от последния ремонт, — мислено се зае с организацията Чочо.

— Значи можем да почнем още веднага? — въодушеви се Кибрита. — Инструменти имаш ли?

Влакът позабави ход, наоколо сградите се сгъстяваха.

— Ти гледай сега още на гарата да не налетим на патрул — върна го в действителността бойният му другар. — Че после ще караме купона в комендантството.

И двамата предвидливо се запътиха към последния вагон, който, както показваше практиката, при спиране се оказва извън перона на гарата.

* * *

Четири разходки от тавана до кофите за боклук пред входа на болка не ги умориха ни най-малко. Физическата закалка от родната казарма си каза думата. Кибрита със завидната си спортна форма едва беше загреял и дори си подсвирваше весело. При петото качване обаче пред тях се оказа неочаквано препятствие в образа на една мастита фигура с късо подстригани бели мустаци и смръщени вежди от същия десен. Достолепната стойка и изискващият респект израз на лицето издаваха от километри бившия военен.

— Младежи, какъв е тоя боклук, дето го правите по стълбите? — полковникът о.з. за кой ли път през този ден си подаваше носа от входа на апартамента, но сега беше излязъл на площадката да изясни положението.

— Ще го изчистим, няма страшно — опита се да избегне дискусиата Кибрита.

— Абе, мене не ме е страх, пък за почитването ще ви проверя, ама одеве се бяхте разчукали по никое време. Между един и три има обедна почивка... — тръгна да ги поучава пенсионираният, който явно не бе успял да се отърси от старите си офицерски навици.

— Само ми дигнахте кръвното — показалецът му ги посочи обвинително, сякаш двамата бяха предизвикали непоправима щета на обществото.

— Не може така, тука си има правилник — маститият сигурно беше съблякъл униформата си преди години, но все още се имаше за важна клечка — И кой ви е разрешил въобще да се качвате на тавана?

— Леля ми — в тона на Кибрита вече прозърташе досада.

Съмнението в очите на полковника се усили.

— От партера, — доуточни отпускарят. — Обеща ни по двайсет кинта ако ѝ го разтребим.

Беше намразил тоя любопитен нафталин от последния етаж още преди година, когато случайно се бяха сблъскали на стълбището.

— А-а, ама аз тебе те знам — присви очи пенсионираният офицер — Ти не беше ли тука лани за абитуриентския бал в училището отсреща?

Още преди Кибрита да отвърне нещо полковникът продължи:

— Ама да, беше обрасъл един, та косата ти влизаше чак в яката. Аз ако бях директор на гимназията, такива бийтълси хич нямаше да допускам до матура.

Двамата брояха на ум минутите от ценното си време, което така безочливо им крадяха.

— Каква сте такава младеж, бе! — бившият военен най-сетне се отвори на любимата си тема — Пиргите ви на всичките над ушите като на хипита.

После в погледа му, който измерваше късо подстригания сега отпускар, надянал работния комбинезон на баща си, се промъкна нещо като одобрение:

— Така де, сега по̀ изглеждаш като човек. Тогава беше заприличал на американски комсомолец.

Кибрита беше пред кипване и няколко мамки вече напиреха да изскочат изпод езика му, но Чочо го настъпи. Точно сега не им трябваша разпавии, важно беше да се отърват от досадника. И наистина, останал без опонент, полковникът сви вежди, промърмори нещо и се прибра.

* * *

В резултат на ударния труд на двамата любовното гнездо за рекордно време бе оборудвано с една стара кушетка, разпъваща се на легло, касетофон с колонки, шкафче за напитки, снабдено с две бутилки плиска, няколко шишета швепс-мандарина и чаши. Всичкото беше доста вехто и опърпано, но в очите на войниците представляваше необикновен лукс.

Кибрита беше излязъл преди час, за да доведе „някаго“. Чочо бе пуснал тихо музиката и следеше часовника. И той си беше уредил една високо перспективна среща за късния следобед. Ако всичко вървеше по план...

Отвън долетя приглушен говор, Чочо изскочи и погледна през парапета надолу. Гледката си заслужаваше вниманието: Кибрита водеше не една, а две мацки нагоре по стълбите и се опитваше всячески да ги държи в настроение. Зърнал приятеля си на горната площадка, той се ухили до уши и триумфално вдигна зад гърба им два пръста. Когато приближиха последния етаж, сложи показалеца на устата си и с настойчиво „шшшт!“ прекъсна за миг кикотенето им. Групичката влезе в тайното помещение, където Чочо предвидливо беше запалил няколко свещи. Мацките изглеждаха навити. Докато си сваляха палтата Чочо придърпа съучастника си навън.

— Аз тръгвам, ще докарам още една. Ти дръж фронта.

— Защо, бе? — облещи се она — Двете не стигат ли?

— Абе, то стигат, ама представи си, че едната вземе да се прави на велика. А да знаеш оная само какви очи има! — ръцете му недвусмислено рисуваха две полусфери с впечатляващи размери.

Кибрита се отказа да аргументира по-нататък и влезе вътре. При цицоман, какъвто беше приятелят му, всякакви последващи дискусии губеха смисъл.

Чочо за стотен път погледна стрелките. Отдавна бяха минали академичните петнадесет минути, а от „окатато“ гадже и помен нямаше. Стъмнило се бе и валеше отвратителна лапавица. Премръзнал, разочарован и вкиснат, той най-сетне се помъкна обратно. Само мисълта за предстоящия купон възвърна донякъде предишния му оптимизъм и крепеше криво-ляво разклатеното му его.

На влизане във входа го обхвана неприятно усещане. По стълбището дънеше недвусмислено Дийп Пърпъл с виещия вокал от „Чайлд ин тайм“. Чочо запрепуска със скокове от по две-три стъпала нагоре сякаш трябваше да гаси пожар на тавана. Когато задъхан стигна, положението действително напомняше такъв. Вратата на таванчето бе широко разтворена, касетофонът — надут малко преди стапяне на силиция. На пода се търкаляше празна едната бутилка от Плиска, а в другата се подвизаваха около три пръста от съдържанието. Мацките ги нямаше, затова пък старият им познат, полковникът о.з., наежен се бе застопорил на входа и се надвикваше с дрезгавия глас на Кибрита и пронизващия фалцет на Йан Гилан.

— Това ли ви е разтребването? Да го правите на бардак за алкохолизъм и разврат!

Кибрита, седящ с мътен поглед на кушетката, понечи да отвърне, но полковникът не му даде думата:

— И да стържете по нервите на хората с тая упадъчна империалистическа музика! Как не ви е срам! Леля ти ще се поболее като ѝ кажа! — крещеше обитателят на последния етаж.

Лицето му изглеждаше мораво на светлината на догарящите свещи. Касетата свърши, но той не сниши ни най-малко гласа си. Сега кавгата се разнасяше без музикален фон по цялото стълбище. Някъде долу почнаха да тракат врати и да се чуват недоумяващи гласове.

— Усетих ви аз още от начало, що за стока сте! Криминални елементи, западно влияние, измет... — пенявеше се полковникът. — Вие сте само за разстрел!

— Кого сте стреляш, бе, копеле?! — езикът на Кибрита беше бая понатежал.

Той сви юмруци и започна скока си направо от кушетката, но настъпи празната бутилка, изгуби равновесие и се плъосна върху разсланото парче мокет. Опита отново да стане, обаче координацията му окончателно отказа и той залепи чело за пода.

— Охо, и налиташ! Ще се биеш, така ли, гамен такъв?! — възмуцението на пенсионера нямаше граници. — Край! Ей, сега ще видиш ти! Отивам да си взема пистолета!

Полковникът рязко се извърна и почти се сблъска с Чочо. От джангъра никой не бе забелязал появяването му. Отначало Чочо изчакваше сгоден случай да се намеси и да успокои шайбата, но сега положението го беше изнервило не по-малко от останалите.

— Разкарай се, младежо, да не пострадаш и ти — високомерно викна о.з. полковникът срещу него.

— А ти кой си, бе?! — не помръдна Чочо.

— Не ме знаеш кой съм ли? Ще ме научиш много бързо! — заплаши го пенсионираният.

— А ти знаеш ли баща ми кой е? — отказал се от всякакви конвенционалности Чочо извади последният си рисков коз. — Баща ми е генерал и пръв приятел на Добри Джуров!

Чинът на родителя и името на действащия военен министър свършиха работа. Без много да се замисля върху достоверността на

тази информация, полковникът даде заден ход. Слизайки по стълбите обаче все пак не пропусна да произнесе заключително слово по адрес на Кибрита.

— Аз на леля ти хубаво ще ѝ обясня на следващото ОФ събрание какъв хулиган си има в родата! А ти тука няма повече да стъпваш. Видя ли те пак, направо викам милиция!

Чочо изчака стъпките на о.з. полковника да заглъхнат по стълбището, притвори вратата и се обърна:

— Абе, кретен с кретен такъв! Как можа за половин час така да се освиниш, бе?

Кибрита, поизправил се на колене и търсейки къде да се опре само измуча.

— И къде са мацките, а?

Същият отговор подчертан от неопределено махване с ръка.

— Полковникът ли ги изгони или ти с твоите любими Пърпъл?

Мученето се потрети.

— Айде, да оставим настрана бачкането за тоя, дето клати гората, ама представяш ли си какво лупане можеше да падне сега? А ти...

— Що бе, купона си беше супер, и пиене имаше, и музика, и мацки...

— И като имаше мацки, ти колко изучука? Или предпочете полковника? — сериозно се ядоса Чочо. — Ама не разбираш ли, че ако тоя кютюк беше извикал милиция, не само леля ти и вашите щяха да разберат, но за остатъка от отпуската можехме да търкаме пода на комендантството. А после в поделението поне два месеца щяхме да водим класацията в топлистата на орязаните и да станем за ташак на целия полк.

Кибрита направи опит да размисли, но се отказа и за утеха подаде последните три пръста Плиска на бойния си другар.

— А ти какво се затри, — сети се изведнъж той, — нали щеше да доведеш още една...

— Какво... какво... върза ми тенекия, такова... — сега беше ред на Чочо да махне с ръка, жест пълен с примирение, който плавно мина в посягане към шишето.

— Еми, майната ѝ тогава! — отсъди Кибрита със завалена дикция.

Чочо гаврътна от остатъка в бутилката и се отпусна върху старата кушетка:

— Ти недей! Ох, ако знаеш само какви очи има... — размечта се той.

ИЗБОРИТЕ

Повечето от войниците не знаят, че макар и временно, поделението за две години официално се води за тяхно местожителство. Тази административна подробност, която тях слабо ги интересува, за други обаче е от огромно значение. По време на избори големите гарнизони с техните многочислени избиратели тежат в статистиката многократно повече от околните села.

Освен нарядите този ден целият личен състав бе събран в столовата. Сградата беше по размерите си ред културни домове в страната. На мащабите ѝ би могъл да завиди дори някой интендант на провинциален театър, тя даже си имаше нещо като сцена с подиум. Високият ѝ таван спомагаше за добра акустика, така че и без микрофон гласовете от сцената се чуваха добре. На подиума един отговорен другар в костюм и вратовръзка обясняваше надълго и нашироко как след успешно спечелените избори шосето, минаващо покрай поделението най-после ще се поправи, тъй важният за отпускарите съботен и неделен график на обществения транспорт ще зачести и как снабдяването щяло да се подобри. Въобще думата „ще“ бе най-често срещаната в тази реч. До края обаче така и не се разбра срещу кой противник трябва да се спечелят тези избори. По-навътре седящите бойци сладко попридремваха, а от правостоящите Яки както винаги практикуваше „медитацията“ си на крака. След като обещаващата розово бъдеще реч свърши, бойците бяха приканени да задават въпроси. Такива естествено нямаше.

Следващите дни политическите занятия изобилстваха от подробни разяснения как протича процесът на избиране и защо у нас той е демократичен, а на запад — не. Избирането на кандидатите могло да става при желание и тайно в специално за това устроена непрозрачна кабина, където избирателят бил насаме със себе си. Който не одобрявал някого от кандидатите, можел да зачеркне името му от бюлетината, но изброените там всичките са надеждни и проверени наши хора, на които всеки съзнателен боец трябва да помогне да

спечелят изборите. И така, който е съгласен с всичките изброени, може разбира се да сложи бюлетината направо в плика и просто да я хвърли в урната, нали? Следваше многозначителен поглед...

В съдбоносния за народната република ден на повечето вече им бе писнало да слушат за избори. По радиоуредбата пускаха безспир патриотични, военни и трудови маршове, във войнишката столова по изключение се белееха покривки, които дежурният по хранителен блок вадеше от склада само за 9-ти септември или при проверка от КСВ-то^[1]. На всяка маса като никога се мъдреха сол, пипер, олио и оцет. Този ден за обяд подадоха кюфтета, за пръв път от клетвата насам.

След обяда столовата бе празнично лъсната. В ъгъла до подиума няколко наредени една до друга маси образуваха изборното бюро. В единия край на тази редица бяха седнали двама старши сержанти. Първият от тях караше избирателите да се разписват по имена в списъка, вторият раздаваше пликите и бюлетините. В другия ъ край бе поставена урната. До нея стоеше старшината от строева секция, който наблюдаваше пускането на пликите. Малко по-далеч се намираше още една маса за остатъка от изборната комисия начело с Трактора, комуто в качеството на ЗКПЧ се налагаше да наблюдава неотклонно целия процес. Не липсваше и многоспоменаваната тайна кабина, която се намираше... на другия край на столовата, по диагонал. Времето на речите и нравоученията беше минало, в столовата витаеше благоговейна тишина, даже радиоуредбата беше спряла да бълва патриотичната си програма.

Сред първите на опашката, както винаги един до друг, стояха „професорите“. Докато среднестатистическият войник гледаше да утрепе двете години служба по възможност спейки, тези двама бойци бяха решили да ги запълнят с приказки. А „да си приказват“ означаваше при тях без точка и запетая. Трети при най-добро желание не би могъл да участва в разговора им, понеже не откриваше дори минимална пауза, през която да се включи.

— И какво сега, вярно ли ще го направиш?

— Защо пък не, нали затова са я турили тая кабина!

— Да не мислиш, че случайно са я курдисали чак на другия край?

— Е, и? Какво от това? Нали все ни приказваха за „тайно“ гласуване.

- Да, бе, да...
- Какво, мислиш, че със заповед ще ме върнат, а?
- Искаш да задраскаш някое име в бюлетината ли?
- Глупости! Кого да задрасквам, аз даже не ги познавам.
- Ама защо тогава ще си слагаш таралеж в гащите?
- Ей така, за ташак...
- Само говориш...
- Да им видим физиономиите, бе...
- Не ти стиска...
- Бас ловим ли?

Когато двата палеца се долепиха един към друг, вече почти им бе излязъл редът. Бойците пред тях съзнателно пъхаха бюлетините в плика, без да ги погледнат още щом им ги връчваха и две крачки по-нататък ги пускаха в урната. Опашката вървеше като по конвейер, но точно пред тях потокът нещо заседна. Пацо, разписал се и получил бюлетината си, объркан се спря. Явно следващата поредна крачка по план се бе изтърколила от паметта му и той безпомощен се оглеждаше някой да го ориентира. Сержантите бяха заболи носове в книжата, затова той се обърна към старшината до урната и смутено се усмихна.

— Бате, абе...

Старшината го беше прихванал с поглед още докато му връчваха бюлетината.

— Какво ме гледаш като влюбена!? — моментално го емна той, — това отива в плика и пликът влиза тука! — нокът му многозначително потропа по урната.

Пацо с благодарност на лице се отърва от бумагите си и облекчен се потътри навън.

След като първият от професорите послушно си хвърли гласа в урната, другият за момент се спря и обърна глава към кабината със завесите. Извърнал очи отново напред, той се натъкна на втрещения поглед на старшината, който като че ли четеше мислите му. Професорът преглътна. Старшината следеше всяко негово движение подобно пантера преди скок. След миг колебания, сякаш водена от чужда сила, ръката на избирателя в униформа пусна плика през процепа, след което боецът се понесе към вратата, където го чакаше приятелят му.

— На какво се бяхме хванали на бас?

— На нищо.

— Това ли ти беше тайното гласуване?

— Ти да не го взе на сериозно?

Двамата професори отново без точка и запетая се отдалечиха от столовата и така не видяха какво последва там.

Кунчо Манджата го бе хванал съклетът от чакане и беше престанал да следи хода на опашката пред себе си. Опомни се чак когато за своя изненада се озова с хартиите в ръце. Подобно на Пацо и той не може веднага да зацепи кой беше следващият ход, но вместо да потърси нечия помощ само наведе глава и притвори за миг очи. Изглежда при него алгоритъмът бе надеждно запаметен. Кунчо направи кръгом и с големи крачки се запъти към тайната кабина, за която нееднократно бе говорено в политическите занятия и която беше забелязал още с влизането си.

Старшината се шашна. От Манджата най-малко очакваше такъв номер.

— Кунев? — с невярващ глас промърмори пазителят на урната.

Тихият говор и въпросителната интонация подведоха Кунчо и той може би реши, че само отмятат името му в списъка. Или пък просто не чу. Ни се обърна, нито забави ход, а смело продължи да крачи към кабината.

— Кунееев! — разнесе се из голямата зала мощното фортисимо на старшината.

Минал вече повече от половината разстояние, Кунчо най-последно се спря и учуден се обърна.

Очите на старшината хвърляха искри. Той си пое въздух, за да продължи на същите децибели, но в този момент срещна предупредителния поглед на Трактора.

Последвалото изречение бе в необичайно мецопиано:

— Урната е тука — поясни той и отново потропа по нея. — Това само за сведение... да знаеш.

— Тъй вярно — потвърди Манджата, мигайки, без да помръдне от мястото си с плик и бюлетина в ръка.

Наоколо всичко притихна.

Старшината нямаше повече какво да каже, Трактора като никога се почувства безсилен, а останалият команден състав и бойците просто бяха затаили дъх в очакване. През оградата отвъд шосето едва-едва

долиташе празничната духова музика от най-близкото село, свиреха Дунавско хоро. Иначе карфица да беше паднала, щеше да се чуе.

И в тази напрегната тишина цинтовете на Манджата отново затропаха по цимента. Кунчо повторно бе направил половин оборот и с равномерни стъпки крачеше към кабината за тайното гласуване и половината полк го следеше със зяпнала уста докато потъна вътре.

Колко време стоя там, как пусна после плика си в урната до старшината и какво още се случи този ден никой не помнеше...

Всъщност така и нищо особено не се случи. Комисията не установи нарушение, броят раздадени пликове и бюлетини отговаряше на броя гласоподаватели по списък, урната с гласовете биде запечатана и предадена, протоколът бе подписан и заверен.

Само старшината от строевата секция тази нощ сънува кошмар: че някой го е поставил до тайната кабина на пост, да я пази от несъзнателни избиратели, но смяната не идва и той като Гюро Михайлов трябва да виси там до следващите избори.

И седмици след това двамата професори, които горчиво съжаляваха за изпуснатото шоу, при посещение на столовата колчем срещнеха Кунчо го дръпваха поверително настрани:

— Кажи сега, Кунчо, как гласува? — искаха всеки път да знаят те.

— Ами, да — отвръщаше Манджата и лъчезарно се усмихваше.

[1] КСВ: „командване сухопътни войски“ ↑

БАТЕ СЕЧИ

В безкрайния лъснат коридор бойците от новопостъпилия набор строени в колона по един търпеливо чакаха да получат първата си зимна униформа, която старшината и ефрейторът Дончев им връчваха. Остригани нула номер още преди да прекрачат портала, със събличането на цивилните си дрехи те сякаш сдваха и последния си белег на индивидуалност.

— Другарю старшина, имаме ли форма за шимпанзе? — пробва дебелашкия си хумор Дончев Сплескания.

Старшината хвърли кратък поглед към чакащия пръв на опашката новобранец, мерещ едва-едва метър и петдесет и без да отвърне побутна към ефрейтора Дончев най-късия наличен размер. Останалите бяха прекалено шашардисани, за да се засмеят на грубата шега.

Новобранецът пое от ръцете на склададжията скатаните кафяви дрехи, колан, партенки, набитите с цинтове обувки и се запъти към умивалнята да се преоблече.

— Ама че бъдък — промърмори след него старшината, без да подозира, че с това сътворява първия за набора прякор на боец.

След има-няма десет минути Бъдъка се появи отново отпред на опашката:

— Другарю ефрейтор, това кепе ми е малко.

Всъщност то си му беше точно по мярка, но за Бъдъка всеки сантиметър височина в повече, макар и само от кепето, представляваше важна придобивка на самочувствие.

Ефрейторът нямаше набитото око на старшината и без много да се замисля му даде най-големия размер. Но Бъдъка след миг отново се показва и понечи да му го върне. Нацелил беше лош момент. Старшината се беше запилял някъде и склададжията, останал сам сред купищата скатани дрехи, изнервен търсеше униформа за един лонгур, чиято глава почти опираше в касата на вратата.

— Хуй сплескан, аз няма цял ден само с тебе да се разправам! — кресна ефрейторът. — Ще си го прогониш! За три бройки да си изчезнал от тук или ще ти уредя непоряд. Едно-о...!

Новоизпеченият боец още не знаеше какво значи „прогонвам“ и „непоряд“, но ясно усети заплахата в тона на склададжията и изхвърча като тапа от шампанско.

— Две-е... — настигна го гласът на Сплескания.

По дългия каменен коридор Бъдъка бързо набра скорост, но когато понечи да вземе завой, за първи път разбра какво означава да носиш нови цинтаци. Подметките му се хлъзгаха по гладката мозайка и при опита си да смени посоката поднесоха. Стараейки се отчаяно да запази равновесие той направи няколко фигури на които сигурно би завидяла и Катарина Вит, след което се плъосна и продължи по инерция легнал още няколко сантиметра. Когато отново скочи на крака и поиска да стартира, за момент забуксува, преди окончателно да излети от зданието, съпроводен от смеха на ефрейтора.

Когато всички новобранци бяха облечени, старшината ги строи на плаца и направи последна инспекция. Крачейки пред редиците от новички униформи, той поде заученото си от години кратко встъпително слово:

— Бойци, досега сте си били при мама и при татко, ама сега вече няма мама, няма татко за две години сте при мене. Аз съм ви майка, аз съм ви баща, ясно ли е!

Думите бяха поднесени с подобаващ авторитет и старшината тихо се радваше на ефекта, когато от задните редици изненадващо се чу полугласен отзив с шопски акцент:

— Тато-о-о...

Явно не всички бяха толкова ошашавени, колкото изглеждаха.

Старшината се закова на място, лицето му леко почервения. Само след 48 часа щеше да знае имената на всичките нови, а след седмица щеше безпогрешно да различава и гласовете им, но сега да търси виновника беше излишно губене на време. Затова пък случаят беше подходящ за една първа лекция по армейски порядки.

— Заради новия ми син сега всички заедно бегом три обиколки на плаца! — нареди той, след като овладя гласа си. — А за последните десет ще има още три...

Следващата точка в дневния ред на „ден първи“ се оказа посещението на полковата баня, което не допринесе ни най-малко за повдигането на духа сред новобранците. Броят на облицованите с очукани плочки отделения беше нищожен в сравнение с този на голите фигури, които се тълпяха пред тях. Всъщност повечето идваха директно от вкъщи и въобще не изпитваха нужда да се врат по трима-четирима под един от малкото душове. Сега се разминаваха немотивирано през замъгленото пространство и чакаха единствено разрешение да си облекат отново току-що раздадените им униформи.

Чувството за хумор на Дончев Сплескания обаче не можеше да допусне някой от новите да излезе току-тъй сух от банята. Придружен от група сеирджии от стария набор, той внезапно се появи от мъглата в ръцете с маркуч, от който в следващия момент бликна силна струя студена вода. Под дружния смях на групичката голите се разбягаха, търсейки прикритие в крайните отделения на банята, където положението приличаше на това в претъпкан столичен автобус.

Дончев въртеше струята със сръчността на обучен пожарникар.

— Къде търчиш, бе, хуй сплескан?! — кефеше се той.

Когато се убеди, че между новопристигналите не е останал ни един ненамокрен, Сплескания спря водата. Или му беше омръзнало, или го подгони шубето да не го погнат за извращения над младите войници. При набор с толкова много софиянци никога не се знаеше кой чий гъстак е.

След като новобранците отново се облякоха, младши сержантите ги поведоха обратно към спалното помещение, този път по изключение без строева крачка. Под звуците на „Сбогом, Мария“ на Емил Димитров просто не можеше да се марширува. Плочата беше доста поизносена и прескачаше на припева „... аз ще се върна след седемстотин дни“. Когато седемстотинте дни минаха около десетина пъти през дрезгавите говорители на плаца, старият боец при радиоуредбата побутна рамото на грамофона. А когато Мария свърши, той включи микрофона и с ехидна любезност доуточни за привържениците на точните науки, че дните на сročната военна служба всъщност са седемстотин плюс един месец, ей така, да се знае.

Само седмица по-късно същите тези новобранци влизаха с подчертано удоволствие в същата тази баня. След интензивните „бегом!“, „залегни!“ и лазенето в калта те в буквалния смисъл на думата заслужаваха обръщението „кир“. Макар и за кратко, там под топлата вода можеха да се поотпуснат, забравяйки ежедневната и ежеминутна гонка. Първичното състояние на депресия и отчаяние бе поотминало, омърлушените лека-полека се ориентираха в обстановката и оглеждаха новите си другари по съдба. За тази цел банята беше най-подходящото място, по стар хлапашки навик всеки от тях сравняваше физическите достойнства на другия със собствените. В повечето случаи разборът на резултатите ставаше наум. Единствено Черния, който освен с мургавия си тен за кратко време беше станал известен и като „Черна станция“ много преди да го произведат ефрейтор, не се стърпя да изрази гласно това, което беше очевадно за всички:

— Абе, Бате Сечи, я кажи, ти с тая голяма паламарка, като ходиш не се ли спъваш в нея, бе? — очите му святкаха лукаво.

Въпросният, комуто принадлежеше гореспоменатият орган, беше почти двуметров човек. Кракът му се побираше едва в 50-ти номер обувка и кодошите от стария набор още от първия ден решиха, че в бъдеще при всяко лъскане преди развод ще изразходва половин кутия вакса, да му мисли старшината. Но на Черния усещането за пропорции явно му се губеше, за него важеха само абсолютните стойности.

Бате Сечи престана да се сапунисва и бавно вдигна очи.

— Не му се връзвай, погледни го какъв е кльощавелник — побърза да го спре приятелят му Бате Киро.

Само това оставаше тука в банята, където минутите бяха пестеливо преброени, да се загубят в никому ненужна кавга. Ако пък, не дай си, в този момент на някой началник му скимнеше да си завре носа вътре, не им мърдаше и поредната „вечерна разходка“, която въпреки приятното си наименование не представляваше нищо друго, освен строева с песен преди отбой.

Бате Сечи хич и не бе тръгнал да се връзва. Той само погледна Черния пренебрежително, подобно на санбернар джафкащо го кутре. Откакто беше облякъл униформата отминаваше всякакви лични забележки без видима емоция. И сега погледът му беше безучастен, сякаш единствено проверяваше посоката, от която идва бързикът и дали

си струва да се замисли над думите. След кратко двоумение реши, че мургавият досадник не заслужава отговор и просто не представлява предизвикателство от никъде.

Въобще по словоохотливост и бързина на реакциите Бате Сечи можеше да бъде сравняван единствено с Кубинеца, който също така обелваше не повече от две-три думи на ден. Разликата в говора им бе, че Кубинеца, преди да отвори уста се усмихваше половин час, докато Бате Сечи обикновено започваше изречението със замислен, отправен в небитието поглед, озвучен от едно дълго „Ъ-Ъ-Ъ“.

* * *

Кой и защо беше решил да го направят радист така и остана загадка, при този ръст мястото му беше по-скоро сред гвардейците, които стояха на стража пред мавзолея в столицата. Подчертано флегматичният му темперамент се отрази и на по-късните му дежурства в радиопоста. За разлика от другите начинаещи, той не само не губеше спокойствие при прихващането на някоя важна радиograma, него изглежда не му и пукаше, ако я изпусне. Вече като стар кокал в радиопоста обичаше и да се занимава с разкриването на разни непознати мрежи от ефира. Далеч не всички бяха от военно значение. Често подслушваше една на търговските кораби, каращи селскостопански продукти. Наричаше я „Банановата мрежа“.

Една неделя след обед така се беше съсредоточил в нея, че почти бе прегърнал приемника, следейки всеки сигнал с полуотворена уста. Напук на пословичния си апетит даже беше забравил голямото парче кекс до себе си, донесено от един приятел след свиждането. Не усети и тихо намъкналия се лейтенант „дон Николо“, който този ден бе решил да покаже възискателност при проверката и така да заздравя страхопочитанието на редовия състав към своята особа. С брилянтинената си сресана назад черна коса дребничкият, стегнат лейтенант приличаше на мафиот от италианските филми, оттам и прякорът му. Беше само два пръста по-висок от Бъдъка и явно страдаше от комплекси заради ръста си.

Новобранецът, даващ 2-ри дежурен радист, моментално скочи на крака и се изпъна. Бате Сечи не помръдна, въпреки че влизаният бе в

полезрението му.

Дон Николо хич и не погледна застаналия мирно новобранец:

— Боец, защо не поздравяваш като ме видиш? — рязко попита той седящия, който продължаваше да не му обръща внимание.

Бате Сечи бавно завъртя глава, махна слушалките от ушите си и го изгледа въпросително с все още полуотворена уста.

— Стани като ти говоря!

Заговореният взе да се изправя плавно като вдигащо се за сутрешен развод знаме. Когато главата му по пътя си към тавана задмина козирката на офицера, дон Николо осъзна тактическата си грешка. Окончателно разгънат, боецът се оказа почти половин метър по-висок от лейтенанта, който сега трябваше да гледа нагоре.

— Остави! Сядай, сядай! — припряно го върна в изходно положение дон Николо. — Какво е това на масата?

Бавен, учуден поглед към парчето сладкиш, после към питащия.

— Ъ-ъ... кекс.

— Какъв е този кекс, откъде е и какво търси тука?

— Еми-и... — почеса се Бате Сечи — ... от столовата.

— Не ме прави на идиот! В столовата не ви дават кекс! Откъде е!? — офицерът с нетърпение чакаше признанието, че е внесен отвън, нещо, което беше в разрез със заповедите.

Пауза.

Бате Сечи отново погледна кекса, после пак проверяващия.

— Ъ-ъ... е, тогава-а... не знам — Лицето му остана все така безучастно, без най-малкия признак на притеснение.

— Какво-о!? Не знаел, а!? — кипна лейтенантът. — Да не е паднал от небето? Веднага да го изхвърлиш навън!

Нула реакция.

— Ясно ли е!?

— Тъй вярно. — Бате Сечи понечи пак да се надигне.

— Не, остави, остави, на края на смяната, — се сети дон Николо. — Изхвърли го засега в коша и не напускай поста.

Той рязко се извърна и излезе, а Бате Сечи изпрати с поглед гърба му, след което с наслада захапа кекса...

* * *

Вечерта Черния ефрейтор отново си показа рогата, въобще той рядко изпускаше възможност да се побъзика. Минути преди да свири тръбата за вечерна проверка почти всички се бяха събрали в спалното, така че и аудитория не липсваше.

— Абе, Бате Сечи, вярно ли, че дон Николо те бил олепил да си нюхаш Банановата мрежа?

Заговореният както обикновено не му обърна внимание. Беше си изул тежките, обковани с цинтове бойни обувки под леглото и сега полулегнал набиваше вафли. Двамата със съседа му в спалното, Бате Киро, бяха издебнали следобеда Тюфлека да се разкара от лавката и се заредили с цяла кутия, която трябваше да замести като вечерен десерт отвратителния „спермалин“.

— Ясно, не те е олепил, иначе сега щеше да си в ареста. Нямахте да ти прости, нали? Ама за какво въобще ги слухтиш тия банани като най-големия банан ти е в гащите? — продължаваше шоуто си Черния.

Наоколо утихнаха. Бате Сечи, все още без признак на раздразнение, погледна с едно око досадника. Вече беше решил да подмине и тая забележка, но този път Бате Киро тихичко го подхвана:

— Абе, Сечи, тоя май нещо те ебава, а?

Бате Сечи го изгледа въпросително и се замисли. Съседът му по легло не бе известен като фитилджия, но сега тонът му искаше да каже, че този път май се налага да реагира. С по-скоро отегчена физиономия изкодошеният бавно бръкна под леглото.

Наблюдавайки мудните му движения Черния ефрейтор реши, че има достатъчно време за още една-две лакърдии, докато оня си обуе цинтаците.

— Бате Сечи, ти с тоя чеп, като ти стане, не припадаш ли от малокръвие? — огледа се той в спалното, очаквайки аплодисментите на публиката за поредната си духовитост.

Когато отново се обърна към жертвата си, за части от секундата мерна някакъв неидентифициран летящ обект, който, профучавайки със скоростта на снаряд, го перна по ухото. Черния ефрейтор рязко завъртя глава и съгледа как огромния цинтак №50 с трясък се удари в стената, разбивайки електрическия ключ на дребни парчетии. Угасналото на мига осветление не позволи на присъстващите да видят нито все така безизразната физиономия на Бате Сечи, нито шашнатата на Черния ефрейтор. Осъзнавайки силата на удара, раздробил

бакелита, любителят на шегичките внезапно схвана, че току-що се бе разминал на косъм с травматологичното отделение на военна болница. През отворената врата на спалното светлината от коридора чертаеше силуета му, който с омекнали колена се извърна.

— Абе ненормалник! — възмущението му беше повече от искрено. — На тебе май всичкия акъл ти е отишъл в патката!

Още не затворил устата си, той по-скоро инстинктивно сви глава и не видя, а само усети как нещо му помете кепето. Миг след това от коридора се чу оглушителното дрънчене на металната оръжейна пирамида с наредените в нея автомати. Високият свод върна звука от удара усилен като великденска камбана.

— Какъв е този бардак тука, бе!? — се чу добре познат гръмотевичен глас оттам. — Строй се всички пред помещението! На бегом!

Балистичната крива на втората обувка по случайност бе пощадила не само Черния ефрейтор, но и появилия се в този момент на вратата старшина, минавайки на сантиметри от фуражката му...

На тази дата „вечерната разходка“ с дяснофлангови Бате Сечи продължи до късно след полунощ, по изключение без песен на уста поради напредналия час, но кой знае защо този път не успя да развали настроението на нито един от участниците. В моментите, в които взводът марширувайки по плаца се отдалечаваше от началството, прозвучаваше сподавен хилеж:

— Бате Сечи, признай си, че си тренирал! А лимонката на колко километра я хвърляш, а...?

— Черен, аз на твое място не бих влизал повече в спалното без каска на главата...

— Обявявам всеармейско състезание по стрелба с цинтаци. За отбора на нашата дивизия на старта: Бате Сечи...

Само Черния ефрейтор, на когото иначе никой не можеше да запуши устата, мълчаливо набиваше крак и се мръщеше.

Следващия месец никой от спалното не си получи полагащата му се заплата в астрономичен размер от 1.50 до 2.50 лева. Налагаха се главозамайващи инвестиции в казармената инфраструктура под формата на нов ключ за осветление. И топлистата отново се напълни, а старшината седмици наред след случилото се разясняваше принципите на гледане на цивилизацията през крив макарон.

ГИПСА

— Какви сте такива мърши всичките, бе! — възмущаваше се Гипса. — Ако знаеше родината какви баби кекави я защищават, щеше веднага да се предаде с вдигнати ръце.

Бойците на драго сърце биха направили точно това, ама въпросът не им се уреждаше. Езиците им висяха до коланите, краката едвам ги държаха, но милост нямаше, почивката беше не повече от няколко минути. От марша на скок бяха изминали половината разстояние, а Гипса все още беше свеж като краставичка. Вярно, вместо автомата с пълнителите, тежащи общо четири кила, младши лейтенантът носеше полагащия му се офицерски пистолет Макаров, но това беше и единствената разлика в снаряжението между него и задъханите бойци.

— Влачите се кат джигери! — ругаеше офицерът. — Ами да, като пушите ден и нощ бетер Кремиковци...

Гипса направо беше изпреварил епохата си: не пиеше, не пушеше, не ядеше прекалено мазно или сладко, спортуваше редовно и усилено. На фона на останалите си колеги от командния състав, повечето отпуснати шкембелии, беше нещо като бяла врана. Когато другите строеви офицери провеждаха с войниците си марш на скок, те избираха трасета, по които да се придвижват с частния си Москвич. Погнали пред себе си бойците подобно на стадо бизони, те насърчаваха бяга им с честа употреба на клаксона и рев през отвореното прозорче. Гипса ревеше и ругаеше не по-малко, но бягаше цялото разстояние начело на войниците.

— Вие тримата там през цялото време бяхте на опашката. Отсега да ви виждам най-отпред в колоната, иначе ще има извънредни тренировки за вас. — Гипса си намести колана и се приготви за старт. — Бегом, марш!

Бойците се задвижиха. Тримата нарочени се опитаха да излязат начело или поне да не са сред последните, но натегачите не ги пускаха. За щастие дъхът на всички не стигаше за пререкания. Наум всеки

оплакваше участи си да е попаднал във взвода на такъв спортен фанатик като Гипса.

Историята на досегашната офицерска кариера на младши лейтенанта Енчев с нищо не биеше на очи, освен със завидната му физическа форма. При влизането си във военното училище слабоватият школьник с изненада бе установил, че в БНА далеч не се занимават само с носенето на униформи и оръжия, но доста се набляга и на физическите упражнения. Подигравките на другите курсанти разпалиха амбицията му и той взе да спортува като смахнат даже и през малкото си свободно време. Мускулите му набъбнаха, движенията му станаха отсечени и сковани, като че ли ръцете му бяха гипсирани. Така се роди прякорът му, който го настигна и след разпределението му в гарнизона.

Нощите, когато беше дежурен по поделение, минаваха без сътресения, само в столовата от работното си имаха едно на ум за вечеря да не му поднасят тлъсти парчета месо. Затова пък на сутринта нямаше лабаво, Гипса проверяваше всяка бойна единица как провежда физзарядката. Гонеше младши сержантите да изкарват и всичките стари бойци на плаца, които иначе при липса на старшината си доспиваха и броеше обиколките, които бягаха. Не дай си Боже да хванеше някого по туй време с цигара. На секундата целият пакет биваше конфискуван и унищожен, а изцепилият се получаваше заповед за пет допълнителни обиколки. Зевзеците твърдяха, че Гипса има далеч по-големи заслуги за здравето на личния състав, отколкото полковия лекар, който се занимаваше главно с вземането на анални натривки и раздаване на аспирин при нужда.

* * *

Тази сутрин физзарядката на 2-ри взвод определено не вървеше. Предната вечер Машо се беше върнал от отпуска, мъкнейки със себе си обилни запаси от мацакурска скоросмъртница и сега последиците бяха видими за всички. Влачещите се по плаца бойци изпускаха зад себе си ароматични облаци от разни етилови и метилови съединения, повечето от тях пъхтяха като стари парни локомотиви. В светлината на зората сивите им лица имаха призрачен вид. След всяка обиколка по

няколко се спираха за малко на чешмичката на плаца за глътка студена вода. Никой от тях не обърна внимание на появилия се рано-рано на входа до КПП-то заместник-командир по строевата част.

Само дежурният офицер изскочи от стаята си:

— Другарю подполковник, дежурен по поделение лейтенант Григоров... — тръгна да рапортува той, но биде прекъснат от небрежно махване. Дежурният отпусна ръка от козирката и застана до него да наблюдават заедно движението на обикалящите плаца.

— Абе, Григоров — обади се след малко подранилият. — Абе, я виж там какво става! Тези бойци са жабясали, бе!

Лейтенантът тактично мълчеше. Нощни запои сред срочно служещия състав не бяха рядкост, но разчуеха ли се, винаги се брояха за черна точка на съответния дежурен по поделение.

Младши сержантите, на които присъствието на висшия офицер не бе убегнало се разкрещяха, но не успяха с нищо да ускорят мудните движения на бойците. Двамата офицери стояха до портала и съзерцаваха феномена с погледа на познавачи.

— Не знам ти как си, ама мене сутрин ми се пие толкова вода я когато вечерта съм ял нещо много солено, я когато съм пийнал ракийка.

— Ммм... тъй вярно! — с нежелание се съгласи дежурният.

Заместник-командирът очакваше обаче някакво по-конкретно становище.

— Ти какво ще кажеш, Енчев? — обърна се той към току-що влезлия през портала в поделението младши лейтенант и посочи с очи влачещите цинтовете си по плаца фигури в кафяви униформи.

Гипса поздрави стегнато и отсечено, след което изчака дрогираният взвод да мине покаяй тях и протегна нос като хрътка, която поема следа.

— Алкохолен ексцес, другарю подполковник! — диагнозата му накара дежурния офицер да трепне като от плющенето на камшик.

— Снощи се върнаха доста отпускарни, но всичките ги проверих — се опита да си върже гащите той. Всъщност такава проверка не влизаше в задълженията му, но...

— Аха... — многозначително се произнесе заместник-командирът.

Неопределеността му произведе очаквания ефект. Дежурният отвори уста, но Гипса го изпревари:

— Другарю подполковник, разрешете да подложа на проверка помещенията на 2-ри взвод.

Заместник-командирът се позамисли. Алкохолът в армията беше забранен под претекст, че понижава бойната готовност, но никъде не пишеше как се подхожда при положение че има нарушение на заповедта. Всъщност проблемът не го засягаше ни най-малко, с това би трябвало да се занимава старшината на съответната батарея. От друга страна точно пък старшините в последно време го даваха възтежко, средната им възраст беше около четиридесет и никой от тях не бръснеше много-много сравнително младите строеви офицери. Тук май се отваряше мегдан да ги постегне малко. Вярно, този напорист младок нямаше нищо общо с въпросния взвод, но, какво пък...

— Действай, Енчев! — подполковникът го погледна благосклонно, след което се обърна отново към дежурния офицер: — Кажи на твоя помощник-дежурен да го придружи, нека всичко си е по реда.

Старшината, който тъкмо проверяваше с дневалните чистотата на помещението бая се пооблещи, когато видя Гипса придружен от помощник-дежурния по поделение старшина-школник да нахълтват през вратата с безцеремонността на отделение от СпецНаз.

— Къде... какво става тука...? — запелтечи той.

Гипса почти мина през него, без да го удостои с отговор, но старшина-школникът не пропусна да му натрие носа:

— Заповед на заместник-командира — ехидно поясни той.

Старшината млъкна и с изцъклени очи проследи двамата млади офицери, които започнаха да обръщат спалното помещение с главата надолу. След като разбутаха личните шкафчета и преровиха закачалките с отпускарските дрехи, те се заеха с дървенията в ППС-то. Физзарядката беше свършила и бойците влизаха по помещенията, за да си вземат тоалетните кутии със самобръсначките, но вместо да идат в умивалните, оставаха да зяпат необичайния спектакъл как двама офицери под ужасения поглед на фатмака разнебитват казарменото имущество.

Все пак не се стигна чак до там да изкормят дюшеметата. Една от дъските на ламперията в ППС-то поддаде и изпод нея в дупките от

няколко изкъртени тухли се показаха остатъците от високооктановия мацакурски специалитет, успял да обезвреди един взвод на БНА за цели двадесет и четири часа.

Гипса подхождаше систематично, без да бърза. Намереното не го спря, след като изтараши ППС-то той се запъти към канцеларията, но тя се оказа заключена.

— Това е моята канцелария — наежи се старшината.

— Като е твоя, отваряй вратата! — сухо го подкани Гипса. — Иначе чупя бравата! — допълни заплашително той, като видя, че старшината се размотава.

— Как така ще чупиш, бе!? — възмути се посивелият от служба старшина. Какво си въобразяваше този дечко?

— Ей така! — Гипса подпря вратата с рамо, тя жално изпраща и поддаде.

Старшината се заоглежда безпомощно, всичките му съкровища сега щяха да бъдат изложени на показ. Единственият, който би могъл да му се притече на помощ — командващият батареята — щеше да дойде чак за сутрешния развод. Ех, тези офицери, никога ги няма, когато ти трябват!

Гипса и старшина-школникът обърнаха и канцеларията наопаки, но единството, което откриха, беше едно полупразно шише троянска сливова.

— Зъб ме боли — сконфузено поясни старшината.

Гипса му метна само един презрителен поглед и прибави бутилката към останалите. Войниците се подсмиваха, циркът беше пълен и си струваше жертвата на течните запаси. Машо или някой друг все някога пак щеше да излезе в отпуска...

— Строй се пред помещението! — със закъснение се сети да ревне старшината.

Бойците заизлизаха навън и се наредиха. Слънцето беше изгряло и в поделението взе да приижда и офицерският състав.

След малко на вратата се показаха две фигури с по няколко бутилки в ръце и минаха пред строя като през шпалир.

— Другарю подполковник, разрешете да доложа! — с пълни ръце Гипса не можеше да демонстрира отсечения си поздрав. — Заповедта е изпълнена!

Заместник-командирът направи крачка напред, взе една бутилка от ръцете на старшина-школника, развъртя запушалката и я помириша.

— Унищожете ги... — въздъхна той, върна му бутилката, обърна се и закрачи към щаба.

След десетина минути около невинно шумолящата чешмичка на плаца се насъбра група офицери и сержанти, наблюдаващи с неразбиращи очи странните действия на един младши лейтенант и един старшина-школник: двамата бавно и демонстративно изливаха с много бълбукания цяла батарея от бутилки в канала. Малко по-далеч, от сигурно разстояние се беше спряла да гледа и част от войнишкия състав. Въздухът наоколо се насити с аромати като от самоковския Винпром.

— Защо така, бе, Енчев? — жално мучеше лейтенантът от свръзките, гледащ като хипнотизиран изпразващите се стъкла. — Можеше да потрябват нещо...

— За дезинфекция, например... — конструктивно предложи полковият лекар, който се беше наредил сред зрителите.

— Мене тъкмо ми свърши течността за чистачките — се сети да допълни старшината по снабдяването. — Можех да си отлея малко... да не ми замръзва...

Гипса мълчеше и действаше с увереността на човек, който знае какво върши. Дежурният офицер не издържа и се извърна, после клатейки скръбно глава закрачи към столовата да наглежда раздаването на закуската.

От прозореца на канцеларията си заместник-командирът наблюдаваше събитията с лукавата усмивка на селски Макиавели. Следобеда щеше да събере сержантския свръхсрочен състав на развод и да им дръпне такава конско на тема „алкохолни експеси и бойна готовност“, че да им се набръчкат фуражките. Хубава интифа му беше пробутал този младок. Така де, двадесет години служба в армията не са гаранция за безгрижно ежедневие, не докато си под пагон, това трябва от време на време да им се припомня. А защо пък да не заповяда спортни занятия и за тях? Този младши лейтенант изглеждаше подходящ за целта.

Подполковникът доволен потри ръце.

ПОЛИТИЧЕСКИЯТ ИЗПИТ

Стрелбите, ученията и маршировката на празничния парад по традиция си бяха истинското поле за изява, където повечето подразделения в БНА се стремяха да блеснат. Изпитите, в това число и политическият бяха по-скоро формалност, която и изпитващите гледаха някак да претупат.

Имаше, разбира се, и изключения. В някои родове войска на политическия изпит се гледаше едва ли не като на проверка на боеспособността. Издържалите войници впоследствие чуваха ред благосклонни похвали, които изобилстваха от понятия като „чест“, „доверие“, „правилен класов подход“ и прочие. За сметка на това неиздържалите се третираха като неспособни да се справят с възвишените задачи, които службата изискваше от тях. И тъй като неуспехът хвърляше съмнителна светлина не само върху скъсаните, но и върху обучаващите ги офицери, дни преди събитието подготовката се състоеше наред с лекциите и от множество обещания за отпуски, както и зле прикрити заплахи в случай на издънка. Във връзка с последното често се споменаваше старата казармена притча за зъбните колела и колко по-бързо щели малките колела да се завъртят, ако на големите по една или друга причина се наложи да ускорят хода си.

* * *

От пръв поглед си личеше, че полковник Цветанкин напълно съзнава важността на своята мисия и отговорността тежаща на плещите му. Беше наместил охраненото си туловище в класната стая зад голямата маса със зелената покривка, та пространството зад нея, където в нормални дни фигурата на ЗКПЧ с прякор „Трактора“ някак се губеше, сега бе подобаващо запълнено. Портретите с ликовете на председателя на държавния съвет и министъра на отбраната над главата му гледаха с взор целеустремен в бъдещето. На лицето му бе

замръзнала усмивката на една от онези дебели китайски фигурки, които много чужденци считат погрешно за статуетки на Буда и която имаше за цел да предразположи изпитваните бойци. Зад бюрото встрани от масата, заровил червения си нос в един дебел тефтер бе седнал Трактора и се правеше, че си води записки.

— Следващият боец — наруши мълчанието полковникът.

— Редник Христинков! — скочи на крака поредният.

— Изтегли си билет, момче.

В началото на всеки изпит Цветанкин се стараеше да създаде една леко мистична атмосфера, както при въвеждането в тайнство, един вид стъпка към душевното съвършенство. Сега мероприятиято отиваше към своя край и на лицето му личеше известна умора. Последните двама изпитвани се оказаха едни досадни професори, които картечейки без точка и запетайка бяха изстреляли повече думи, отколкото всички преди тях взети заедно. Полковникът откровено ненавиждаше тези градски „интелектуалци“, които дърдореха без задръжки, нижейки леко и небрежно километрични изречения. Бяха самоуверени до немай-къде и ораторстваха смело на всякакви политически теми. Речта им течеше гладко, но мисълта се следеше трудно, а да ги заковеш някъде беше почти невъзможно. Нещо дълбоко съмнително и ненадеждно прозираше в тях. Като че ли бяха в състояние да обосноват всичко, което трябва, а ако се наложеше и противоположното. За щастие такива екземпляри в армията се срещаха рядко и Цветанкин се утеши, че най-тежкото вече е минало. Вероятността сред малкото останали да налети на още един такъв ляляджия беше равна на нула.

Христинков посегна подчертано наслуки и разгъна билета с израза на философ, който и тъй знае отговорите на всички въпроси в този живот.

„Ролята на Съвета за икономическа взаимопомощ и на Варшавския договор в страните от социалистическата общност“ — прочете редникът.

Лошо предчувствие обзе полковника. Той познаваше въпросите от билетите наизуст и на мига осмисли, че боецът чете съкращенията в пълен текст, без да се запъне. Офф, още един такъв всезнайко...

Без да чака подкана, Христинков пое въздух и натисна спусъка:

— В съответствие с понастоящем настъпилия решаващ исторически етап в процеса на изграждането на развитото социалистическо общество и израстването на световната социалистическа система като най-мощен фактор в съвременната политика на планетата по пътя ѝ към комунизма, господстващите у нас работническа класа, рамо до рамо със селскостопанските труженици и трудещата се интелигенция, в единство с великия Съветски Съюз, страните от Съвета за Икономическа Взаимопомощ и Варшавския Договор...

Полковникът усети коварна болка, която тръгна от ушите и се заповира към челото му. Това си бе малшанс отвсякъде и въобще... що за нездрава сбирщина от локумджии беше това поделение!? Цветанкин се огледа, но не забеляза някой от присъстващите да е особено впечатлен от словесния водопад, само Трактора съзерцаваше изпитвания с гордата усмивка на доволен от отличника си прогимназиален учител.

— ... под мъдрото ръководство на КПСС, БКП и другите братски партии се утвърди като сплотен военно-икономически фронт и надежден противник на завоевателните стремежи на НАТО и другите милитаристични военни блокове, инструменти на хегемонистичните домогвания на Съединените щати и останалите реакционни империалистически сили, стремящи се към световно господство и с блестящия си пример показват на развиващите се държави как на живо се практикува последователна политика на мир, социализъм и пролетарски интернационализъм...

Слепоочията на Цветанкин започнаха да пулсират. Ясно, това плямпало съвсем сериозно се канеше окончателно да му пръсне главата. Не го ли спреше навреме, рискуваше онзи да го подкара докато му свършат пълнителите и мигрената щеше да го зацепи с пълна сила.

— ... който, за разлика от настъпилата с Великата октомврийска социалистическа революция постоянно задълбочаваща се обща криза на капитализма е гарант за планомерно и пропорционално развитие и социално-икономически прогрес в нашите страни, за сигурност и стабилност, мирно съвместно съществуване между държави с различен обществен строй, както на Балканите, така и в Европа и целия свят...

— Достатъчно, боец! — не издържа полковникът. — Виждам, че владееш материала отлично. Такава и оценка ти давам. Сядай!

— Слушам! — Христинков направи кръгом и не без съжаление тръгна към мястото си. Политическият изпит беше една от малкото възможности в казармата, където му се отваряше шанс да покаже на тези провинциални галфони от стария набор колко са низши духом. И сега този плондер в полковническа униформа го прекъсна тъкмо като беше позагрял. Пълна гавра със способностите му си беше това!

— Следващият! — Цветанкин сведе глава и с облекчение почна да разтрива веждите си.

Когато след малко отново я вдигна трябваше да се взре стръмно нагоре, за да разгледа физиономията на бъркащия в кутията с изпитни билети войник. Бате Сечи както винаги не бързаше. Следейки флегматичните му движения офицерът за трети път този ден се вкисна. Май сега пък му предстоеше тягостен, мъчителен разпит. Цветанкин въздъхна и вместо боеца си пожела наум простичък въпрос без много политически тънкости.

Бате Сечи бавно разгърна билета.

— Айде де, че дойде време за вечеря! — подкани го полковникът, все още стараяйки се с любезния си глас да отпусне атмосферата. — Чети на глас!

„Македонският въпрос и отношенията на НР България със съседна СФР Югославия.“

Язык, не се получи, сега я вапцааме! Югославия си беше тема с множество подводни камъни. Тук не беше достатъчно да се хвали социализма или плюе капитализма, тука се изискваше и познаване на външнополитическата партийна линия с всичките ѝ нюанси. Ако боецът сега се издънеше, само заради него ще се наложи да се връща в това поделение за поправителен. Цветанкин искрено съжали, че вместо на този лонгур, който явно не можеше да върже две думи на кръст, въпросът не се падна на лапацало като току-що седналия. Бате Сечи продължаваше мълчешком да съзерцава билета си и Цветанкин реши да му остави повечко време, затвори очи и потъна в нещо като медитация. Изпитаните бойци се отегчаваха и се опитваха незабелязано да дремуцат с отворени очи по местата си.

Боецът каза точно две изречения. Югославия ни е западна съседка, в която съществува и република Македония и ние се стараем

да поддържахме добри отношения с нея. После отново млъкна. Познавайки Бате Сечи, Трактора много добре оцени изказването му като проява на изключително многословие и го погледна с благодарност. Но на изпитващия чутото му се стори все пак малко постничко. След като около минута не последва нищо, Цветанкин отвори очи с ням въпрос, но в отговор отсреща получи само един безучастен поглед.

— Хубаво де, а Югославия наш съюзник ли е?

Пауза.

— Добре, добре, хайде остави Югославия — полковникът сякаш се стараяше да отбегне въпроса повече от изпитвания редник. — Да минем към друга тема.

Няколко от бойците се бяха събудили и сега нахилени до уши следяха с любопитство развоя на събитията. Бате Сечи да трябва да каже повече от едно изречение, пък друг, който не знае табиета му да вади думите с ченгел, това си беше коджа сеир.

Цветанкин направи поредния си опит:

— Я кажи сега, ако имаше възможност да живееш в Съветския съюз или в Съединените щати, къде би отишъл?

Пауза.

— Ъ-ъ... в Съветския Съюз.

Сега в класната стая се чу сподавен кикот. Бате Сечи не се впечатли ни най-малко от това, но полковникът Цветанкин трепна и видимо се ядоса.

— Недей се смя! Ще ви изкарам всички вълн на строева! — азиатската му усмивка съвсем се стопи. — Правилно се ориентира боецът! Има здрав марксистко-ленински мироглед!

След това с последни сили я възстанови и отново се обърна към изпитвания:

— Добре де, обоснови се малко. Защо именно в Съветския Съюз?

Пауза.

— Ами-и...

Полковникът се наведе леко напред и с напрегнато изражение се взря в лицето на боеца, сякаш очакваше от устата му да излети пикиращ вражески изстребител.

— ... защото там е по-хубаво — завърши дългата си мисъл Бате Сечи.

Сега вече в цялата класна стая се разнесе дружен смях и на двамата офицери им трябваше около половин минута, докато възстановят дисциплината. Но това вече нямаше и голямо значение, всички бяха издържали изпита, всички облекчено си отдъхнаха, най-вече изпитващият.

След като веселието все пак се поуталожих, полковник Цветанкин произнесе още нещо като заключително слово: как всички трябва да сме готови да даваме жертви за родината и как въпреки далновидното управление на нашата партия в справедливия ни социалистически строй все още има такива нездравни елементи, които търсят на работата лекото и на баницата мекото. При тези думи той нежно и доволно поглади униформата си там, където беше стегнала заобления участък около пъпа му. После тежко се надигна и напусна стаята с удовлетворението, че и в това поделение няма такива политически неосъзнати бойци, за които да се налага да повтаря изпита.

Трактора сгъна тефтера си и го последва.

ФИГУРНО ПЪРЗАЛЯНЕ

— Я сега да видим! — Шомпола огледа голямата цифра върху шперплатовата табела, закована за колчето. — Да-а, това вече е друго.

След това сгъна кльощавата си върлинеща фигура станала повод за прякора му като въпросителна и завря нос в сандъка.

— Готови ли са всичките? — подозрително се осведоми той, понеже го мързеше да брои табелките, напълнили сандъка до горе.

— Тъй вярно — израпортува бодро Увото. Още преди часове се бе вгадил от идиотските хрумвания на този дежурен офицер. Неделята, макар и без градска отпуски, си я представяше другояче.

— Добре, боец! Отиваш и ги забиваш точно там, където старшината ги е означил на тази скица. После се включваш към другите, които варосват дърветата. По някое време ще мина да ви проверя. Бегом марш!

— Слушам!

Сандъкът с табелките бе доста обемист и тежеше, но Увото гледаше да се измъкне колкото се може по-скоро от полезрението на дежурния офицер, почернил му целия предобед. Току до оградата на поделението имаше една закътана тревна площ, гледаща към улицата, която беше любимо място за скатавка. Избуял храсталак я лишаваше от пряка видимост към военния обект, а висока пролетна трева я бе застлала с мек килим. Когато Увото се промъкна през храстите, свари там Чочо и Кибрита разхвърлили се голи до кръста. Побелелите им през зимата тела жадно поглъщаха лъчите на априлското слънце. Излегнати мързеливо, доволно мижейки като котараци, те се наслаждаваха на заобикалящата ги идилия от чуруликащи птици, бръмчащи насекоми и най-вече отсъствието на команден състав.

— О-о, калиграфа! Свърши ли с хуйдожествената дейност? — весело го поздравиха двамата.

Увото с обилна порция псувни хвърли сандъка с табелките на тревата.

— Баси задръстения Шомпол! — негодуваше той. — Не вземе да си кара спокойно неделно дежурство, ами и той се е побъркал покрай тая предстояща проверка. Като че ли фатмакът не си знае районите за чистене, та сега ще ги означаваме с табелки по номера! И като че ли е къдрав, цифрите му били малки, та трябваше да ги повтарям. Това си е направо извращение с цел на занятието: да се ебе майката на войника! — продължаваше да дудне Увото.

— К'во да кажем ние с кофите? — заропта на свой ред Кибрита. — Фатмакът ги бил оставил да варосваме дърветата, ама е разрешил варта бетер чорбата в столовата, като изсъхне по дърветата нищо бяло не остава и айде почвай отначало, все едно не си ги варосал въобще.

— И затова решихте да се скатаете тука и да си барате макарите — заключи Увото. — Не е лошо като идея. — Той седна и запали.

Не след дълго улицата пред тях почна да се пълни с коли. А когато от един автобус на спирката се изсипа цяла тумба хора, Кибрита с пъргав скок се изкатери на оградата и погледна към поделението.

— Свиждането почва. По беседките вече са насядали — докладва им той. — Еха, колко мамбо са помъкнали! Дай-Да-Ям би се пръснал, ако беше тука.

Двамата с Чочо светкавично навлякоха униформите и групичката взе под наблюдение тесния тротоар покрай оградата на път за КПП-то, където се появиха и първите пеши посетители. Интерес представляваха естествено не загрижените родители, а девойките, дошли да посетят някой любовно многострадален войник.

— Ех, маце, кой е тоя щастливец, дето те чака? — закачи Чочо първата — Защо не останеш за малко с нас, а?

— Евалла ти правя, само такива като тебе сънувам всяка нощ! — Увото бръкна в сандъка, извади две табелки и ги вдигна над главата си, като че ли оценяваше волна програма по фигурно пързаяне. — От мене получаваш 5,8 по шестобалната система!

— Така, както си въртиш дупето — веднага се включи в играта Кибрита, — вторият член на журито те оценява също с 5,8!

— Жалко, че няма табелки с нула! — заключи коментара Чочо. — С тези готини очи си направо за 6,0! — повдигна той табелки 5 и 9.

Девойката изглеждаше да е пълнолетна, но се изчерви като малко момиченце. Недвусмислените коментари не я разсърдиха,

отдалечавайки се даже им хвърли през рамо мълчалива усмивка, на която бойците отвърнаха с ентусиазиран рев.

Втората състезателка далеч не бе оценена толкова ласкаво. Дори повдигната на токчета, тя по височина я стигаше Бъдъка, я не.

— Тая с обувалка ли си вкарва гъза в дънките? — полугласно се замисли Увото. — Гледай, гледай, как ги е опнала, като цигански тъпан. Аз повече от 2,3 не давам.

— Много ѝ е — Кибрита бе още по-безкомпромисен. — Тази направо ми счупи Годзиломера, ако я срещна на тъмно инфарктът не ми мърда, — вдигна той 1,9.

— Може пък да е расла във войнишко шкафче — предположи Чочо и подбра 2,4. — И като не е могла повече нагоре е тръгнала на ширина!

Отровният поглед, който им хвърли минаващата, не остави съмнение, че много добре е схванала за какво иде реч:

— Простаци такива! На вас ви липсва елементарно възпитание!

— Ах, недей... — театрално посегна към сърцето си Кибрита.

Жената кипваше бавно, като кооперативен аламбик:

— Аз съм учителка, ама от моите деца нито едно няма да стане такъв хулиган като вас!

— Мале, мале, мале... — Чочо се хвана за главата — горките деца.

— Да не търсиш някой твой бивш ученик от набора? — цинично намигна Кибрита.

Митологичната Горгона не би могла да гледа по-смразяващо.

— А вие какво си мислите? Да не съм дошла тук заради такива гамени като вас?

Жената се фръцна и със звучно тракане на токчетата продължи нататък.

— При кого е дошла не знам, ама на бой е само за Шомпола, за духовен живот му стига таман докъдето трябва! — сети се Увото, че все още му има зъб на дежурния.

Другите бойци също не се вкамениха, но поради липса на кандидати за оценка, насочиха вниманието си към един младеж, нарамил небрежно пълен сак. Леко порасналата му коса издаваше единадесетокласника.

— Абе пич, къде си тръгнал ти бе, нямаш ли какво да си правиш в цивилизацията? — с любопитство го започва Увото.

— Дойдох да видя братовчеда и да му донеса едни неща — любезно отвърна момчето с наивна усмивка и се спря.

— Ха, аз като цивилен няма и да си помисля да идвам тука — заразсъждава Чочо. — Що не си гледаш гаджетата и абитуриентския бал, ами си тръгнал при братовчеда? Той от това няма да се уволни по-скоро.

— Виждаш ли ги тия цъфнали кестени? — го поде Кибрита — Наесен като родят и почнат да падат и тебе ще те привикат. А ако те пратят тук, дядо ти по това време ще се уволни! Това е отлично! А ти ще ми носиш куфарчето лично! — не пропусна той накрая старата казармена рима.

Заядливият тон не смути младежа ни най-малко, той по-скоро набра кураж да извади контра.

— Ама дотогава, както казва братовчедът, имате още служба да се сбръчкате. Пък аз ще си отида на абитуриентския бал и после ще изкарам едно лято за милиони на морето. Там, където има повечко мацета — намигна той, показвайки им средния си пръст.

— Кир, само да ми кацнеш! — Кибрита се бе хванал за оградата и приличаше на побеснял пес, затворен в клетка. — Ще те побъркам! — В гласа му се преливаха и заплаха, и отчаяние, и ярост. — Луд ще станеш, ей!

Но младежът вече беше отминал.

— Значи, само не ми говори за абитуриенти! — продължи Увото по темата — На тревогата края на май миналата година бях викач. Джипката таман ме пусна да тичам до офицерските блокове, търча аз, автомат, каска, пълнители, противогаз висят по мене, изплезил съм език, изведнъж отпреде ми цял випуск абитуриенти. Ама така, с балните рокли, тоалетите, парфюмите, костюмите, вратовръзките... абе, всички избарани като на модно ревю. Момчетата ме гледат нещо притеснени, ама момичетата веднага ме наобикалят. Едната вика „Я-а, ама той бил истински войник! Мога ли да ти пипна пушката?“, казвам ѝ: „Можеш, бе, маце, такава готина като тебе винаги, ама пред толкова народ не върви да се събличам!“ Тях им е весело, ама мен пита ли ме някой? — жално въздъхна той.

През това време дебеличката, получила съкрушителните оценки от журито, отново се зададе по тротоара, но този път в обратна посока.

— Горката, даже и войниците не я щат вече — с престорено съжаление изкоментира Чочо.

Тя се приближи с наежен вид, застана пред оградата и високо извика „Тука!“

Миг по-късно храстите се разтвориха и дългата фигура на Шомпола се изправи пред тях.

— Ето къде се били покрили! А аз ги търся из цялото поделение!

Тримата скочиха на крака и застанаха мирно.

— Затова че досега не сте изпълнили заповедта ми и се скатавате тука, отпуска няма да видите до края на месеца — започна ги той. — А заради простотиите и обидите по адрес на жена ми и тримата от журито по фигурно пързаляне получавате оценка 1 и ще спите в ареста. Дайте си коланите!

— Да се научите най-после на поведение и обноски! — удовлетворено изсъска дебеланата през оградата и с вирнат нос продължи пътя си.

Загубата на коланите естествено не ги освободи от възложените им задачи. Така Чочо и Кибрита отново хванаха кофите и продължиха с варосването, а Увото извади скицата с означенията и повлече сандъка с табелките. Когато Шомпола се отдалечи на достатъчно разстояние, той отново пусна залп псувни по негов адрес, но след време се поуспокои и го удари на философия:

— Пак по-добре сега арест и на есен уво, отколкото цял живот в казармата и тоя крокодопотабър вкъщи!

И сякаш за да позакърпи раненото си самочувствие, той си затананика стария войнишки рефрен:

*„Уволнение, уволнение,
ти си нашето спасение...“*

ИЗЯЩНИТЕ ИЗКУСТВА

Тръбач в армията е блага служба. Не че се ползва с някакви особени привилегии, като например лавкаджията или каруцаря, но все пак, докато другите висят по караулните или бичат дневални, тръбачът спи наравно със свободните от наряд. Това сумирано върху две години служба хич не е малко.

Духти всъщност не се беше натискал за тази длъжност. Подобно на другите новобранци, и той беше достатъчно зает с грижата да не попадне на мушката на този и онзи кокал или началник. Пък и старият тръбач бе получил тази служба, понеже беше куче на старшината, та на Духти и през ум не му бе минавало да се вре между шамарите.

Старият, подобно на колегите си тръбачи от другите батареи, бе самоук. Сигналите му с малко фантазия се разпознаваха, но общо взето звучеше не много по-различно от рева на настинал слон от столичната зоологическа градина. Това не му пречеше вечер в ППС-то лицемерно да се оплаква пред другите бойци колко отговорна и трудна била тази дейност, понеже сбъркаш ли само един тон... Истината беше, че покрай тръбата така се бе омързеливил, че даже не му се духаше вече.

— Какво пък му е толкова трудното? — изтърва се неволно Духти.

— Ей, новобранец, какво знаеш ти, бе... — нахвърли се отгоре му старият. — Това е музикален инструмент, не е мотика...

— Бе, той и мотиката не знае откъде се държи, мани ги тия софиянци — обади се Лилето.

Духти, който беше свирил флигорна в гимназиалния духов оркестър, само се усмихна подигравателно. Старият тръбач се почувства засегнат в ролята си на музикален капацитет и неблагоприятно му подаде очукания фанфар:

— Айде, изсвири тогава „чорба-каша“, че е по-лесно, да те видим.

— Тъхъ — съгласи се Духти, — значи „чорба-каша“, казваш, — присегна се той за един от вестниците, изложени в ППС-то и се

затършува за молив. — Я ми го изпей, да го чуя?

— А ноти не щеш ли?

— Ей сега ще ги напишем нотите — разчерта пет успоредни прави по белия ръб на вестника Духти и им врътна един ключ сол.

Старите бойци се оцъклиха. Петолинието го знаеха от училище, но човек, който да борави с нотите върху него срещаша за пръв път. Духти нарисова няколко точки, сложи им опашки и след малко от изкорубената тръба прозвучаха началните тонове на толкова виртуозна и пронизваща „чорба-каша“, че старият тръбач уплашено смъкна кепето си и го пхна в инструмента вместо сурдинка, а отвън на плаца взеха да се ослушват каква ще да е тая манджа по никое време.

На следващата сутрин получи заповед да се яви при старшината в канцеларията. Размишлявайки къде ли е сгафил, Духти почука, влезе и изкозирува. Върху писалището се мъдреше сигналният фанфар.

— Хващай макарона! — посочи го с очи фатмакът.

Някой явно беше докладвал. Духти се присегна и по стар навик мина с ръкав по месинга. Старшината се ухили:

— На какво си свирил?

— Тромпет и флигорна.

— Я да чуем!

— Какво?

— Изкарай нещо там — лекомислено му даде картбланш фатмакът.

Духти пое въздух и след секунда от джазовия му амбажур стъклата на канцеларията аха, да се напукат. Старшината, който двадесет години всяко лято беше слушал трясъка на оръдията, без да трепне, сега подскочи на стола си:

— Остави!

Редникът послушно отлепи мундщука.

— Свободен си!

Още същия следобед батареята застъпи наряд и старият тръбач изневиделица се видя назначен за караул на поста пред знамето. И докато се чудеше откъде му е дошло и умуваше върху превратностите на службата, Духти, стиснал под мишница новата си придобивка се разхождаше важен по плаца. Сигналите всъщност отдавна ги знаеше наизуст, писането на нотите миналата вечер беше само малко шоу.

В течение на наряда установи, че длъжността тръбач има и негативи: освен че беше момче за всичко на дежурния офицер, налагаше се и сутрин да става десет минути преди другите, за да свири на плаца „трънките си надигнете“. Като за сефте реши да покаже на тези дилетанти какво е истинска свирня и си избра позицията, където предполагаше максимален резонанс — срещу спалното на взвод управление, с гръб към клуба. Сигналят за ставане се засили и се заби фронтално в сградата с такъв блясък и сила, че вътре със сигурност изтръска всичко живо изпод завивките. Вратата на спалното се отвори и в отговор долетяха няколко изискани музикални критики от сорта „на свиреца у гъзеца“, подсилени с ред люти закани от сексуално естество.

Всъщност само минути след всяка сутрешна тръба бойците забравяха приноса ѝ към всеобщата казармена гадост, защото започваше физзарядката и от радиоуредбата се разнасяха валсовете, мазурките и полонезите на Шопен.

Това беше един от съмнителните приноси на младши лейтенант Гипса към общата култура на полка.

Преди година в София Гипса бе попаднал на един купон сред група студентки от консерваторията. Разговорите им бяха толкова отлепени от реалния живот, че той не успя да се включи никъде. Въпреки това спортната фигура на мълчаливия офицер привлече интереса на присъстващите дами и след малко едната се просука около него:

— А Вие какво мислите за Шопен?

Гипса се почувства като танкист, получил заповед да подкара подводница. За негов късмет консерваторката, без да дочака отговор, започна да се превъзнася по божествения Фредерик и той облекчен влезе в ролята на слушател. С надеждата после двамата съвместно да хоризонтират батареята, изтърпя цяла една лекция, от която накрая в главата му остана само следното: ако Бах е облагородил пианото, Шопен му е вдъхнал живот и изтънчената му музика е върхът на романтиката, а геният му може да се сравни само с Бетовен или пък не... не стана съвсем ясно. Как завърши многообещаващата вечер за Полихимния и Арес не се разбра, но на следващия ден Гипса купи една плоча с композиции на Шопен и я занесе в поделението. „Вдъхването на живот“ беше точно това, от което се нуждаеха на сутрешните физзарядки тези плондери в полка.

От този ден нататък бойците всяка сутрин обикаляха в свински тръс плаца под звуците на Брилянтния Валс и тем подобни. Продуктът на Балкантон се оказа изключително държелив и въпреки стотиците просвирвания плочата не прескачаше никъде, та имаше изгледи да вгледява срочнослужещите още години напред. Дали можеше да се отчете някакъв културен принос не беше сигурно, но затова пък Шопен със сигурност се превърна в най-мразения класик за няколко набора бойци.

След три-четири наряда Духти установи, че значителна част от служещите спадат към категорията музикални инвалиди. Както и да къдреше сигналите, след всеки подаден, измежду стоящите наблизко бойци се намираше някой да пита:

— А сега кажи, за какво свиря?

Едва след време артистичната му душа се примири с мисълта, че повечето всъщност го бързат заради очевидния му ентузиазъм, с който надуваше старата буря.

Веднъж дори успя да си изкара извънредна домашна отпускатука с нея. В полка по неизвестни причини посред зима пристигна един откомандирован лейтенант от друго поделение. Още не ориентирал се в обстановката, го включиха от първата седмица в графика за нарядите и той застъпи дежурен по полк. Сутринта, минути преди ставане, по телефона дойде заповед за учебна тревога. Лейтенантът в дежурната стая трескаво започна да търси по таблото бутон за сирената и като не успя да го намери от раз, за броени секунди съвсем се панира. Духти, който с любопитство наблюдаваше как на челото на офицера избива студена пот, услужливо предложи:

— Да свиря ли „тревога“?

От свитото сърце на дежурния по полк се отърколи многотонна канара и лицето му светна:

— Свири „тревога“! — мъжки заповяда той и Духти си начеса крастата.

Поделението моментално се размърда, а щабните офицери, които с хронометър в ръка дебнеха отвън, с изненада у умиление се заслушаха в звуците на почти забравената мелодия. Тревогата мина без особени издънки. В рапорта си дежурният по полк изказа служебна благодарност към тръбача за уставно носене на служба и командващият полка великодушно го дари с извънредна отпускатука.

Иначе дежурните офицери, с които застъпваше, се интересуваха повече от това да бумти печката в дежурната стая, което също спадаше към задълженията на тръбача, отколкото от качеството на свирнята му. Единственият, който уж оценяваше музикалния талант на Духти, беше Бонапарт.

Бонапарт бе значително по-едър от историческия корсикански оригинал. Макар и само майор, той притежаваше осанката и държанието ако не на император, то поне на фелдмаршал. За разлика от другите офицери шкембелии, хич не се и опитваше да си глътне корема, а авторитетно си го носеше напред. Застанал на място приличаше на паметник, позираше изпъчен, а когато даваше заповеди ги подчертаваше с величествени жестове. По достолепие и килограми отстъпваше единствено на Гемията, но докато последният бе пестелив на движения и думи, Бонапарт ги ръсеше с разсипническа щедрост.

Оскъдният речник, който ползва армията, не изисква от личния състав особен дар слово, затова много от свръхсрочнослужещите военни в цивилния живот имат лек комуникационен проблем, когато разговорът излезе отвъд границите на общия лаф. Бонапарт също имаше комуникационен проблем, но от съвсем друг характер — на него остро му липсваше аудитория.

Застъпеше ли дежурен по поделение, за всеобща досада на сдаващата смяна протакаше развода и го превръщаше в подиум за рецитал и трибуна за патетични речи.

— Бойци — глаголстваше той, разхождайки се наперено пред строя. — Вие сте призвани да продължите вековната традиция на аспаруховите войни. На вашите плещи се крепи мирът, животът и сигурността на нашето отечество и вие трябва в безупречно изпълнение на служебния си дълг да се окажете достойни за доверието...

Бойците бяха свикнали на изстъпленията му и не се впечатляваха вече като в началото, когато много от тях се питаха защо ли е станал военен, а не актьор в драматичен театър. Само часовете, които чакаха смяна, дочули гласа му от плаца, въздишаха:

— Айде-е, Бонапарт пак тръгна да се плюнчи, няма да ни огрее скоро...

Всъщност на всички им беше почти симпатичен, понеже не си падаше гадняр и олепените за дреболии се разминаваха със строго

мъмрене и призови към чувството им за срам и дълга, да пазят честта си като воители на БНА. И въобще... нека си приказва, службата нали тече...

— ... а уставът гарнизонна и караулна служба не е халваджийски тефтер и трябва да се чете и изпълнява. Така че най-строго ще се взисква и ще се търси отговорност от нарушителите! Да, тогава ще ваят наказания! Силно ще ваят наказания! Понякога в името на родината трябва да се вземат драстични мерки и големи, съдбоносни решения!

Духти ненавиждаше нарядите с Бонапарт. Този тежкотоварен стойкаджия държеше тръбачът да е като сянка на дежурния офицер, да се движи неотлъчно две крачки след него. По време на обиколките си из полка той уж проверяваше за нередности, но всъщност си търсеше публика. Надушеше ли сгоден случай да каже пред повече от трима души, макар и две думи по служба, той караше тръбача да свири „внимание“, след което захващаше малка реч. В очите на Духти това си беше жива порнография с музикалния му талант.

* * *

Тази събота след вечерята плацът беше като ометен, всички свободни от наряд се бяха курдисали пред телевизора. ППС-то бе натъпкано като консерва русенско варено, даже върху етажерката с томовете на другаря Живков имаше няколко насядали. По екрана вървяха откъси от забавната програма на ГДР „Шарено котле“, в която за специален западен гост бе обявена Сузи Куатро. Но зяпащите бойци се бяха наточили не толкова за нейното появяване, колкото за леко облечения телевизионен балет с великолепия набор дългокраки танцьорки, за който се знаеше, че винаги участва в програмата.

Атмосферата беше наситена с трепетно очакване и тестостерон. Лилето за момент беше забравил любимата си телевизионна говорителка, Попето квичеше от възбуда, а Панайот се възмущаваше на висок глас:

— Стига сте ми показвали Карел Готиния, дайте най-последните германски баджащи!

Когато най-после и те се появиха, в ППС-то избухна един малък ад. Бойците зареваха като на световно.

— Айде, уволнение! — изцепи се Увото.

Етажерката изпраща предупредително и няколко от томовете на другаря Живков полетяха надолу. За последвалите минути не се знаеше кой изразходи повече енергия: танцьорките пред камерата или зрителите пред екрана. Всичко това продължи до едно от кратките затишия, в което докато бойците си поемаха дъх, отвън прозвуча властен глас:

— Тръбача! — нервеше се Бонапарт. — Айде бе, къде е тръбачът? Няма ли тръбач тука?

Без да откъсва очи от екрана, Духти се пресегна за фанфара, но не го напипа до себе си. Стреснат той се огледа и забеляза долу между цинтаците на насядалите нещо да блещука. С доста зор и пъшкане успя да поразбута подскачащите от въодушевление бойци и се наведе. Да, това беше тръбата, но всеобщият екстаз на масите не бе минал без последици за нея. И преди формата ѝ беше далеч от първоначалния замисъл, но сега вече имаше основателни опасения, че същата участ е сполетяла и функцията ѝ.

Навън Бонапарт вече риеше с подметка и кресна още щом го видя:

— Специална покана ли чакаш? Свири веднага за вечерна проверка!

Редникът лепна мундщука и наду бузи, но тръбата този път издаде само една модернистична атонална какофония. Дори за непретенциозния офицерски слух разликата с досегашната свирня на Духти беше ушебийна.

— Каква беше тая пръдня? — възмути се Бонапарт. — Свири като хората, бе момче!

Духти направи втори опит, но резултатът не беше по-добър.

— Ей, Макарон, я се затъкни, че нещо изпускаш отзад — взеха го за мезе първите наизлезли.

Духти посърна:

— Нещо не се получава, другарю майор...

Майорът го изглежда подозрително.

— Я, дай тука да видя! — протегна ръка той.

Бонапарт с нарастващо недоумение взе да разглежда старата бойна тръба. Контурите и бяха разкривени и пресукани във всичките три измерения на пространството. Как някой бе в състояние да изкарва въобще някакви звуци от тази тенекия изглеждаше пълна загадка. Докато бойците излизаха да се строят, той все пак взе някакво решение. Кратката му реч, предназначена по изключение само за един слушател, завърши с „бегом марш!“, вдигната ръка и сочещ в далечината пръст, тъй че съвсем заприлича на статуя от времето на пролет-култа.

— Слушам! — потвърди Духти, но си помисли: „да бе, по това време кого ли ще намеря там?“

Оказа се, че не беше прав.

Когато наближи, отвътре за свое учудване долови някакъв чегъртащ шум. Духти почука предпазливо на вратата и за момент всичко утихна, след това тя се отвори и отвътре заедно с облак цигарен дим се подаде главата на Дончев Сплескания. Мрачната му физиономия никак не хармонираше с еротичната усмивка на разголената хубавица върху плаката, лепнат от вътрешната страна на вратата.

— Какво искаш, бе, хуй сплескан? — неприветливо го изгледа ефрейторът.

Духти с усилие откъсна погледа си от заоблените форми върху плаката и го насочи към свъсените вежди на Сплескания.

— Търся старшината — смело отвърна той и за всеки случай добави: — По служба.

Склададжията го измери от горе до долу и бавно се отмести. Зад фигурата му, на светлината на голата крушка пред наредения като по конец инвентар се откри маса, върху която се мъдреше табла с разиграни пулове, преполовена бутилка гроздова и две чаши. Единият стол беше празен, а на втория със зачервено лице седеше старшината и клатеше в шепа заровете. Явно Бонапарт си познаваше и поделението, и служещите, и табиятите им по-добре, отколкото можеше да се предполага при такъв фанфарон.

— Другарю старшина — започна смутен Духти, — явявам се по заповед на дежурния офицер.

Старшината не отговори, само кривна глава в очакване. Че Бонапарт по това време му праща някой си за нещо си бе доста

необичайно и погледът му малко поизтрезня.

— Казвай — промърмори накрая той.

— Разрешете да доложа, дежурният офицер дословно каза, че с тая тенекия от Балканската война сме били позорът на Варшавския договор и при избухване на евентуален въоръжен конфликт и досег с противника сме щели да станем за смях пред НАТО, западната преса и всичките необвързани държави. И заповяда да ми я подмените с нов инструмент — завърши той подавайки тръбата.

— К'во-о? — зина старшината.

— Заповяда да ми дадете нова тръба — за по-сигурно резюмира Духти.

Старшината доста дълго се вира в лицето на тръбача, за да разбере дали това не е някакъв бъзик. След това и той, подобно на Бонапарт, се загледа в очуканата бойна тръба. Устните му започнаха да се мърдат. Първо беззвучно, после съпроводени с неразбираемо мърморене. Накрая той вдигна глава и с неочаквана сила изкрещя на търпеливо чакащия боец:

— А цигулка не ще ли!? — от устата му пръснаха слюнки — Аз тука да не съм музикалния театър? Кажу ми, че нямам друга тръба!

Последва отново мърморене, не по-разбираемо, и посягайки към чашата си, той даде да се разбере, че с това смята въпроса за приключен. Духти схвана, че повече няма работа тук.

— Другарю старшина, разрешете да напусна!

След като мърморенето не се прекъсна и не получи отговор, той направи кръгом и тръгна. Доволен и ухилен, Дончев Сплескания, затваряйки вратата след него, като за изпращане го посъветва с поучителен тон:

— Абе, на Бонапарт следващия път и пиано може да му потрябва. Що не му кажеш да те командирова направо в Софийската филхармония?

ПОСЛЕДНИЯТ АВТОБУС

Военният патрул стоеше вече повече от десет минути като закован на паважа пред потопената в натриево-жълта светлина автогарата и пресяваше с поглед пристигащите и заминаващи пътници.

Един лейтенант и двама редници от транспортни войски...

Лошо, помисли си Кибрита, който облечен цивилно надничаше иззад неосветения ъгъл на първата пряка и чакаше сгода да се качи незабелязано в чакащия автобус. Лейтенантите бяха млади офицери, повечето все още се натягаха. Когато даваха началник патрул, гледаха да заловят колкото се може повече отпускари и да си попълнят бройката. Дали задържаният беше наистина в грешка, слабо ги интересуваше, те първо арестуваха и откарваха, а изясняването на такива подробности като нарушение или не, предоставяха на комендантството.

Двамата редници също не бяха цвете за мирисане. Войниците от транспортните мразеха всички останали родове войски и с удоволствие биха помогнали за арестуването на кой да е отпускар. Откъде произхождаше тази ненавист никой не знаеше, но в армията традициите, в това число и необяснимите се задържат доста дълго.

Разгеле, най-послед лейтенантът като че ли забеляза нещо и махна на двамата помощници да го последват. Групичката се забърза към сградата и потъна в нея. Дотук добре, но сега пък площадът съвсем се опразни.

Кибрита се измъкна от сянката на тъмната уличка и сви покая лавката по осветения площад посока автогарата, като си наложи да достигне отворената врата на автобуса, без да се затича. Цивилните му дрехи уж не биеха на очи, ама... От лавката през един прегракнал говорител Лили Иванова възпяваше сърцето, което за всичко било едно, лавкаджийката, привършвайки разтребването, се разправяше на висок глас с последния яко наквасен клиент, който беше окупирал единствения останал на тротоара стол и упорито отказваше да го освободи. Тази последна отсечка беше най-рисковата...

Вътре го лъхна топлината на грухтящия дизел, той се намести на една от задните седалки и се потупа мислено по рамото за далновидността, предварително да си купи билет. Според часовника на сградата автобусът трябваше да е тръгнал, но кабината на водача беше празна. Кибрита се огледа и забеляза шофьора да се приближава с тромава походка, закопчавайки дюкяна на тъмносините си безформени панталони. Айде, бе, човек...!

Докато чакаше рейсът да потегли, той поразмисли, дали все пак не беше по-разумно вместо в цивилните дрехи, да беше облякъл градската си униформа, която сега мъкнеше скатана в сака до него. Документите му бяха редовни, униформата също, пък и точно сега, на прибиране в поделението не рискуваше кой знае какво. Даже и да го задържеха, отпуската му беше изтекла, нямаше от какво да го лишат. След миг отхвърли мисълта. Да те сгащят комендантските си беше позор, хеле пък като старо куче, в полка щяха да го разсипят от бъзик. Пък и фатмакът никак не обичаше да залавят някого от „неговите“, тъй че пренощувал в комендантството боец, виновен или не, за дълго водеше тоplistата на нарядите и отрязаните от по-нататъшна отпускат.

— Младежо, документите, ако обичаш!

Кибрита се сепна. Не му трябваше блясъкът на отразяващия се в прозореца лъснат нож на единия от войниците, за да се досети кой стои до него.

— Не си нося паспорта, за какво Ви е? — не особено убедително отвърна той.

— Абе, какъв паспорт бе, отдалече се вижда, че си войник! Мислиш, че с този каскет ще заблудиш някого ли? Дай си направо военната книжка! — нервира се лейтенантът.

— От къде на къде ще ми искате военна книжка, аз съм цивилен? — не се предаде Кибрита. Можеше да добави, че нямат право да го проверяват в обществено превозно средство, но това му знание съвсем щеше да го издаде.

— Не ми се прави на италианец, ей там има участък на МВР, там ще те проверим — реши дилемата офицерът.

— Да дойде тогава милицията тука да ме провери — направи последен отчаян опит Кибрита, но офицерът даде знак на двамата войници, които моментално го хванаха за ръкавите.

— Я оставете момчето, какво ви е направило, да не е престъпник!? — възмути се една лелка.

— Защо бе, другарке, ако е нередовен, нека да го проверят в милицията — многознайковски отвърна един възрастен от последната седалка и компетентно добави: — Ами тя тая милиция е наша милиция. Народна! Тя си знае работата...

Останалите пътници вкупом се намесиха и гръмна глъчка от всякакви възможни мнения по въпроса, сякаш възбуденото гражданско съзнание отдавна чакаше благодатна тема за обществена дискусия.

— По-тихо сега и който ще пътува да сяда, иначе вѐн, че тръгвам! — се намеси накрая шофьорът.

Кибрита схвана, че вече няма къде да мърда. Продължаваше ли да се запъва като магаре на мост, вече щеше да предизвика политическа афера и тогава милицията със сигурност щеше да се появи на място. Пресегна се за сака и неохотно остави комендантските да го свалят от автобуса. Стъпил на паважа обаче му текна нещо и той изведнџ възмутено се разкреця:

— Е, какво, сега като криминален ли ще ме водите?

Войниците за миг се объркаха и леко отпуснаха хватката.

Тази част от секундата му бе достатъчна. Стиснал сака, той се откъсна от тях и стартира като заек, гонен от глутница хрътки.

— Дръжте го! — дочу крясъка на лейтенанта и последвалото го топуркане на три чифта обувки зад себе си.

Кибрита драсна направо през празния площад и само се молеше сред преследвачите да няма някой с физическите качества на Гипса. С надеждата да се шумугне отново в неосветената уличка той взе остро завоя покрай лавката, но неволно ритна крака на стола, от който последния пияндур тъкмо си беше отлепил задника и с трясък го прекатури. В несръчността си пак извади щур късмет, защото първият от хайката, който вече му дишаше вѐв врата, се спъна в неочакваното препятствие и с кълбо напред се претърколи на плочите. Вторият скочи в последния момент настрани, но пък нацели фронтално шашардисания клиент и двамата се плъоснаха до първия. Мелето забави и подире тичащия командир на патрула, още повече че атакуваният пияндур започна неистово да крещи за помощ. Пътниците на току-що потеглилия автобус бяха залепили чела на прозорците и,

наблюдавайки драмата, издаваха възгласи и коментари, все едно гледаха пълна с екшъни кримка.

Кибрита, въпреки олелията, не схвана много от развоя на събитията зад гърба си, той дори не се обърна, а панически продължи олимпийския си спринт. Сега вече пипнеха ли го, нямаше да се размине само с една нощ в комендантството. Бягство от патрул не е шега работа, не е като да те хванат за скъсано копче или нелъснати обувки. Дните в ареста щяха със сигурност да се впишат където трябва и впоследствие го чакаше най-страшният кошмар на всеки стар войник — задържане и дослужване.

Спря се едва, когато осъзна, че ритмичните удари идеха не от стъпките на преследвачите, а от лудия бяг на собственото му сърце. Дробовете му свиреха. Каскетът му беше хвъркнал нанякъде. Последната отпускарска глезотия, приготвената с много мерак и умение от майка му мусака, с която беше преял до припадък, сега напираше да излезе обратно през носа и ушите му. В устрема си бе загубил ориентир в пространството и времето, хич не беше забелязал, че се намира извън населената зона на шосето сред нивите.

Сега накъде?

Последният автобус си беше заминал, друг транспорт по това време нямаше. Белята с комендантските изведнъж започна да бледнее пред належация проблем как да се добере до... да, до родната казарма. Клишетото, което иначе се споменаваше главно в ироничен контекст, изведнъж придоби съвсем пряко и буквално значение за него. А не се ли явеше най-късно утре на сутрешния развод, работа ставаше дебела.

Кибрита неуверено вдигна ръка на първата минаваща кола, но тя даже не намали ход. Правилно, кой ще ти спре на млад мъж с остригана глава и сак през рамо? Шосето не беше много оживено и след десетина минути стана ясно, че както е тръгнало, може и да осъмне тука с вдигната ръка.

Тъкмо се чудеше дали пък сега не е по-удачно да навлече войнишката си униформа, може пък така по-скоро някой да се смили, когато една лека кола ненадейно забави ход и спря пред него. Кибрита радостно се забърза към нея, но само след няколко крачки замръзна на място. Въпреки запалените фарове отпред на жълто-синята каросерия се различаваха буквите НМ, отличителният белег на пазителите на обществения ред.

Краката на Кибрита понечиха отново да фъснат, но главата му все пак успя да съобрази, че едно бягство тук и сега може да има доста по-сериозни последици, милицията не си поплюваше. Десните врати на ладата с надпис „Народна Милиция“ се отвориха едновременно и оттам излязоха двама униформени, които бавно се приближиха. Единият насочи фенерче в лицето му и се обади със служебен тон:

— Документите, ако обичате!

Кибрита примирен им подаде военната си книжка. Другият милиционер я пое, направи крачка обратно и я разлисти на светлината на фара.

— Че къде така посред нощ, бе, боец? — провикна се весело той с плътния си бас.

— Изпуснах последния автобус.

— А защо си цивилен, а?

Кибрита преглътна. Как да им обясни човек на такива опасностите за войници при гари и автогари?

— Връщам се от отпуска — уклончиво смутолеви той.

— Къде ти е униформата? — осведоми се служебният тон.

Кибрита посочи сака. Милиционерът до него изгаси фенерчето, а басът, явно по-старшият, констатира:

— Абе, момче. Ти си бил само за комендантството, бе!

Той и колегата му избухнаха дружно в доволен смях, сякаш бяха ударили къравото. От отворения прозорец на шофьора също се разнесе кикот. Единственият в компанията, на когото чувството за хумор в този момент определено се губеше, беше Кибрита:

— Много Ви моля, от тях току-що избягах! — призна си накрая той.

Настъпи неловка пауза. Фаровете все още светеха и той не можеше да различи мимиките на лицата им. Сега му оставаше само да чака развоя на събитията...

— Качвай се отзад — изкомандва го басът.

Кибрита се качи ни жив ни умрял.

— Къде ти е поделението? — след като го изслуша, басът, седнал отпред, се разпореди към шофьора: — Карай нататък!

Когато колата потегли той се обърна към шашардисания боец, върна му военната книжка и се ухили до уши.

— А от тебе искам сега да ми разкажеш всичко, ама с най-малките подробности, разбра ли?

Докато пристигнат, на Кибрита му се наложи цели три пъти да им опише с много любов към детайла, как точно е праметнал патрула. И всеки път в колата избухваха смехове и сочни коментари по адрес на военните им колеги:

— Ей, умни бе, умни, акълът им колкото на патка! — басът въодушевено се шляпаше с длан по бедрото.

— Сега ще има да пишат рапорти, да пишат и да бришат... — допълни служебният тон.

— Ами, ще пишат, грънци! Ще го покроят. Ама как ми се ще да им бях видял суратите на тия...

— Сигурно още го търсят по тъмните улички... — обади се и шофьорът.

— Те за военен патрул назначават най-големите загубеняци — заключи компетентно басът. — Я кажи пак в рейса какво те плашеха с милицията, а?

Ладата го закара на петдесетина метра пред КПП-то, в първата сянка встрани от осветения портал, да не го засече дежурният старшина. Преоблече се, нарами сака и се приближи предпазливо към телената мрежа. Изчака да види, дали тъкмо не минава обходната двойка на караула, след което пъргаво прескочи оградата. Дебнешком стигна до помещението и тихичко се намъкна в коридора.

— Хе-хе, отпускара! — посрещна го Бузката, който беше дневален на пост. После демонстративно погледна часовника си и се ухили: — Какво бе, не можа да го извадиш ли?

Кибрита вече нямаше даже желание да отвърне на бъзика. Само му хвърли уморен поглед, бръкна в сака и подаде няколко от курабийките, които носеше от вкъщи.

— Айде, бегай легай, че Гълъбето май пак вършее из поделението — смили се Бузката и на лапа първата.

Изтерзаният отпускар се шмугна в спалното и тихо се съблече. Бутна сака на първо време под леглото и с безкрайно облекчение се навря под одеялото.

— Айде бе, къде се губиш? — прошепна Чочо от съседното легло като загрижена мама, чието детенце току-що се бе прибрало от купон.

— Някой да ме е търсил на вечерна проверка? — вместо отговор се осведоми Кибрита.

— Не бой се, скатахме те — успокой го Чочо. — А ти с какво дойде? Последният автобус отдавна мина.

— С НМ, Нашата Милиция — поясни Кибрита. — И да не съм чувал повече милиционерски вицове от тебе!

— Ти пък откога им стана такъв приятел? — продължи да любопитства Чочо.

Но бойният му другар само се обърна на другата страна и отказа всякакви по-нататъшни обяснения.

МИКИ МАУС

„Уволнение“ не е просто дата или събитие, то е магия, заклинание, витае в мислите на бойците в продължение на цялата им служба. И когато им е зле си мислят за уволнение, и когато им е добре, също. Копнежът на момчетата в униформа по този ден не може да се сравни с нищо, освен може би с този на някои закъснели моми от минали времена по часа, в който избраникът заяви пред съответния служител по гражданското състояние своето „да“.

— Айде, уволнение!

Мине не мине ден, този див крясък се чуваше нейде из поделението. От чие гърло точно, нямаше значение, всеки би могъл да бъде. Неоспоримото първенство обаче, както по амплитуда, така и по честота на изблиците държеше Увото, затова му бяха лепнали този прякор. Заслужил си го беше още в първия ден от службата, когато го олепиха да драска „Уво“ по стената на артелната — нечувана наглост от страна на току-що облякъл униформата новобранец, която накара старите бойци да се изправят на нокти и командния състав да си го набележи като черна бройка. Размина се ареста единствено понеже все още не беше положил клетва и отнесе само първия за набора неприятели. С това положи основния камък на арестантската си кариера за следващите две години.

Сега времето неговият набор да хвърли униформите бе дошло и напрежението тегнеше над всички, даже дошлите на свиждане близки го усещаха.

Тримата — малката сестра, баща му и той седяха на сянка в една от беседките, където необикновено горещото циганско лято ги беше изгонило и не знаеха за какво да си говорят.

— А пък мама оня ден се върна от чужбина и ми донесе фланелка с Мики Маус, ей тука отпред — похвали се малката. — Ама и на тебе, де, да не се сърдиш. И ти я донесохме.

Увото разгледа фланелката със смес от умиление и снизхождение.

— Нали я знаеш майка ти? Колкото и да растеш... — опита се да обясни бащата.

— Кажй й благодаря от мене, много се радвам — обърна се Увото към малката, все пак протоколът на синовното благоприличие трябваше да се спази. Годишите в казармата го бяха поотчуждили от семейния климат.

— Донесохме ти само леки летни дрехи, както искаше. — Баща му посочи найлоновия плик.

Увото разсеяно врътна глава. Мислите му хем искаха вече да полетят със седмици и месеци напред в цивилизацията, хем още не можеха да се откъснат от ежедневието под пагон. Бащата погледна часовника.

— Ами ние тогава да тръгваме да хванем автобуса в четири. Ти нали тези дни и без това си идваш вкъщи?

— И после всички ще ходим на ресторант! — със светнали очи се изтърва малката.

— Дано — отвърна Увото и на учудения поглед на баща си поясни: — батерейният нещо ме е взел на мерник, та не знам...

* * *

Слухът, че заповедта за уволнение е пристигнала, обиколи и разлюля духовете в поделението като средно мощен тайфун. Бойците от стария набор стояха на малки групи пред помещенията, почти не разговаряха, само палеха цигара от цигара, а младите ги наблюдаваха с любопитство и завист отстрани. Командният състав повече от час се беше залостил в щаба. Когато наизлизаха оттам, вече се получи окончателното потвърждение, сега всички ревнаха колкото им глас държи:

— Айде, уволнение!

Старшината ги гледаше с кисела усмивка, изчака да утихнат и сухо заповяда:

— Старият набор, 1-ви взвод оръжието за смазване, смазваш дебело, 2-ри взвод отиваш да миеш и подсушиш противогазите, мръсен и мокър противогаз не приемам, ще връщам докато ми хареса,

млад-сержантите при мен в канцеларията, а ти... — обърна се той към Увото, — ... бегом в строева секция!

Увото се стовняса, лошите му предчувствия се бяха оправдали. Да го привикват в деня на уволнението можеше да означава само беля. Последната надежда се изпари щом влезе вътре и видя седналия заместник командващ по строевата част и любимия си батареен командир Шомпола, застанал до него и пуснал кривата си, злорада усмивка.

— Вие, другарю редник — почна със служебен тон подполковникът, след като Увото се представи, — имате записани почти тридесет денонощия арест. Известно ли Ви е, че те се дослужват?

— Тъй вярно! — унило потвърди Увото. Идеше му да си бие главата в стената.

— При две, три, хайде, пет да са, си затваряме очите, но толкова арести накуп за пръв път виждам, това е рекорд. Нещо май хич Ви няма по дисциплината, а?

Редникът благоразумно пропусна да отговори.

— Няма как, ще трябва да ги дослужите — почти със съжаление заключи заместник командващият, а усмивката на Шомпола стигна до кътниците му:

— Може пък накрая да се научиш на служба, а?

* * *

Сдаде заедно с наборите цялото си снаряжение, освен униформата и обувките. Емоциите наоколо кипяха, а в него единственото, което преливаше, беше злобата към тази архаична институция като цяло и към Шомпола в частност. Когато другите с викове и смях се изнесоха през портала, той се скри между оръдията в парка, за да не се разреве на глас от безсилие.

* * *

— Ставай, директоре, тука не си на курорт!

Увото се беше скатал от сутрешния развод и дремеше сврян в ППС-то. Тайничко се бе надявал да го пропуснат и да проспие някак си дослужването, ама не би, Шомпола не го беше забравил. Този злобар, вместо да си гледа поверените му войници, съвсем сериозно бе решил да се занимае със специалната си бройка. Още преди две години, когато службата ги събра стана ясно, че няма да мелят брашно. Беше си просто любов от пръв поглед.

Увото се надигна и го последва до пред щаба, където нает градинар до миналата седмица беше насадил една декоративна леха. Разноцветната растителна украса бе подравнена по критериите на казармената естетика: в центъра яркожълти цветя образуваха надписа „БНА“, заграден от двете страни с червени петолъчки. Че по-добър ориентир за вражески самолет трудно би се намерил, май никому не идваше на ум. По четирите краища бяха забити колчета с табелки, означени с голяма единица, показващи номера и съответно важността на този район за поддръжка.

— Вземаш от склада един маркуч и ги поливаш още преди слънцето да е напекло. Ама обилно, да не изсъхнат, ясно ли е? След малко се връщам да те проверя и после ще видим нататък.

Задържаният беше решил да избута дните, без да дава повод за по-нататъшни наказания. Сега обаче, когато стоеше пред чешмата, го споходи садистична идея, на която не можа да устои. С усмивка, почти толкова крива колкото на Шомпола, той закрепил края на маркуча към горещия кран и лекичко го пуснал, след което бързо се върнал към лехата, където около другия му край вече се бе образувала малка локва. Увото свали куртката и се зае да полива цветята, като чат-пат хвърляше поглед през рамо. Тъкмо беше спрял водата и Шомпола се появи:

— Защо си неформен? — заяде се моментално той. Лехата я инспектира само с крайчеца на окото.

„Защото не смятам на тая жегга да пукна в изпълнение на служебния ти дълг, говедо такова!“ отвърна наум Увото, но външно само сви ехидно уста.

Шомпола преглътна. Арсеналът му от дисциплиниращи мерки май се беше поизчерпал. Не че не можеше да натресе още някое и друго денонощие на това опърничаво диване, но с повечето от арестите, които Увото трябваше да дослужва, го бе ощастливил самият той. Та ако сега тръгнеше да добавя още, ЗКСЧ-то можеше да реши, че

става дума за някакви лични сметки, а това хич не беше в полза на кариерата му.

— Обличаш се и отиваш на разположение на дежурния офицер!
— строго се разпореди Шомпола.

Увото безмълвно се обърна, все си куртката и се потътри към дежурната стая.

* * *

Десетина фуражки стърчаха на другата сутрин около лехата с оклюмалите цветя. Загрижените им лица напомняха на лекарски консилиум, гадаещ причината за внезапната смърт на уж оздравяващ пациент.

— Как е възможно такова нещо? — озадачено се чешеше по тила началник-щаба. — Да не са били нечитави тия цветя?

— До вчера изглеждаха чудесно, другарю подполковник — се обади един глас.

— Човекът е проверен и си знае занаята — заяви друг.

— Хм, а поливани ли са?

— Тъй вярно! — доложи Шомпола и угоднически добави: — Лично се погрижих.

— Да не е пък нещо от почвата?

— Градинарят специално докара нова пръст за лехата — докладва старшината.

— Тогава градинарят да дойде пак — отсече заместник-командирът. — Да си оправи бакиите, че тези дни ни чака проверка от КСВ-то. Няма да се червим пред генерала, я!

— Ама той си замина в петък. Ще трябва да го заявим пак.

— А дотогава какво да я правим? — заинтересува се Шомпола.
— Да продължаваме ли с поливането?

Полукръгът притихна в очакване.

— Да, продължавайте! — след кратък размисъл реши ЗКСЧ-то.
— Може пък и да се оправят...

* * *

Горките цветя така и не се съвзеха, за това се погрижи Увото и то основно. Сутрин и привечер поливаше лехата акуратно и както той си знае. Затова пък по отношение на външния си вид съвсем му отпусна каиша. След куртката последва и кепето. Увото ден след ден се разхвърляше все повече, докато на петия остана по къси гащи, потник и джапанки. Това започна да го забелязва и командният състав, но за триумф на пребитата му душа никой не пожела да вземе отношение, понеже не беше съвсем ясно какво препоръчват уставите за неговия статус на дослужващ. Всъщност той извади къорав късмет, че нито веднъж не нацели командващия полка или някой от заместниците, иначе тази жива провокация нямаше да му се размине току-тъй.

В този си вид той спря на плаца един току-що пристигнал в поделението новоизпечен офицер с детско личице, който с угрижен вид потичваше към щаба.

— Вие, другарю младши лейтенант, защо не поздравявате!?

Новият стъписан се спря, по-скоро по рефлекс застана мирно, изкозирува и се представи. Увото без кепе нямаше как да отвърне на поздрава, затова само важно кимна и го отмина. Младши лейтенантът се загледа удивен след странната, повлякла маркуч фигура и все пак реши да изясни нещата.

— Извинете, а Вие кой сте? — настигна го той.

— Уволняващият се началник по поддръжката на умрялата леха към щаба! — го измери Увото изотгоре и без повече разяснения го заряза със зяпнала уста насред плаца.

Следващият номер погоди на Тюфлека, който на влизане в лавката изненадан се закова, съзирайки пред себе си един леко облечен граждански с пластмасова чинийка и три тулумбички в нея. Увото го поздрави учтиво с „добро утро!“, съчетано с любезна усмивка, шмугна се навън и изчезна от полезрението му, още преди капитанът да смели огромната наглост. Лавкаджията очакваше офицерът да се разбеснее, но вместо това Тюфлека съвсем прагматично се замисли над сложната задача как ли може да се арестува и вземе колана на боец, облечен само по спортни гащета. И беше ли боец без униформа въобще боец?

* * *

Генералите от КСВ-то имат порядки сходни с тези на висшите правителствени делегации. Когато предстои да се появят някъде на инспекция, ден-два преди тях по етапите се движи група офицери, които подлагат на белезания обект на предварителна проверка — дали пък на място няма случайно нещо, което би могло да обиди чувствителния взор на висшето началство.

Двете черни Волги пристигнаха по време на закуска и изсипаха пред поделението няколко полковника с тренирани изпитателни погледи. От другата страна на портала нервничеха група офицери, натоварени със заповедта да ги посрещнат, между които най-отзад стърчеше и Шомпола. Заместник-командирът, застанал начело, тъкмо си преговаряше наум рапорта, когато дъхът му секна и очите му се развъртяха под козирката като на епилептик. Той рязко извърна глава към най-близко стоящия офицер и изсъска да му се яви Шомпола. Не дочакал още върлинещата фигура да застане пред него мирно, му процеди през зъби:

— Незабавно разкарайте този Мики Маус от тука! Незабавно!

Шомпола се облеци и за малко да се изгърве да пита „кое...?“, когато съзря повода за суматохата: покрай спалното помещение яваш-яваш по посока към лехата се носеше Увото. Джапанките му отчетливо шляпаха по асфалта, а темерутската му физиономия ярко контрастираше със символа на американската анимационна попкултура, който се хилеше до уши върху бялата му фланелка. Единственото, което по външност го отличаваше от морски летовник, тръгнал след обилна хотелска закуска към плажа бе маркучът, който влачеше подире си.

Шомпола изхвъркна зад строя и положи спринт, който би впечатлил дори Гипса. В движение хвана Увото за лакътя, обърна го кръгом да не се вижда откъм портала нахилената миша физиономия върху фланелката и, гушна го дружески през рамо, го повлече в обратна посока.

— Ама другарю старши лейтенант, нали ми заповядахте да поливам лехата! — с театрално плачлив глас запротестира рекордърът по арестите. Маркучът се оплете между глезените му, едната джапанка се изсули и само грубата прегръдка на батарейния му командир го удържа да не се плъосне.

— Не се обяснявай и престани да си влачиш краката! — озъби се Шомпола, затегна хватката и след броени секунди странната двойка се скри зад спалните помещения.

Водещият проверяващите прие рапорта на заместник-командира, след което, вместо да представи пристигналите офицери като му е редът, строго се осведоми:

— Какъв е този цивилен тука?

— Помощник-градинар, другарю полковник! — без да губи присъствие на духа му отвърна ЗКСЧ-то. — Наехме двама да приведат лехата вдясно от Вас в опрятен вид.

— Градинар, помощник-градинар, хм... — навъси се проверяващият. — Вие сигурно и келнери сте си викнали да Ви сервират на обяд... — Полковникът огледа умрялата леха, сгърчения изоставен на плаца маркуч, белеещата се до него самотна джапанка и осъдително сбърчи нос. Тук вътрешната служба определено не беше на висота, налагаше се да се вземат някои мерки...

Една армия се счита за толкова по-добра, колкото по-бързо реагира при изменение на бойната обстановка. Ако се съди по скоростта на последвалите събития, БНА беше направо в отлично състояние. Само за двадесет минути Увото сдаде остатъка от снаряжението си и облече цивилните дрехи. Шомпола, който държеше в ръце разписаната военна книжка, през цялото време му стоеше над главата и го подканяше да побърза.

— Нямах ли някаква нормална дреха? — нервиран се осведоми той?

Увото понечи да отвърне „съвсем не!“, но се сети, че всъщност вече може да се счита за цивилен и направи само „тц!“. На път към задния портал Шомпола отново се залепи плътно до него и само се оглеждаше да не налетят на някой от проверяващите, които сигурно вече бяха плъзнали из поделението. За всеки случай минаха зад спалните помещения. Няколко метра преди да стигнат малкото КПП, пред тях се откри панорамата на целия плац. Увото се обърна за прощален поглед и завладян от това, което видя се закова на място: пред сградата, до прословутата леха, целият свръхсрочнослужещ състав изключая щабата се беше строил и слушаше командите на един от полковниците с червена околожка:

— Равнис! Оправете левия фланг! Мирно! Изпънете се, другарю капитан, изпънете се и приберете корема! Наля-во!

Каймакът на полка послушно направи четвърт оборот.

— Айде бе, какво заспа? — извади го Шомпола от захласа му. — Строева не си ли виждал?

Шампионът на арестите с мъка се откъсна от пленителната гледка и закрачи към КПП-то. Преминал бялата черта върху асфалта той пое дълбоко дъх и за последно изкряска колкото му глас държи, надявайки се да го чуят до плаца:

— Айде, уволнение!

А към Шомпола, който му хвърляше злобни погледи, ехидно добави:

— Имаш служба да се сбръчкаш. Я марш в строя, другарю старши лейтенант!

Издание:

Автор: Олег Айранов

Заглавие: Муха на пагона

Издател: е-Книги

Година на издаване: 2012

Художник: Йордан Янков

ISBN: 978-954-497-059-8 (PDF); 978-954-497-060-4 (EPUB)

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/11403>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.